

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

**Možnosti využití operativně pátracích prostředků při
šetření a prověřování hospodářské kriminality**

Diplomová práce

**The Possibilities of Using Operative Investigative Means in the
Investigation and Verification of Economic Crime**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Vratislav DVOŘÁK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Petr SAK

Praha

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Novém Strašecí, dne 01. 03. 2024

Bc. Petr SAK

Poděkování

Rád bych poděkoval Ing. Vratislavu Dvořákovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou hospodářské kriminality z pohledu orgánů činných v trestním řízení, v jejichž náplni je také využívání operativně pátracích prostředků. Práce se nejprve zabývá vymezením hospodářské trestné činnosti jako společenského jevu a jejím rozčleněním. Dále charakterizuje současné formy a způsoby páchaní hospodářské trestné činnosti a uvádí možnosti jejich odhalování a dokumentování za využití prostředků operativně pátrací činnosti. Cílem této práce je analyzovat metody a prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají a zhodnotit jejich efektivitu v boji proti hospodářské kriminalitě. V závěru práce je pak uvedena kazuistika z mé praxe a v neposlední řadě navrhovaná dílčí opatření vedoucí ke zlepšení činnosti služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu řešené problematiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Služba kriminální policie a vyšetřování * operativně pátrací činnost * operativně pátrací prostředky * použití agenta * sledování osob a věcí * krycí prostředky * předstíraný převod * odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu * hospodářská kriminalita

ANNOTATION

This master's thesis addresses the issue of economic crime from the perspective of law enforcement agencies involved in criminal proceedings, including the use of operative investigative methods in their scope of work. The thesis begins by defining an economic criminal activity as a societal phenomenon and its categorizing. Further, it characterizes the contemporary forms and methods of committing an economic crime, outlining possibilities for their detection and documentation through the utilization of operative investigative means. The objective of this thesis is to analyze the methods and procedures employed by these agencies and evaluate their effectiveness in combating the economic crime. In conclusion, the thesis presents a case study from my practical experience and, last but not least, identifies specific measures aimed at improving the activities of the criminal police service and investigation in the context of the addressed issue.

KEYWORDS

Criminal police and investigation service * Operative investigative activity * Operative investigative tools * Use of an agent * Surveillance of individuals and objects * Covert means * Simulated transfer * Wiretapping and recording of conducted telecommunication operations * Economic crime

Obsah

Úvod.....	8
1. Hospodářská kriminalita.....	10
1.1. Vymezení hospodářské kriminality.....	12
1.2. Rozčlenění hospodářské kriminality.....	14
1.3. Vývoj hospodářské kriminality.....	17
2. Operativně pátrací činnost.....	20
2.1. Historie a vývoj operativně pátrací činnosti.....	22
2.2. Formy operativně pátrací činnosti.....	23
2.2.1. Předcházení trestné činnosti (také prevence, zamezování).....	23
2.2.2. Odhalování trestné činnosti (také vyhledávání).....	24
2.2.3. Objasňování trestné činnosti (také operativní rozpracování).....	24
2.2.4. Trestní řízení.....	25
2.3. Postupy operativně pátrací činnosti.....	26
2.3.1. Operativní pronikání.....	26
2.3.2. Získávání a prověrka operativních informací.....	27
2.3.3. Osobní pátrání.....	28
2.3.4. Operativní rozpracování.....	28
2.4. Opatření k zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti.....	30
2.4.1. Operativní legenda.....	30
2.4.2. Operativní kombinace.....	30
2.4.3. Krycí jméno.....	31
2.4.4. Aplikační programové vybavení BLOKACE.....	31
3. Operativně pátrací prostředky a opatření.....	33
3.1. Operativně pátrací prostředky.....	33
3.1.1. Předstíraný převod.....	35
3.1.2. Sledování osob a věcí.....	36
3.1.3. Použití agenta.....	37
3.2. Operativně pátrací opatření.....	40
3.2.1. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	40
3.2.2. Zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky.....	43
4. Podpůrné operativně pátrací prostředky.....	45

4.1. Informátor.....	45
4.2. Krycí prostředky	46
4.3. Zabezpečovací technika	47
4.4. Zvláštní finanční prostředky	47
5. Kazuistika.....	49
6. Analýza využívání operativně pátracích prostředků.....	60
7. Návrhy na dílčí opatření	67
Závěr.....	73
Seznam použité literatury.....	75
Seznam obrázků	79
Seznam zkratk	80

Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolil: „**Možnosti využití operativně pátracích prostředků při šetření a prověřování hospodářské kriminality**“.

Toto téma jsem si zvolil, abych poukázal na problematiku spojenou především s prověřováním hospodářské kriminality za využití operativně pátracích prostředků. Při vyhledávání a objasňování tohoto druhu trestné činnosti zpravidla běžné formy práce policie selhávají, což vyžaduje zvolit specifické metody a prostředky, mezi kterými zastává operativně pátrací činnost nezastupitelnou roli. Operativně pátrací činnost je klíčovým nástrojem pro efektivní boj s tímto druhem kriminality. Je nezbytnou součástí úspěšného vyšetřování a vyžaduje pečlivé plánování a strategické řízení pro zajištění důkazů a odhalení pachatelů. Hospodářská kriminalita představuje v současné době vážné ohrožení nejen hospodářského prostředí, ale i společnosti jako celku.

Tyto skutečnosti mohu potvrdit i z vlastních zkušeností, neboť téma mé diplomové práce velmi úzce souvisí s mým služebním zařazením, jelikož působím již čtvrtým rokem na 1. oddělení odboru hospodářské kriminality, Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, a to na pozici „operativce“. Právě zde prověřuji nejzávažnější trestnou činnost hospodářského charakteru, především pak trestné činy uvedeny ve zvláštní části zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), u kterých dle § 17 zák. č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) koná řízení v prvním stupni krajský soud. U těchto trestných činů spadají do naší věcné příslušnosti až kvalifikované skutkové podstaty s nejvyšší trestní sazbou, kdy pachatelé způsobí takovým činem škodu velkého rozsahu, což dle § 138 odst. 1 trestního zákoníku se rozumí škoda dosahující částky nejméně 10.000.000,- Kč.

První část diplomové práce je zaměřena na pojmové a věcné vymezení hospodářské trestné činnosti jako společenského jevu a jejímu rozčlenění. Dále se práce věnuje vymezení samotného pojmu operativně pátrací činnosti, včetně jejich forem, postupů, opatření a pojmu operativně pátracích prostředků. Zde se práce zaměřuje také na právní úpravu operativně pátrací činnosti a jejich prostředků, včetně stručného exkurzu do jejich historického vývoje.

V dalších kapitolách jsou pak uvedeny základní podmínky využívání operativně pátracích prostředků, které jsou dále taxativně vyjmenovány a stručně charakterizovány.

V další kapitole jsou rovněž uvedeny podpůrné operativně pátrací prostředky podle zákona o Policii ČR včetně jejich možností reálného využití ve vztahu k operativně pátracím prostředkům podle trestního řádu.

V závěru diplomové práce je uvedena kazuistika z mé praxe, kde je na praktických příkladech prezentováno nasazení operativně pátracích prostředků, včetně jejich následného využití, dále zpracována analýza využívání operativně pátracích prostředků na odborech a odděleních hospodářské kriminality a v neposlední řadě jsou zde navržena dílčí opatření vedoucí ke zlepšení činnosti služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu řešené problematiky.

Cílem práce je především analyzovat metody a prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají a zhodnotit jejich efektivitu v boji s hospodářskou kriminalitou. Rozsah práce nedovoluje věnovat se všem aspektům operativně pátrací činnosti a jejím prostředkům, a to nejen pro jejich obsáhlost, ale také z důvodu jejich utajované povahy. Z těchto důvodů se práce zabývá zejména zkvalitněním a zefektivněním operativně pátrací činnosti policistů zařazených na odděleních či odborech hospodářské kriminality.

Při zpracování diplomové práce byla využita odborná literatura, zákonná úprava dané problematiky a normativní akty řízení policejního prezidenta. Při zpracování práce jsem využíval metod vědeckého poznání, a to deskripce, komparace, syntézy, analýzy i statistické analýzy a v neposlední řadě i strukturovaného rozhovoru s policisty přímo se podílejících na konkrétních případech. Dále jsem využil i svých dosavadních znalostí a zkušeností, které jsem získal při využívání operativně pátracích prostředků v rámci své pracovní činnosti na SKPV.

1. Hospodářská kriminalita

Problematika hospodářské kriminality nabývá v posledních desetiletích stále většího významu v celospolečenském kontextu. S nárůstem složitosti a sofistikovanosti páchaní hospodářských trestných činů je nezbytné zajišťovat ochranu specializovanými útvary policie. Policisté těchto útvarů musí být specializováni na jednotlivé úseky, aby mohli účinně reagovat na stále se vyvíjející formy této trestné činnosti. Pachatelé hospodářské trestné činnosti jsou velmi často na vysoké až profesionální úrovni, a mnohdy tvoří i týmy specializovaných odborníků, kteří využívají své znalosti a dovednosti k páchaní trestné činnosti.

Jednotlivé úseky hospodářské kriminality procházejí neustálým a rychlým vývojem, vznikají nové metody, formy i způsoby páchaní trestné činnosti, což vytváří dynamický prostor pro pachatele, kteří nejenom přicházejí s novými strategiemi, ale zdokonalují a modernizují již známé postupy páchaní hospodářských trestných činů, které přizpůsobují novým technologickým možnostem. Je nezbytné, aby nejen policejní orgán, ale i právní systémy reagovali na nové trendy, které vznikají, a neustále se zdokonalovali v oblasti prevence, prověřování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti.

Hlavním rysem hospodářské kriminality je její latence, což znamená, že jde o kriminalitu skrytou, která se musí vyhledávat. Subjekty prověřované či vyšetřované trestné činnosti jsou ve většině případech firmy, především obchodní společnosti, ať již v pozici pachatele či poškozeného.¹

Pachatelem trestného činu podle nové právní úpravy může být i firma jako taková, tedy právnická osoba. Určení konkrétní trestní odpovědnosti bývá velmi často komplikované, zejména tam, kde je předmětem zájmu rozhodnutí kolektivního orgánu.²

Pro pachatele tohoto druhu trestné činnosti je charakteristické, že jde většinou o bezúhonnou osobu s minimálními či dokonce žádnými zkušenostmi

¹ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391. ISBN: 80-86898-36-9.

² CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 19. ISBN: 978-80-7408-109-5.

v oblasti trestního řízení (tzv. „kriminalita bílých límečků“). Ve velké většině se ale jedná o osoby s vysokoškolským vzděláním, s nadprůměrnými znalostmi v daném oboru, kteří své jednání často konzultují se svými právníky. Mezi častými způsoby obhajoby pak patří právě odkaz na rady právníků, nezkušenost, na podnikatelské riziko či neznalosti právních norem. Škody v tomto druhu kriminality bývají v porovnání s obecnou kriminalitou velmi vysoké, a velmi často se neobejdeme bez znaleckého posudku či odborného vyjádření.³

„Při odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti se setkáváme v převážné míře s listinnými důkazy. Se stopami, typickými pro obecnou trestnou činnost, se setkáváme jen ojediněle, i když je nelze vyloučit.“ Nejčastěji se jedná o účetní doklady, výrobní dokumentace, výpisy z evidencí, zápisy z jednání, celní doklady, různé statistické hlášení apod., ale také výsledky auditů a znalecké a jiné posudky.⁴

K zásadním rozdílům mezi kriminalitou hospodářskou a obecnou patří i ta skutečnost, že u většiny skutků obecné kriminality je již od počátku zřejmé, co se stalo, a lze tedy určit právní kvalifikaci a s tím i stanovit další postup. Dalším rozdílem, nebo zvláštností při zajišťování stop u hospodářské kriminality je to, že potencionální svědek či jinak zainteresovaná osoba si často ani neuvědomuje, že je svědkem trestného činu.

Informace a stopy k prověřované hospodářské trestné činnosti jsou získávány nejčastěji z policejních evidencí, veřejně dostupných evidencí, šetřením v síti internet či právě využitím operativně pátracích prostředků. Mezi typické počáteční úkony při realizaci případů hospodářské trestné činnosti jsou zajišťovací úkony, jako např. vydání a odnětí věci, domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor, zajištění finančních prostředků na účtu či zadržení a otevření zásilek, nebo využití operativně pátracích prostředků, jako například předstíraný převod.

³ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391-393. ISBN: 80-86898-36-9.

⁴ Tamtéž, s. 398

1.1. Vymezení hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita, též označovaná jako ekonomická kriminalita anebo kriminalita páchaná v ekonomice je v naší společnosti známým pojmem, ale názory odborníků na definování tohoto pojmu se liší. Je tomu tak z důvodu rozvoje legální ekonomiky, tedy vztahem hospodářské kriminality k této ekonomice.

Dle V. Dvořáka lze pojem hospodářská kriminalita chápat jako *„trestnou činnost páchanou v souvislosti s výrobní, obchodní a další hospodářskou činností podnikatelských subjektů, se správou státního a obecního majetku a v souvislosti s rozhodováním ve věcech veřejného zájmu“*.⁵

Jinou, avšak neméně výstižnou definici uvádí I. Brabcová, která konstatuje, že za hospodářskou kriminalitu lze považovat společensky nebezpečná jednání, naplňující skutkové podstaty trestných činů obsažených v trestním zákoně, jež poskytují ochranu soukromým, veřejným i státním zájmům v oblasti ekonomiky.⁶

Mezi další definici hospodářské kriminality, kterou lze považovat nejen za definici obecnou, ale i trestněprávní, lze uvést definici od kolektivu autorů práce Úvod do hospodářské kriminality, a to:

*„Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů.“*⁷

Hospodářská kriminalita se od obecné kriminality odlišuje zejména tím, že často zahrnuje činnosti, které na první pohled působí legálně a jsou podobné těm v běžném ekonomickém prostředí. Využívá stejné ekonomické nástroje, postupy a často i některé pojmy. Tato podobnost pak činí detekci protiprávního

⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 52. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁶ BRABCOVÁ, Irena. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha 2001, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2001.

⁷ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005. s. 17. ISBN: 80-86898-13-X

jednání daleko složitější a vyžaduje hlubší porozumění ekonomickým procesům a transakcím. Mezi její hlavní charakteristické rysy je vysoká latence.

Ve své podstatě se jedná o kriminalitu nenásilnou, která má mimořádný sociální i ekonomický dopad na vnitřní stabilitu státu. Část jejích projevů je složitým ekonomickým, občanskoprávním a trestně právním problémem. Její rozsah neustále roste a velmi často má charakter organizovaného zločinu, v některých případech i s mezinárodním prvkem.⁸

Většina hospodářské trestné činnosti se ve větší či menší míře promítá do účetnictví a neoprávněný zásah do něho. *„Dokumentace hospodářských trestných činů je založena na dokladování právně relevantních skutečností, které vycházejí ze zabezpečení písemností, účetních a jiných dokladů, sloužících jako důkazní materiál. Především účetní doklady jsou takové doklady, které vyjadřují hospodářské operace podnikatelských i nepodnikatelských subjektů a slouží k zajišťování stavu a průběhu jejich činnosti.“*⁹

Hospodářská kriminalita se charakterizuje také tím, že může být propojena s kriminalitou obecnou, s organizovaným zločinem a zneužíváním informačních technologií, což je navíc typické pro tzv. „měnové zločiny“, např. padělání peněz, platebních karet, padělání podpisů, razítek na směnkách a šecích apod.¹⁰

Hlavním podnětem k objasňování hospodářské kriminality bývají ve většině případech firmy. Jde většinou o poškozené subjekty. Velmi často se setkáváme i s tendencí řešit různé nedostatky prostřednictvím trestních oznámení orgánům činných v trestním řízení. Tyto orgány pak suplují činnost věcně a místně příslušných orgánů a institucí.

Dále jsou to podněty kontrolních orgánů. V praxi se setkáváme s podněty specializovaných orgánů, které vykonávají kontrolu jak na úseku veřejné správy,

⁸ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 385. ISBN: 80-86898-36-9.

⁹ DVOŘÁK, Vratislav; DASTYCH, Jiří; KAZIMÍR, Josef; PRAISOVÁ, Hana; PRŮŠA, Pavel. *Hospodářská kriminalita*. Praha 2000, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2000. s. 7

¹⁰ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 20. ISBN: 978-80-7408-109-5.

tak i v oblasti hospodaření soukromých subjektů. Dalším druhem kontroly a podnětem k objasňování jsou i závěry státní kontroly. Rozumí se jí kontrolní činnost k tomu určených subjektů, která se zaměřuje na hospodaření s finančními a hmotnými prostředky státu a na plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů.¹¹

Policejní orgány se ve své činnosti mohou nejčastěji setkat se specializovanými orgány, jako je daňová kontrola, jejímž subjektem jsou finanční úřady všech stupňů.

Dalšími subjekty kontroly, které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, jsou Česká obchodní inspekce a Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR, který vznikl jako jednotka určená pro boj s legalizací výnosů z trestné činnosti administrativního typu.¹²

1.2. Rozčlenění hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je jev mnohotvárný, neustále se měnící, který se vyvíjí v závislosti na ekonomických podmínkách společnosti. Mezi typické způsoby páchaní hospodářské kriminality můžeme zařadit:

- zpronevěry svěřeného majetku (defraudace),
- podvody různého druhu a charakteru (fakturační podvody, úvěrové podvody, dotační podvody, pojistné podvody apod.),
- zneužívání důvěrných informací k vlastnímu obohacení (tzv. insider trading),
- tzv. nevěrná správa spočívající v porušení povinností převzatých smluvně nebo uložené zákonem,
- machinace při veřejných soutěžích a dražbách,
- nedodržování předpisů o vedení účetnictví,
- padělání peněz, šeků a cenných papírů,
- zkrácení daně,

¹¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 21. ISBN: 978-80-7408-109-5.

¹² Tamtéž, s. 23

- neodvádění daně, pojistného na sociálním zabezpečení, na zdravotní pojištění a další povinné platby,
- nedovolená výroba lihu, nedovolené výroba a distribuce tabákových výrobků bez zaplacení spotřební daně,
- podloudnictví (tj. pašování různého zboží),
- různé machinace v insolvenčních společnostech a fondech.¹³

Mezi další způsoby můžeme zařadit i způsoby páchaní kyberkriminality, kriminality páchané v kyberprostoru, a to například pronikání do počítačových systémů (hacking) a krádež osobních údajů či jiných dat, zneužívání platebních karet, podvodné obchodování se zbožím či službami, neoprávněné monitorování elektronické komunikace a i další aktivity mající charakter obecné kriminality.

Dalším způsobem je i páchaní trestné činnosti proti životnímu prostředí, kdy jde o velmi sofistikovanou a velmi společensky nebezpečnou formu kriminality. Je pro ni charakteristická značná latence a velmi nepřehledná právní úprava. Mezi typické způsoby páchaní tohoto druhu kriminality patří nezákonné aktivity v oblastech:

- médií jako je voda, ovzduší a zemědělský půdní fond,
- ochrana přírody a krajiny – nerostné bohatství a ochrana ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin,
- hrozby životnímu prostředí – odpady, včetně jaderných, obaly,
- lesní a vodní plyn.¹⁴

Vysoce společensky nebezpečné jednání narušující stabilitu trhu, hospodářské vztahy a důvěryhodnost měny, je páchaní trestné činnosti proti měně. Typickými způsoby páchaní této trestné činnosti jsou:

- výroba a držení padělatelského náčiní,
- padělání peněz,
- pozměňování nominální hodnoty peněz,

¹³ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 386-387. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁴ Tamtéž, s. 390

- udávání padělaných nebo pozměněných peněz jako pravých do oběhu.¹⁵

K tomuto je třeba uvést, že stejná ochrana proti padělání a pozměňování se poskytuje i cenným papírům a bezhotovostním prostředkům. Praní špinavých peněz neboli legalizace výnosů z trestné činnosti je definována jako: „*jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosu s cílem vzbudit zdání, že se jedná o příjem nabytý v souladu se zákonem.*“¹⁶

Jednou z typických forem hospodářské kriminality je korupce, která je definována jako: „*neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.*“¹⁷ Jedná se o širší pojem než úplatkářství a zahrnuje mimo jiné i jednání, jako je klientelismus či lobbyismus. Mezi další typické formy hospodářské kriminality můžeme zařadit i kriminalitu v oblasti duševního vlastnictví, nebo počítačovou kriminalitu.¹⁸

„*Pod pojem hospodářské kriminality spadají trestné činy z oblasti daní a poplatků, účetnictví, padělání peněz, směnek, šeků a platebních karet, korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti neboli tzv. praní špinavých peněz, úpadkové delikty, trestné činy související s veřejnými soutěžemi a dražbami, ale také protiprávní jednání v oblasti životního prostředí a ochrany autorských a průmyslových práv. Z majetkových deliktů jsou především známy případy takzvaného tunelování bank a kampeliček, různé formy zpronevěr (defraudací) a podvodů. V souvislosti s rozvojem vědy a techniky nabývá v poslední době na významu i boj proti počítačové kriminalitě.*“¹⁹

¹⁵ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor et al. *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde, Praha 2004. s. 21. ISBN: 80-7201-434-X

¹⁸ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 389. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁹ Policie.cz. Odbor hospodářské kriminality. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpv-ohk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

1.3. Vývoj hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je trestná činnost, která má negativní dopad na ekonomiku a společnost. Přesto, že dle statistik Policie ČR například v roce 2022 celkový počet skutků hospodářského charakteru vzrostl o 9 % oproti roku 2021, tak ani zdaleka nápad hospodářské kriminality nedosahuje úrovně před pandemií Covidu. Celkový počet registrovaných trestných činů hospodářského charakteru na území České republiky za poslední roky klesá, ale majetkové škody způsobené právě hospodářskou kriminalitou se zvyšují.²⁰

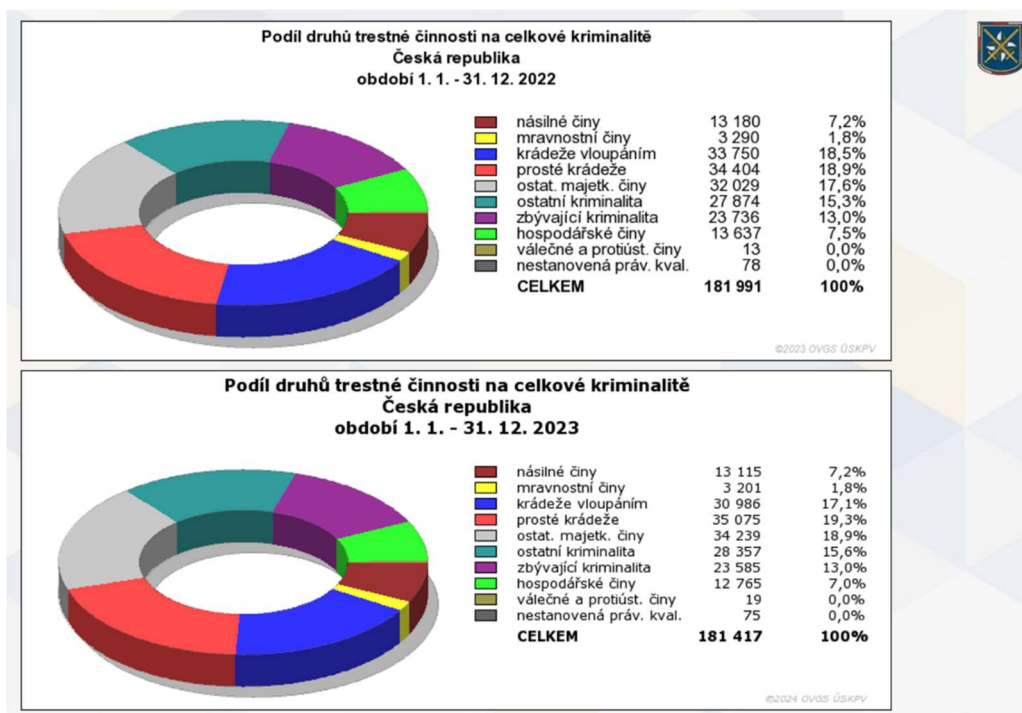
Mezi nejčastější formy hospodářské kriminality patří podvod, neoprávněné opatření platebního prostředku, či například zpronevěra. Rostoucí formou trestné činnosti byla v posledních letech počítačová kriminalita, která využívala nové způsoby páchaní trestných činů v kyberprostoru, například pomocí malware, phishingu, kryptoměn a nebo sociálních sítí. Co se týče trestných činů kvalifikovaných jako neoprávněný přístup a poškození záznamu v počítačovém systému, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla, tak u těchto byl v roce 2023 zaznamenán největší meziroční pokles. Toto lze přičítat skutečnosti, že způsob spáchání podvodného jednání při útoku na internetové bankovníctví nespočívá v neoprávněném vniknutí do tohoto bankovníctví, ale přístup do počítače, a tím i do internetového bankovníctví umožní pachateli samotný poškození za pomoci vzdáleného přístupu k počítači, tedy zde chybí prvek neoprávněnost.²¹

Pokles pojistných či úvěrových podvodů je setrvalým trendem, a to z důvodu lepší kontroly. U úvěrových podvodů především z důvodu lepšího a důslednějšího scoringu a u pojistných podvodů především díky vzájemného sdílení informací na základě prevence České asociace pojišťoven, které na základě sdílení různých informací o událostech mohou detekovat podezřelé pojistné události a předcházet tak vzniku případných škod.²²

²⁰ Policie.cz. Statistické přehledy kriminality. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality>. [citováno: 2024-03-01].

²¹ Policie.cz. Statistika policie ČR 2023. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

²² Tamtéž

Obrázek č. 1 Podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě, Česká republika 2022, 2023. Zdroj: Statistika Policie ČR

Dle studované literatury lze do budoucna očekávat nárůst organizované trestné činnosti, a to především trestné činnosti páchané pomocí výpočetní techniky, informačních technologií a internetu. Lze také očekávat tunelování dotací ze státního rozpočtu a prostředků Evropské unie, vyskytnou se sofistikované podvody v oblasti daňové kriminality, podvody s neodváděním spotřební daně apod. Pachatelé budou při páchání využívat moderní výpočetní techniku se šifrováním, díky čemuž bude jejich komunikace de facto nezjistitelná a nedohledatelná. Dle názorů expertů lze i „očekávat expanzi cílevědomého pronikání do státních struktur, obrovské bankovní podvodné transakce; vliv na chod soudů, státních zastupitelství, policie; na obsazování funkcí ve státní správě, zneužívání protekce, korupce. Očekává se rozšiřování působnosti organizovaného zločinu ve sféře komunální politiky. Při přidělování větších veřejných zakázek bude docházet k pokusům o jejich zmanipulování zejména

*formou korupčního jednání a klientelismu.*²³ Tento trend stále trvá a s největší pravděpodobností lze očekávat, že vývoj bude tímto směrem pokračovat i nadále.

*„Logickým vyústěním tohoto vývoje pak bude snaha organizovaných zločineckých struktur utlumit činnost policie, hlavně pak jejich specializovaných složek, pro něž tak je stále obtížnější těmto hrozbám čelit.“*²⁴ Zároveň je vysoce pravděpodobné, že se budou objevovat stále nové formy a metody hospodářské kriminality, které budou vyžadovat adekvátní reakci ze stran státu, resp. orgánů činných v trestním řízení, soukromého sektoru i veřejnosti. Dle mého názoru lze k tomuto uvést i možnou hrozbu ze strany umělé inteligence. Mezi faktory, které ovlivnily či ovlivňují vývoj hospodářské kriminality na území ČR, můžeme zařadit:

- přechod k tržní ekonomice po roce 1989, který přinesl mnoho změn a nejistot v oblasti legislativy, kontrolní činnosti, zahraničního obchodu a investic,
- politický a institucionální faktor, který se týká kvality a efektivity státní správy, právního systému apod.,
- globální a mezinárodní spolupráce, která zvyšuje rozsah a složitost hospodářské kriminality, ale také nabízí možnosti pro její prevenci a potírání,
- rozvoj digitálních technologií a kyberprostoru, který umožňuje nové způsoby páchaní hospodářské kriminality,
- ekonomická krize mezi lety 2007 – 2015, která vedla k poklesu HDP, zvedla ceny a ovlivnila nezaměstnanost,
- legislativní změny v oblasti trestního práva související s hranicí výše způsobené škody (od roku 2020 byla stanovena spodní hranice škody pro posouzení trestnosti na částku 10.000,- Kč),
- pandemie Covid-19 a související proti-pandemická opatření, která mohla zvýšit motivaci k podvodnému jednání.

²³ CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KREJČOVÁ, Soňa; SCHEINOST, Miroslav. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Závěrečná zpráva. Praha: IKSP, r. 2009. s. 218. ISBN: 978-80-7338-078-6.

²⁴ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010. s. 12

2. Operativně pátrací činnost

*„Operativně pátrací činnost má právní povahu, představuje systém specifických metod a prostředků využívaných převážně utajovaným způsobem, k tomu pověřenými příslušníky působícími v zákonem určených policejních orgánech, s cílem ochrany společnosti před kriminalitou“.*²⁵

Operativně pátrací činnost při odhalování, a zejména při objasňování trestné činnosti musí být racionální a systematická. Z hlediska ochrany společnosti má operativně pátrací činnost specifický charakter. Specifické metody a prostředky operativně pátrací činnosti se vyvíjí a adaptují na konkrétní společenské prostředí vždy s ohledem na aktuální stav kriminality. Je nezbytné, aby se operativně pátrací činnost průběžně přizpůsobovala novým trendům, aby mohla aktivně přispívat k odhalování trestné činnosti. Operativně pátrací činnost je obecně vymezena jednak právními předpisy, především v oboru trestního a policejního práva, dále policejně bezpečnostní situací, někdy označovanou operativní situací, která je předmětem zkoumání kriminologie, a v neposlední řadě je založena na využívání poznatků vědecké kriminalistiky, zejména pak na kriminalistické metodice.

Podstatou operativně pátrací činnosti je získávání operativní informace a následná práce s touto informací (vyhodnocení, ověření a popř. operativní rozpracování). K získání těchto informací jsou využívány jednotlivé postupy a prostředky operativně pátrací činnosti.

Operativní informací se obecně rozumí informace o způsobu spáchání trestného činu, účasti osob na spáchání trestného činu, způsobené škodě, místech pobytu pachatelů trestného činu, případně o okolnostech, které spáchání trestného činu umožnily.²⁶

²⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 9. ISBN: 978-80-7251-351-2.

²⁶ HRUŠKA, Ladislav; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich et al. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: Accendo, r. 2016, 1. vyd., s. 119. ISBN: 978-80-87955-07-9.

Tabulka 7: Postupy, prostředky a opatření OPČ

POSTUPY OPČ		
Osobní pátrání	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Získávání a prověrka operativních informací	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Operativní pronikání	§ 70 odst. 2 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Operativní rozpracování	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	čl. 2, odst. e) a čl. 3 P PP č. 15/2016
OPATŘENÍ K ZABEZPEČENÍ OCHRANY OPČ		P PP č. 15/2016 P PP č. 19/2015
Operativní legenda		čl. 4, odst. 2 P PP č. 15/2016
Operativní kombinace		čl. 4, odst. 3 P PP č. 15/2016
Aplikační programové vybavení (BLOKACE)		P PP č. 19/2015
PODPŮRNÉ OPERATIVNÍ PROSTŘEDKY		Zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
Informátor	§ 73 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZMĚNA PPP 140/2019 P PP č. 96/2015 ↑
Krycí prostředky	§ 74 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZP PP č. 25/2013,
Zabezpečovací technika	§ 76 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZP PP č. 16/2009 ZP PP č. 17/2009
Zvláštní finanční prostředky	§ 77 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	NMV č. 38/2012 NMV č. 29/2013
OPERATIVNÍ PÁTRACÍ PROSTŘEDKY		§ 158b zák. č. 141/1961, tr. ř.
Předstíraný převod	§ 158c zák. č. 141/1961, tr. ř.,	ZPPP 197/2008
Sledování osob a věcí	§ 158d zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZPPP 209/2008
Použití agenta	§ 158e zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZPPP 194/2008
OPATŘENÍ TRESTNÍHO ŘÁDU		Zák. č. 141/1961, tr. ř.
Zadržení zásilky	§ 86 zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Otevření zásilky	§ 87 zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Záměna zásilky	§ 87a zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Sledovaná zásilka	§ 87b zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Odposlech a záznam telekom. provozu	§ 88 zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZP PP č. 186/2011
Údaje o uskutečněném telekom. provozu	§ 88a zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZP PP č. 186/2011

Tabulka 1 Postupy, prostředky a opatření OPČ, zdroj: HRUŠKA, L. a kol., Metodika odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti spojené s veřejnými zakázkami, 2016

Operativního rozpracování a dokumentování zejména organizovaného zločinu či hospodářské kriminality je ve většině případů systematický a dlouhodobý proces, který vyžaduje plánovitost a vysokou konspirativnost. Cílem této činnosti je získat potřebné informace a přehled o úkolech a podílu na trestné činnosti jednotlivých členů organizované skupiny, jejich finančních operací, i včetně možného napojení na policii, justici či státní správu.

Policisté zařazení ve službě kriminální policie a vyšetřování rozpracovávají a prověřují různé poznatky. Při této činnosti využívají operativní techniku a operativní prostředky v souladu s příslušnými právními předpisy. Přitom je nutno dbát zejména na kvalitu a zákonnost způsobu získání těchto důkazů.²⁷

2.1. Historie a vývoj operativně pátrací činnosti

Počátky vývoje operativně pátrací činnosti jsou směřovány již do druhé poloviny 18. století do dob Tereziánsko Josefiánských reforem, kdy evropské velmoci a postupně i ostatní státy přebíraly tehdejší francouzský vzor policejní a justiční správy. V první polovině 90. let minulého století byla vydána veřejnosti přístupná právní úprava, která měla nesystematický charakter. Následně byly přijímány novelizace právních předpisů a na základě stížností vydávány i nálezy Ústavního soudu ČR. Od svých počátků až do konce minulého století byla operativně pátrací činnost oborem, jehož právní předpisy měly podzákonný charakter a byly utajovány. Do roku 1989 nebyla pátrací činnost upravena v žádném právním předpisu na úrovni zákona, proto měly orgány, kterým byla tato pravomoc svěřena, značné možnosti jejich využití, ale i zneužití. V období komunistického režimu byly tyto prostředky zneužívány k potlačování politických oponentů a porušování lidských práv. Změna nastala přijetím zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, kde byl upraven základ operativně pátrací činnosti. Dalším výrazným milníkem byla tzv. velká novela trestního řádu a dalších zákonů. Dne 1. ledna 2002 nabyl účinnosti zákon č. 265/2001 Sb., kterým došlo

²⁷ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 398. ISBN: 80-86898-36-9.

k novelizaci trestního řádu, trestního zákoníku, zákona o policii České republiky a některých dalších zákonů.²⁸

„Zejména novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. přinesla významné legislativní a organizační změny. Zákon umožnil použití informací získaných policejními operativními prostředky jako důkazu v trestním řízení a současně navodil organizační změny u Policie ČR. Tím nejpodstatnějším však bylo vynětí oprávnění ze zákona o Policii ČR a jejich zařazení do trestního řádu.“²⁹ Jednalo se o předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Novela zákona o policii mimo jiné zrušila úřady vyšetřování a spojila jejich činnost s činností kriminální policie v rámci nově zřízené Služby kriminální policie a vyšetřování.

Po vstupu ČR do Evropské unie nastal nový vývoj mezinárodní spolupráce při potírání organizovaného zločinu. Začala se rozvíjet spolupráce s Europolem a byla ustanovena skupina SIRENE pro jejich pravidelnou komunikaci. Některé formy trestné činnosti, zejména pak organizovaný zločin a ekonomická kriminalita patří k největším bezpečnostním hrozbám.

2.2. Formy operativně pátrací činnosti

Operativně pátrací činnost je možno schematicky rozčlenit na etapy před a po zahájení trestního řízení, tedy na procesní a mimoprocesní.

2.2.1. Předcházení trestné činnosti (také prevence, zamezování)

„Předcházením v operativně pátrací činnosti rozumíme preventivní činnosti policie směřující k předcházení kriminalitě. Formy a metody prevence policejní činnosti, včetně činnosti operativně pátrací, vychází z poznatků kriminologie.“³⁰

Policie se účastní obou základních forem prevence kriminality, a to jak generální prevence, tak i prevence konkrétní. Generální je založena na hrozbě

²⁸ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010. s. 9-12.

²⁹ Tamtéž, s. 10

³⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 14. ISBN: 978-80-7251-351-2.

a ukládání sankcí a nápravných opatření za protiprávní jednání a kriminální osvětě. Preventivní opatření jsou zaměřena především na zamezování konkrétní trestné činnosti.

2.2.2. Odhalování trestné činnosti (také vyhledávání)

„Odhalováním v operativně pátrací činnosti rozumíme činnost policie, která na základě vlastních iniciativních opatření, s využitím operativně pátracích prostředků odhaluje do té doby latentní (skrytou) trestnou činnost. Tento postup připadá v úvahu pouze u některých forem trestné činnosti, které takový postup vyžadují.“³¹

Například se jedná o hospodářskou kriminalitu, nebo kriminalitu spáchanou organizovanou skupinou. Hlavním cílem je získat prvotní signály o již spáchaných trestných činech, nebo získání poznatků o připravovaných trestných činech. Zejména se jedná o operativní pronikání prostřednictvím agentů a informátorů do zájmového prostředí.

Zájmovým prostředím dle zák. o Policii ČR se rozumí „prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům. Získávání poznatků ze zájmového prostředí je činnost policisty, který se zastíráním skutečného účelu své činnosti aktivně vyhledává, dokumentuje a vyhodnocuje poznatky o zájmovém prostředí a osobách v něm pohybujících. V rámci této činnosti je policista oprávněn využívat podpůrné operativně pátrací prostředky.“³²

2.2.3. Objasňování trestné činnosti (také operativní rozpracování)

„Objasňováním v operativně pátrací činnosti rozumíme činnosti policie od okamžiku, kdy konkrétní trestná činnost vyjde najevo, ať již je oznámena nebo zjištěna na základě vlastního odhalení. Operativně pátrací prostředky jsou v rámci

³¹ DVORŇÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 14. ISBN: 978-80-7251-351-2.

³² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 70

objasňování využívány k odhalení pachatele a všech kriminalisticky relevantních okolností případu.“³³

Objasňování probíhá v úseku před zahájením úkonu trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, a je prováděno k tomu oprávněným policistou. Jedná se o utajený proces, při kterém dochází k získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti, za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků s cílem získat podklady pro zahájení úkonů v trestním řízení. V tomto úseku (označován jako mimoprocesní) není uplatňován dozor státním zástupcem.

2.2.4. Trestní řízení

Pokud policejní orgán zjistí skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, postupuje dále dle § 158 odst. 3 trestního řádu a zahájí úkony trestního řízení. Od tohoto okamžiku je již realizace operativně pátrací činnosti prováděna v rámci trestního řízení, proto hovoříme o takzvané formě procesní.

Policejní orgán vystupuje v trestním řízení v právním postavení orgánu činného v trestním řízení. V průběhu celého trestního řízení může využívat operativně pátrací prostředky, které mohou být používány až do doby projednávání trestní věci před soudem prvního stupně (ochrana svědka, krátkodobá ochrana osob apod.).

Přípravné řízení je předsoudním stádiem řízení, jehož účelem je připravit podklady pro řízení před soudem. Přípravné řízení obsahuje dvě základní fáze, a to fázi **prověřování** – úsek od zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu do zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu, a fázi **vyšetřování** – úsek od zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu do podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu, případně postoupení věci jinému orgánu či zastavením trestního stíhání.

V případě zahájení trestního řízení postupem dle § 158 odst. 3 trestního řádu má policejní orgán povinnost neprodleně sepsat záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje a způsob, jakým se o nich dozvěděl.

³³ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 15. ISBN: 978-80-7251-351-2.

Opis zašle do 48 hodin od zahájení trestního řízení státnímu zástupci. Hrozí-li však nebezpečí z prodlení, považuje se za zahájení úkonů v trestním řízení též provedení potřebných neodkladných a neopakovatelných úkonů.³⁴

Informace o podezření ze spáchání trestného činu získává policejní orgán jednak operativně pátrací činností, jednak v rámci této činnosti i vyhledáváním, monitorováním nebo analýzou různých indikátorů.

2.3. Postupy operativně pátrací činnosti

Při operativně pátrací činnosti se používají specifické postupy, mezi které řadíme:

- operativní pronikání,
- získávání a prověrka operativních informací,
- osobní pátrání,
- operativní rozpracování.³⁵

2.3.1. Operativní pronikání

„Operativní pronikání spočívá v utajeném proniknutí oprávněného policisty mezi osoby podezřelé z trestné činnosti s cílem získávání operativních informací.“³⁶

Jedná se o utajovanou zpravodajskou činnost kriminální policie, při které oprávněný policista, zejména za využití podpůrných operativně pátracích prostředků, proniká do zájmového prostředí, aby získával poznatky o relevantní operativní situaci.

³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158 odst. 3

³⁵ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha 2002, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2002. s. 57

³⁶ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 37. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2.3.2. Získávání a prověrka operativních informací

„Získávání a prověrka operativních informací je činnost oprávněného policisty spočívající v získávání a prověřování poznatků o připravované, páchané nebo spáchané trestné činnosti za účelem odhalení trestných činů a zjištění jejich pachatelů. Není-li prověrkou operativních informací podezření z trestného činu vyloučeno, je oprávněný policista povinen tyto informace operativně rozpracovat nebo postoupit jinému příslušnému orgánu k dalšímu opatření.“³⁷

Mezi činnosti spadající pod pojem získávání a prověrka operativních informací řadíme:

- operativní vytěžování,
- operativní obhlídku,
- operativní prověrku.³⁸

Operativní vytěžování spočívá v získávání informací o skutečnostech operativního zájmu. Probíhá pomocí účelově zaměřeného a řízeného rozhovoru s osobami disponujícími takovými informacemi. Je jedním z nejčastěji využívaných postupů operativně pátrací činnosti, a to zejména pro svou nenáročnost a rychlou použitelnost.

Operativní obhlídkou můžeme definovat jako viditelné či skryté prozkoumávání určitého místa, objektu nebo jeho části za účelem vyhledávání a zadokumentování důležitých skutečností související s trestnou činností. Je velmi náročná, a je třeba zvážit, zda nelze stanoveného cíle dosáhnout jinou, méně náročnou metodou.³⁹

Operativní prověrkou nazýváme postup pracovníka kriminální policie, který získal poznatek o připravované nebo spáchané trestné činnosti, a je povinen za využití všech postupů a prostředků co nejefektivněji zjistit skutečnosti významné k jejímu odhalení, objasnění a dokumentaci. Po zjištění všech skutečností musí

³⁷ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 38. ISBN: 978-80-7251-351-2.

³⁸ Tamtéž, s. 38

³⁹ Tamtéž, s. 39

tyto skutečnosti prověřit a podle výsledků prověrky je operativně rozpracovat, nebo postoupit jinému příslušnému orgánu.

2.3.3. Osobní pátrání

„Osobní pátrání je činnost oprávněného policisty spočívající v pátrání po pachatelích trestných činů, osobách a věcech souvisejících s těmito činy z využití místní a osobní znalosti, počítačových databází, evidenčních a pátracích systémů Policie České republiky.“⁴⁰

Typickým znakem této činnosti je její komplexní charakter, tj. možnost využití i dalších postupů a prostředků operativně pátrací činnosti. Úkoly osobního pátrání jsou velmi rozmanité, a lze jej využít například v oblastech předcházení a odhalování trestné činnosti, pátrání po osobách a věcech, pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách, ale i při budování sítě informátorů či prohlubování znalosti operativní situace.⁴¹

Úspěšnost osobního pátrání se více než jinde odvíjí od osoby pracovníka kriminální policie, jeho osobní kvality, profesionality, znalosti operativní situace nebo i osobní a místní znalosti.

2.3.4. Operativní rozpracování

„Operativní rozpracování je část operativně pátrací činnosti vykonávaná oprávněným policistou jako převážně utajený proces získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků; cílem je získání dostatečných podkladů pro zahájení úkonů trestního řízení.“⁴²

⁴⁰ DVORŽÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 42. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴¹ Tamtéž, s. 43

⁴² Tamtéž, s. 44

Při operativním rozpracování se zakládá kriminální spis, který je souborem všech písemností vzniklých v průběhu operativního rozpracování uspořádaným v souvislý celek. Dokumenty do něj zařazované se v pořadí jejich vzniku či doručení evidují zápisem do sběrného archu zařazeného do první části kriminálního spisu. Obsahem kriminálního spisu je:

- sběrný arch,
- návrh na zahájení operativního rozpracování,
- přehled osob vedených v kriminálním spisu,
- list kontrol kriminálního spisu,
- dokumenty vzniklé v průběhu operativního rozpracování,
- návrh na ukončení operativního rozpracování.⁴³

Operativní rozpracování, tedy získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti prostřednictvím vedeného kriminálního spisu v rámci odhalování hospodářské trestné činnosti je v podmínkách krajského ředitelství PČR, tedy v rámci odborů či oddělení hospodářské kriminality v současné době nereálné a v podstatě neexistuje. Tato skutečnost je dána zejména systematizací ÚO/KŘP, kdy nejsou zřízena tabulková místa jen pro policisty zabývající se odhalováním hospodářské trestné činnosti za využití nasazení podpůrných operativně pátracích prostředků či operativně pátracích prostředků a dále pak i skutečností, že k eliminaci nápadu trestné činnosti jsou využívány všichni policisté útvaru.

Z tohoto důvodu není v jejich silách získávat a dokumentovat poznatky o páčání hospodářské trestné činnosti, kdy by tato činnost nesla znaky komplexního, cílevědomého a dlouhodobého šetření za využití veškerých analytických nástrojů, které má v současné době Policie ČR k dispozici. Z těchto důvodů by měla v budoucnu vzniknout koncepce rozvoje operativně pátrací činnosti zejména u hospodářské kriminality v rámci SKPV, která by měla mít v neposlední řadě za cíl posílení a důraz na využívání operativního rozpracování, jako hlavního prostředku pro odhalování organizované kriminality.

⁴³ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 44. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2.4. Opatření k zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti

Pracovníci služby kriminální policie jsou povinni zabezpečit ochranu postupů uplatňovaných při operativně pátrací činnosti, způsobů používání podpůrných operativně pátracích prostředků, operativně pátracích prostředků i informací získaných operativně pátrací činností před nepovolanou osobou či zneužitím. K zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti a operativního rozpracování před narušením či vyzrazením je možné využít:

- operativní legenda,
- operativní kombinace,
- krycí jméno,
- aplikační programové vybavení BLOKACE.⁴⁴

2.4.1. Operativní legenda

„Operativní legendou se rozumí hodnověrně působící smyšlené podání s vhodně zařazenými pravdivými prvky navazujícími na přirozeně vzniklou situaci.“⁴⁵

V podstatě se jedná o falešný příběh nebo identitu, kterou si oprávněný policista vytváří dle situace, aby tak získal důležité informace o trestné činnosti. Operativní legenda může být velmi sofistikovaná a vyžaduje přípravu, aby byla věrohodná a úspěšná.

2.4.2. Operativní kombinace

„Operativní kombinací se rozumí zpravidla několik účelově a časově navazujících opatření, která jsou za využití přirozeně vzniklé situace a vhodné operativní legendy cílevědomě zaměřena na zjištění významných skutečností

⁴⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, ze dne 21.01.2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, čl. 4

⁴⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 45. ISBN: 978-80-7251-351-2.

souvisejících s trestnou činností, vedeným operativním rozpracováním nebo trestným řízením, případně na vytvoření vhodné situace k ochraně osoby.“⁴⁶

Obecně lze uvést, že se jedná o souhrn opatření, postupů a metod, které jsou využívány při získávání informací o páchané trestné činnosti.

2.4.3. Krycí jméno

„Krycím jménem se rozumí smyšlené jméno nebo příjmení sloužící k zastírání skutečné totožnosti oprávněného policisty při výkonu operativně pátrací činnosti.“⁴⁷

Krycí jméno lze používat jen v průběhu získávání poznatků ze zájmového prostředí nebo při používání ostatních prostředků operativně pátrací činnosti.

2.4.4. Aplikační programové vybavení BLOKACE

Blokace osoby je administrativní opatření utajovaného charakteru spočívající v zavedení ID údajů oprávněného policisty, uplatňujícího požadavek, do centrální databáze IS Blokace. Účelem je zabránění narušení operativního rozpracování blokované osoby jiným policistou, poskytnutí možnosti soustředit poznatky či zkoordinovat činnost s jiným policistou se zájmem na osobě a zajištění ochrany osoby.

Aplikační programové vybavení BLOKACE provozované Policií České republiky na základě právního předpisu na centrální a lokální úrovni v prostředí certifikovaného informačního systému VYDRA, resp. VÁŽKA je automatizované, manuálně aktualizované zpracování osobních údajů, jehož účelem je:

- *zabránit narušení operativního rozpracování a poskytnout možnost soustředit další poznatky o trestné činnosti,*

⁴⁶ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 45. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, ze dne 21.01.2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, čl. 4

- *zamezit zmaření účelu trestního řízení,*
- *zajistit ochranu informátora, chráněné osoby, osoby, která se podílí na sledování zásilky, předstíraném převodu, použití agenta nebo ochraně chráněné osoby.*⁴⁸

V této aplikaci se zpracovávají utajované informace stupně utajení „vyhrazené“ a neutajované informace, které nejsou určeny ke zveřejnění a na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti.

⁴⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 19/2015, ze dne 28.01.2015, o aplikačním programovém vybavení BLOKACE, čl. 1

3. Operativně pátrací prostředky a opatření

„Současná právní úprava používání operativně pátracích prostředků se v České republice stále ještě vyvíjí a je proto zatím nesystematická. V průběhu legislativního procesu po roce 1990 byly operativně pátrací prostředky kodifikovány trestním řádem. Mezi tyto prostředky nebylo zařazeno zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky, a dále pak odposlech a záznam telekomunikačního provozu, které proto označujeme jako operativně pátrací opatření. Zákonem o Policii ČR byly kodifikovány podpůrné operativně pátrací prostředky.“⁴⁹

Česká republika je demokratickým a právním státem, proto jsou policejní orgány oprávněny jednat pouze v mezích zákona. Právními předpisy je upraveno, jaké operativně pátrací prostředky může konkrétně policie ve své činnosti používat, včetně zásad a mezí. Zákonné podmínky využití operativně pátracích prostředků jsou uvedeny v trestním řádu. *„Operativně pátrací prostředky je možno použít:*

- *výhradně pro účely trestního řízení, nesmí sledovat jiný účel,*
- *pokud sledovaného účelu není možno dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak dosažení podstatně ztíženo,*
- *s co nejmenším omezením občanských práv a svobod.*

Zvukové obrazové a další záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků, je možno použít jako důkaz v trestním řízení za předpokladu, že byly získány v souladu se zákonem.“⁵⁰

3.1. Operativně pátrací prostředky

Ustanovení § 158b trestního řádu upravuje operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. Dle odst. 1 *„není-li dále stanoveno jinak, je policejní*

⁴⁹ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 20. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁵⁰ Tamtéž

orgán, pokud k tomu byl pověřen příslušným ministrem, jde-li o útvar Policie České republiky, policejním prezidentem, jde-li o Generální inspekci bezpečnostních sborů, jejím ředitelem, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství, jeho ředitelem, a jde-li o útvar Bezpečnostní informační služby, jejím ředitelem, a jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace, jeho ředitelem, oprávněn v řízení o úmyslném trestném činu používat operativně pátrací prostředky, kterými se rozumí

- a) předstíraný převod,
- b) sledování osob a věcí,
- c) použití agenta.⁵¹

Obrázek 2 Schéma operativně pátracích prostředků upravených trestním řádem. Dvořák, Kloubek

Operativně pátracími prostředky můžeme vymezit jako souhrn opatření policejních orgánů, uskutečňovaných dle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy za účelem předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných či nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.

⁵¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158b, odst. 1

3.1.1. Předstíraný převod

„Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

- a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,*
- b) jejíž držení je nepřipustné,*
- c) která pochází z trestného činu, nebo*
- d) která je určena ke spáchání trestného činu.“⁵²*

Předmětem předstíraného převodu mohou být nejen movité věci, ale například i různá plnění, služby a odměna za ně.

Předstíraný převod je možno uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Jestliže však věc nesnese odkladu, je možno předstíraný převod provést i bez tohoto povolení, ovšem v takovémto případě je policejní orgán povinen o povolení bezodkladně požádat a v případě, že toto neobdrží do 48 hodin, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci. Státní zástupce po obdržení záznamu přezkoumá, zda byl úkon proveden v souladu se zákonem; zjistí-li závady, písemně na ně upozorní příslušného nadřízeného policejního orgánu. Záznam tedy slouží především k informaci státnímu zástupci, nikoli k důkazu v pozdějších stádiích trestního řízení.⁵³

⁵² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158c, odst. 1

⁵³ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1241. ISBN: 978-80-7400-043-0

3.1.2. Sledování osob a věcí

„Sledováním osob a věcí (dále jen „sledování“) se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.“⁵⁴

Sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce.

Pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze jej uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.⁵⁵

Povolení ke sledování je vydáno pouze na základě písemné odůvodněné žádosti s podezřením na konkrétní trestnou činnost. V této žádosti je zapotřebí uvést identifikační údaje osob a věcí, které mají být sledovány, jestliže jsou policejnímu orgánu známy. Součástí žádosti je také stanovení doby, po kterou bude sledování probíhat. Tato doba nesmí překročit lhůtu šesti měsíců, ale lze jí na základě písemné žádosti prodloužit. *„Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy vyžadující povolení soudce, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.“⁵⁶*

V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování povoleno státním zástupcem, lze záznam pořízení při sledování a protokol o něm použít jako důkaz jen tehdy, je-li v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno. Aby

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158d, odst. 1

⁵⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 23. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁵⁶ Tamtéž

mohl být záznam ze sledování použit v trestním řízení jako důkaz, je zapotřebí o něm vyhotovit protokol.⁵⁷

V případě, kdy při sledování nebyly zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit. Zničení a nepoužití tohoto záznamu směřuje vůči obrazovému a jinému záznamu, nikoli k úřednímu záznamu v písemné podobě či protokolu.⁵⁸

3.1.3. Použití agenta

Operativně pátrací prostředek použití agenta má oproti ostatním prostředkům zpřísněné podmínky pro jeho použití, a to z důvodu, že se jedná o prostředek, který nejvíce zasahuje do občanských práv a svobod.

Podmínky použití agenta jsou uvedeny v § 158e odst. 1 trestního řádu, ze kterého vyplývá, že institut agenta lze použít, *„je-li vedeno trestní řízení:*

- *pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let,*
- *pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny,*
- *pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku, nebo*

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1248. ISBN: 978-80-7400-043-0

- *pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána,*

*je policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, oprávněn použít agenta.*⁵⁹

„Agent je příslušníkem Policie ČR, který plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem. Vystupuje zpravidla pod zpravodajskou legendou, to znamená se zastíráním své skutečné totožnosti, příslušnosti k Policii ČR a skutečného účelu své činnosti. Při plnění úkolů je oprávněn vykonávat hospodářskou činnost, pro níž je jinak třeba zvláštního oprávnění, povolení nebo registrace. Pokud se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti trestný, jestliže se takového skutku dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.“⁶⁰

„Agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou.“⁶¹

Institut použití agenta je jeden z nejvýznamnějších institutů sloužících k rozkrývání organizovaného zločinu. Vzhledem k tomu, že je jím nejvíce zasahováno do základních práv a svobod jednotlivců, je možné ho využívat až jako nejkrajnější způsob odhalování trestné činnosti, a to za splnění velmi striktních podmínek.

Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podává návrh. V povolení se uvede účel a doba, po kterou bude agent použit, včetně údajů umožňující identifikaci agenta. Povolení soudce příslušného vrchního soudu vydává ve formě opatření (nikoli rozhodnutí), a proto proti němu

⁵⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158e, odst. 1

⁶⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 24. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁶¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158e, odst. 6

není přípustná stížnost a není třeba ho doručovat. Činnost agenta lze na základě nového návrhu státního zástupce vrchního státního zastupitelství povolit i opakovaně. Návrh je nutno učinit včas, tedy před uplynutím doby uvedené v předchozím povolení tak, aby soudce vrchního soudu měl dostatek času k rozhodnutí o povolení a činnost agenta mohla plynule a bez přerušení pokračovat.⁶²

Ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2, tedy v případech, v nichž se mají pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, kdy dává povolení státní zástupce, agent povolení nepotřebuje. Potřebuje však povolení ke sledování osob a věcí, které by mělo být prováděno za podmínek uvedených v § 158d odst. 3, tedy pokud by jím mělo být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků.⁶³

Využití institutu agenta a celá jeho činnost musí podléhat kontrole, kterou provádí státní zástupce. Ten je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné k posouzení, zda trvají důvody použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje musí pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat, a pominou-li důvody, dá policejnímu orgánu pokyn k ukončení činnosti agenta. Policejní orgán dále vyhotovuje záznam o výsledku použití agenta, který předkládá státnímu zástupci.⁶⁴

Nasazení tohoto operativně pátracího prostředku v podmínkách odhalování a objasňování hospodářské kriminality je značně omezené a ztížené. Je zřejmé, že takto vycvičený policista, který vystupuje pod smyšlenou legendou a zastírá svoji skutečnou totožnost v případě hospodářské trestné činnosti, musí splňovat ty nejpřísnější osobnostní i kvalifikační kritéria. Je nasazován do prostředí, které

⁶² ŠÁMAL, Pavel; GŘIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1256. ISBN: 978-80-7400-043-0

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 24-25. ISBN: 978-80-7251-351-2.

může vyžadovat znalost např. i blanketních právních norem, orientaci v oblasti působnosti státní správy a samosprávy, dotačních titulů a další.

S ohledem na tyto postuláty je nábor, výcvik a použití těchto osob v rámci činnosti specializovaných útvarů Policie ČR, a to zejména s ohledem na finanční ohodnocení a náročnost na toto služební místo, téměř nemožný. V mé policejní praxi jsem se setkal s nasazením tohoto operativně pátracího prostředku v rámci odhalování hospodářské kriminality pouze v jednom případě, kdy šlo o použití agenta při rozkrývání organizované skupiny v rámci závěrečných zkoušek v autoškole. Je zřejmé, že v tomto případě nebyla v rámci nasazení agenta požadována přísná kritéria na jeho odbornost, v podstatě jediným a hlavním cílem byla infiltrace skrytým způsobem do zájmového prostředí.

3.2. Operativně pátrací opatření

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu spolu s institutem zadržení a otevření zásilky, jejich záměna a sledování nepatří mezi operativně pátrací prostředky uvedené v § 158b trestního řádu, ale můžeme je nazvat operativně pátracím opatřením, které trestní řád taktéž upravuje. Jedná se o úkony, které lze využít při operativně pátrací činnosti, tj. při předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, při pátrání po osobách, věcech a důkazech.

Za splnění zákonných podmínek jsou tyto instituty dovoleným zásahem do ústavně zaručených práv a svobod. Jedná se o utajený způsob, kterým policejní orgán získává skutečnosti důležité pro trestní řízení.

3.2.1. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Mezi významné prostředky sloužící k odhalování zejména závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu patří odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle ustanovení § 88 trestního řádu a institut zjišťování údajů o telekomunikačním provozu dle ustanovení § 88a trestního řádu.

Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu lze vydat, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin pletichy

v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, křivé obvinění podle § 345 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek podle § 346 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivé tlumočení podle § 347 odst. 3 až 5 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.⁶⁵

Odposlech je možné definovat jako záměrné, utajené a současné vnímání obsahu komunikace, zprostředkované telekomunikačními zařízeními (nebo sítěmi) prostřednictvím k tomu určených zařízení.⁶⁶

Záznamem se rozumí jednak proces souběžného zachycení samotného obsahu komunikace na datový nosič (diskety, CD, USB apod.), který umožní uchování komunikace a její reprodukci v budoucnu, a jednak to co nosič obsahuje.⁶⁷

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu a zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu pro potřeby celé Policie České republiky provádí Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování.⁶⁸

⁶⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČTA, Josef; BAXA, Josef; FRYŠTÁK, Marek et al. Trestní právo procesní. 4. přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, r.2013, s. 325. ISBN: 978-80-7400-496-4.

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 186/2011, ze dne 7.10.2011, o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu, čl. 1

Nařídít odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce.

Příkaz musí být vydán písemně a být řádně odůvodněn. Dále musí být v příkazu stanovena uživatelská adresa či zařízení a osoba uživatele, pokud je její totožnost známa, a doba, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn, která nesmí být delší než čtyři měsíce; v odůvodnění musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které vydání tohoto příkazu, včetně doby jeho trvání, odůvodňují.

Institut zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu je upraven v § 88a trestního řádu. Jedná se o údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo se na ně vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat. Na rozdíl od odposlechu, kde jsou získávány informace o samotném obsahu prováděné komunikace, tato úprava směřuje ryze na údaje vztahující se k předmětné komunikaci, těmi jsou tzv. provozní a lokalizační údaje. Podle trestního řádu ho lze použít shodně jako odposlechu, a to pouze v již zahájeném trestním řízení, a to pro úmyslné trestné činy spadající do jedné z následujících kategorií:

- trestní řízení je vedené pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky,
- trestní řízení vedeno pro jeden z taxativně vyjmenovaných trestných činů: porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TrZ), pro trestný čin podvodu (§ 209 TrZ), pro trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TrZ), pro trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TrZ), pro trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353 TrZ), pro trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 TrZ), pro trestný čin šíření poplašné zprávy (§ 357 TrZ), pro trestný čin podněcování k trestnému činu (§ 364 TrZ), pro trestný čin schvalování trestného činu (§ 365 TrZ), nebo

- trestní řízení vedené pro úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.⁶⁹

Cílem tohoto institutu je zjistit technické a lokalizační údaje, tedy například kdo byl s kým v kontaktu, z jakého a na jaké číslo volal, jak dlouho hovor trval, orientační pohyb zájmových zařízení, ale i IP adresy, tedy data a informace, ze kterých osoba přistupovala prostřednictvím internetového připojení například k e-mailové schránce nebo jiným internetovým službám.

Zjištění údajů o telekomunikačním provozu lze dosáhnout i bez příkazu, a to za předpokladu, že s tím uživatel dá výslovný souhlas. Maximální období, za které lze tyto údaje získat, je až šest měsíců zpětně.

3.2.2. Zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky

Zadržení, stejně jako otevření zásilky, je při dodržení zákonných podmínek přípustným zásahem do ústavně zaručeného práva listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv. Institut zadržení zásilky je upraven tak, že se jeho použití vztahuje na poštovní nebo jiné zásilky a telegramy, které pocházejí od obviněného nebo jsou jemu určeny.

„Zásilkou se rozumí předmět dopravovaný jakýmkoliv způsobem, ať již s využitím pošty nebo jiné osoby, včetně dopravy skrytým způsobem, k němuž dochází především v rámci obchodu s omamnými a psychotropními látkami nebo jinými zakázanými látkami a předměty.“⁷⁰

Pokud je k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení nutno zjistit obsah nedoručených poštovních nebo jiných zásilek, nařídí předseda senátu, a v přípravném řízení státní zástupce, aby je pošta nebo osoba provádějící jejich

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88a, odst. 1

⁷⁰ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 153. ISBN: 80-86898-36-9.

přepravu vydaly jemu, a v přípravném řízení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.⁷¹

Na příkaz policejního orgánu může být zásilka pozdržena za podmínky, že věc nesnese odkladu a nařízení k zadržení zásilky nelze předem dosáhnout. O pozdržení zásilky je policejní orgán povinen do 24 hodin vyrozumět státního zástupce. Písemný příkaz k zadržení zásilky musí být nejpozději do 3 dnů doručen poště nebo jiné osobě zajišťující přepravu zásilek. Pokud tak není učiněno ve stanovené třídní lhůtě, zásilka musí být uvolněna a doručena adresátovi.

Provést otevření zásilky dle § 87 trestního řádu je možné pouze za předpokladu, že existuje důvodné podezření, že zásilka obsahuje věc důležitou pro trestní řízení. Zásilku může otevřít jen předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nebo policejní orgán.

V zájmu zjištění totožnosti osob podílejících se na nakládání se zásilkou obsahující např. omamné a psychotropní látky, prekursory, jedy, radioaktivní materiál, padělané peníze a cenné papíry, střelné zbraně, střelivo, výbušniny nebo jinou věc, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, věci určené ke spáchání trestního činu, anebo věci z trestného činu pocházející, může předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nařídit, aby byl obsah takové zásilky zaměněn za jiný a upravená zásilka předána k přepravě. Pokud existuje důvodné podezření, že zásilka obsahuje věci, pro které je možno provést její záměnu, může nařídit státní zástupce její sledování dle § 87b trestního řádu.⁷²

⁷¹ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 27. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁷² Tamtéž, s. 28

4. Podpůrné operativně pátrací prostředky

Policista je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou:

- a) informátor,
- b) krycí prostředky,
- c) zabezpečovací technika,
- d) zvláštní finanční prostředky.⁷³

Právní úprava v zákoně o Policii ČR je spíše pouze rámcová. Blíže tuto činnost specifikují jednotlivé interní akty řízení, které vzhledem ke specifčnosti podpůrné operativně pátracích prostředků svěřují jejich použití do působnosti služby kriminální policie a vyšetřování. Účelem podpůrných operativně pátracích prostředků je získání operativních informací využitelných v trestním řízení.

4.1. Informátor

Informátorem se rozumí: „fyzická osoba, která dovršila věk rozhodný pro vznik trestní odpovědnosti a která poskytuje příslušníkům Policie České republiky informace nebo služby při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby; tyto informace a služby poskytuje takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce s Policií České republiky.“⁷⁴

Informátorovi lze za jeho činnost poskytnout finanční nebo věcnou odměnu, která se hradí ze zvláštních finančních prostředků. Důvodem pro poskytnutí odměny informátorovi je skutečnost, že poskytnutá informace nebo služba přispěla v konkrétním případě podstatným způsobem k úspěšnému splnění úkolu

⁷³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 72 Podpůrné operativně pátrací prostředky

⁷⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, o využívání informátorů, čl.1

policie, pravidelné poskytování informací nebo služeb při plnění úkolů policie anebo motivace informátora pro další spolupráci s policií.⁷⁵

4.2. Krycí prostředky

„Krycím prostředkem se rozumí věc včetně krycího dokladu, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie.“⁷⁶

V ZPPP č. 25/2013 o krycích prostředcích je krycí věc definována jako samostatný předmět používaný oprávněným policistou, a krycí prostor jako samostatný stabilní nebo mobilní objekt, byt, místnost či soubor objektů, bytů nebo místností používaných oprávněným policistou; součástí krycího prostoru může být zařízení potřebné pro zajištění jeho používání.

Krycím dokladem se rozumí listina, popřípadě jiný dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání policejní činnosti anebo k jiným podobným účelům.⁷⁷

Krycím dokladem k operativnímu využití se rozumí doklad, jehož některé údaje v něm obsažené nejsou vloženy do příslušných informačních systémů; pouze v případě, kdy je nezbytné, aby tyto údaje v informačních systémech existovaly za účelem opatření krycího dokladu, je možné je do informačních systémů vložit na dobu nezbytně nutnou.⁷⁸

Krycím dokladem s legalizací se rozumí doklad, jehož údaje v něm obsažené jsou vloženy do příslušných informačních systémů bez vazby na některé další informační systémy (zejména bez vazby na manuální evidence vedené v písemné formě).⁷⁹

⁷⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, o využívání informátorů, čl. 10, odst. 2

⁷⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 74 Krycí prostředky

⁷⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 75 Krycí doklad

⁷⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, o krycích dokladech, čl. 2

⁷⁹ Tamtéž

Krycím dokladem s hloubkovou legalizací se rozumí doklad, jehož údaje v něm obsažené jsou vloženy do příslušných informačních systémů včetně vzájemných vazeb na další informační systémy.⁸⁰

Krycí doklady se dále dělí na:

- průkazy totožnosti (např. občanský průkaz, cestovní doklad),
- doklady osvědčující právní skutečnosti,
- doklady vztahující se k motorovým vozidlům (např. technický průkaz, osvědčení o registraci vozidla a k nim patřící registrační značky, zelená karta),
- jiné doklady a listiny.⁸¹

4.3. Zabezpečovací technika

Zabezpečovací technika je podpůrný operativně pátrací prostředek, který je policista oprávněn používat při předcházení trestným činům, získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osob.

„Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.“⁸²

4.4. Zvláštní finanční prostředky

Zvláštními finančními prostředky jsou vyčleněné finanční prostředky, které jsou používány k úhradě některých výdajů vznikajících policistům, a to:

- při předcházení trestným činům,
- při výkonu operativně pátrací činnosti, v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků a používáním operativně pátracích prostředků, nebo

⁸⁰ Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, o krycích dokladech, čl. 2

⁸¹ Tamtéž, čl. 5

⁸² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 76 Zabezpečovací technika

- v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby.

Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu.⁸³

Ze zvláštních finančních prostředků lze hradit:

1. výdaje související s výkonem služby, které není nutno prokazovat platebními doklady, pokud interní akt řízení nestanoví jinak; jedná se o výdaje vznikající při:
 - získávání poznatků o trestné činnosti ze zájmového prostředí,
 - získávání, využití a činnosti informátora,
 - opatřování, vydávání a používání krycích dokladů,
 - používání zabezpečovací techniky,
 - předstíraném převodu nebo s jeho prováděním související,
 - sledování osob a věcí,
 - přípravě, ochraně a použití agenta,
2. finanční nebo věcné odměny informátorům,
3. výdaje spojené se získáním a používáním nebo ukončením používání krycích prostředků,
4. výdaje spojené s koupí nebo nájmem movitého majetku, včetně jeho provozu, údržby nebo oprav a dalších činností nebo služeb souvisejících s jeho držením a užíváním,
5. výdaje spojené se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby,
6. výdaje spojené s cvičnými akcemi nebo praktickým výcvikem.⁸⁴

⁸³ NMV č. 38/2012, ze dne 15. srpna 2012, o nakládání se zvláštními finančními prostředky, čl. 1

⁸⁴ Tamtéž, čl. 2

5. Kazuistika

Na základě studia ukončených trestních spisů na útvaru, kde v současné době působím, tedy odboru hospodářské kriminality Středočeského kraje, bylo prozkoumáno celkem cca 30 trestních spisů. Z těchto byly vybrány 3 trestní spisy, kde bylo vhodné nasazení a použití operativně pátracích prostředků.

Uvedené případy jsou následně konkrétně popsány na základě expertního rozhovoru přímo s policisty, kteří se na prověřování a vyšetřování daného případu podíleli.

Na prvním případě je ukázáno nasazení operativně pátracích prostředků, konkrétně předstíraného převodu a sledování osob a věcí, včetně jejich přínosu ke zdárné realizaci a následnému zahájení trestního stíhání obviněného.

Druhý případ ukazuje situaci, kde nedošlo k nasazení operativně pátracího prostředku, tedy nedošlo k operativnímu rozpracování získaného poznatku ani k získání důkazů nasvědčujících tomu, že mohl být konkrétní osobou spáchán trestný čin a mohlo být proti ní zahájeno trestní stíhání a skutek byl odložen.

U třetího případu je poukázáno na skutečnost, že k zájmovým osobám nebylo včas provedeno dostatečné šetření a chyběla operativně pátrací činnost. Nasazení operativně pátracího prostředku trvalo dlouhou dobu, bez hmatatelných výsledků, čímž následně došlo i ke ztrátě paměťové stopy u vyslychaných osob. Dále se trestní jednání nepodařilo zachytit na záznamové zařízení, jelikož došlo k chybě v záznamovém zařízení, a po 1 roce byl spis z důvodu nedostatku důkazů odložen.

Případ č. 1 (s nasazením operativně pátracích prostředků)

Dlouhodobé podezření na korupční jednání pracovníka Městského úřadu

Daný případ popisuje dlouhodobé podezření, že v daném městě nejsou rovné podmínky při řešení přestupků v dopravě, a to zejména přestupků na úseku alkoholu a toxikomanie. Byly všeobecně známy informace, že někteří řidiči osobních automobilů před jízdou požíli alkoholické nápoje, byli zastaveni hlídkou

PČR, kdy z dechové zkoušky a následně ze znaleckého zkoumání bylo zjištěno, že požili alkoholické nápoje, a přesto jim nebylo odebráno řidičské oprávnění a osoby mohly nadále řídit motorová vozidla. V daném městě se delší dobu šířila informace, že daný úředník za úplatu ovlivňuje správní řízení takovým způsobem, že přestupce není uznán vinným a je mu vráceno řidičské oprávnění.

Policie ČR obdržela v tomto středně velkém městě několik anonymních poznatků, které poukazyvaly na provázanost některých podezřelých osob s jedním úředníkem odboru správních agend, který jako referent přestupkového oddělení Městského úřadu měl řešení těchto přestupků ve své gesci. Dále uváděly okruh několik osob, u kterých bylo obecně známo, že byly za přestupky v dopravě, tedy konkrétně jízdu po vlivem alkoholu řešeny Policií ČR a následně bylo jejich jednání předmětem správního řízení na uvedeném odboru správní agend. Přesto u těchto osob je zřejmé, že jim nikdy nebylo odebráno řidičské oprávnění a nadále řídí motorové vozidlo.

Zdrojem informací, které by potvrdily tyto anonymní informace, byly především záznamy v evidencích PČR, přestupkové spisy policistů dopravní policie a v neposlední řadě i zajištěné ukončené spisy ze správního řízení vedené u odboru správních agend dotčeného města.

Na základě provedené analýzy takto získaných informací nebyly v počátku šetření získány takové důkazní prostředky, které by vedly k nasazení operativně pátracích prostředků či operativně pátracích opatření podle trestního řádu.

Byly prováděny obecné úkony za využití oprávnění dané zákonem o PČR, tedy zejména lustrace ve všech dostupných evidencích PČR, prováděno šetření k zájmové osobě, jeho pobytu, pohybu add..

Vyhodnocením získaných informací z probíhajícího šetření k zájmové osobě nebyly zjištěny žádné informace vedoucí k závěru, že by se tato osoba dopouštěla závadového jednání. Uvedený úředník nebyl dle evidencí nikdy řešen pro trestný čin či přestupek ani evidence PČR neobsahovaly k osobě žádné informace či záznamy.

V tomto případě tedy nebyly zjištěny informace, které by vedly k zajištění důkazních prostředků se závěrem, že je zde důvodné podezření ze spáchání trestného činu, tedy bylo by na místě zahájit úkony TŘ, vést prověřování, a to zejména za pomoci použití operativních prostředků a operativního opatření.

Pro komplexní vyhodnocení daného šetření byla provedena analýza ukončených přestupkových spisů za pomoci nadřízeného orgánu odboru správních agend, a to na správním odboru Krajského úřadu. Závěr tohoto orgánu bylo konstatování, že všechny vybrané přestupky byly vyřešeny na samé hranici možnosti řešení, nicméně v rámci správního uvážení daného orgánu v zákonném rozsahu.

Pro doplnění celého šetření byly rovněž policejním orgánem vytěženy některé zájmové osoby, které byly účastníci správního řízení v podezřelých přestupkových spisech. Ani tímto úkonem se nepodařilo zjistit relevantní informace k danému podezření.

Policejní orgán tedy po provedeném šetření věc anonymního podání na úředníka pro korupční trestnou činnost založil „AA“ k možnému dalšímu využití, přičemž i nadále probíhala poznatková činnost k možné trestné činnosti.

Systematická operativní činnost pracovníků SKPV se zapojením dalších útvarů SKPV a využití sítě informátorů v dané lokalitě měla po čase úspěch. Za využití oprávnění dle zákona o PČR, zejména využití podpůrně operativně pátracích prostředků a postupů operativně pátrací činnosti, byla získána informace, že dotyčný úředník odboru správních agend si v rámci řešení přestupku v dopravě týkající se řízení vozidla pod vlivem alkoholických nápojů prostřednictvím zmocněnce podezřelé osoby řekl o úplatek ve výši 30 000,- Kč s tím, že věc vyřeší tak, aby nedošlo k odejmutí ŘO.

V rámci operativní schůzky s daným zmocněncem osoby podezřelé byla tato informace následně ověřena a byl získán příslib spolupráce s policií za účelem odhalení korupčního jednání úředníka odboru správních agend.

V daném případě byl tedy sepsán protokol o trestním oznámení, kde uvedený zmocněnec konkretizoval celé jednání na odboru správních agend

v rámci řešení přestupku v dopravě spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu.

Na základě tohoto oznámení byly zahájeny úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu pro podezření ze spáchání zločinu přijetí úplatku podle ust. § 331 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. b) trestního zákoníku a přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle ust. § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, kterého se měl dopustit výše uvedený úředník tím, že jako referent přestupkového oddělení Městského úřadu, v úmyslu získat pro sebe prospěch, při výkonu své pravomoci úředníka pověřeného výkonem státní správy na úseku přestupků v dopravě přestupkového oddělení, při jednání o přestupku v dopravě dle ust. § 125c odst. 1 písm. b) zák. č. 361/2000 Sb., vedeném Městským úřadem, kterého se dopustil přestupce tím, že řídil v provozu na pozemních komunikacích vozidlo pod vlivem alkoholu, což bylo zjištěno hlídkou PČR provedenou orientační dechovou zkouškou certifikovaným analyzátozem alkoholu v dechu Drager Alkotest s naměřenou hodnotou 0,29 promile alkoholu, nabídl přestupci prostřednictvím jeho zmocněnce, který jej při všech jednáních na základě plné moci zastupoval, za poskytnutí úplatku ve výši 30.000,- Kč, vyřízení přestupku ve prospěch přestupce tak, že vedené správní řízení bude zastaveno dle § 86 odst. 1, písm. c) zák. č. 250/2016 Sb. s tím, že spáchání skutku, o němž se vedlo přestupkové řízení, nebylo podezřelému z přestupku prokázáno.

Vyhodnocením získaných podnětů, zejména pak informací získaných ze zájmového prostředí a výsledkem zmocněnce, se podezření ze spáchání prokázalo jako důvodné. Bylo rozhodnuto o realizaci případu za využití operativně pátracích prostředků, a to sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, povolené Okresním soudem a předstíraným převodem věci podle § 158c odst. 1 písm. c) trestního řádu, a to na základě předchozího souhlasu státního zástupce, formou předání finanční hotovosti ve výši 30.000,- Kč, tedy částku, kterou požadoval podezřelý úředník jako úplatek za ovlivnění správního řízení.

Provedení předstíraného převodu věci předcházelo operativní šetření prováděné ve spolupráci se zmocněncem, kdy se za využití operativně pátracích prostředků, zejména technického sledování s pořizováním záznamu zvuku, ve

smyslu ustanovení § 158d tr. řádu, sledování osob a věcí, prováděného na základě předchozího povolení Okresního soudu, podařilo zadokumentovat opakované žádosti podezřelého úředníka o úplatek a instrukce ke způsobu předání úplatku.

Na základě těchto skutečností bylo následně realizováno zadržení podezřelého dle § 76 odst. 1 trestního řádu, a to bezprostředně poté, co byl použit institut operativně pátracího prostředku předstíraného převodu věci dle § 158c trestního řádu, na jehož základě podezřelý úředník přijal od zmocněnce úplatek ve výši 30.000,- Kč, přičemž celý průběh realizace, tedy předstíraného převodu věci byl monitorován policejním orgánem přímo na místě.

Na základě vyhodnocení důkazů bylo zahájeno trestní stíhání obviněného a byl podán návrh na vzetí osoby do vazby, což Okresní soud akceptoval. Po provedeném dokazování byl spisový materiál s návrhem na podání obžaloby předán dozorujícímu státnímu zástupci. Věc skončila odsuzujícím rozsudkem Okresního soudu, kdy obžalovaný úředník byl uznán vinným a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 3 let, s podmíněčným odkladem na zkušební dobu trvání 5ti let a současně mu byl uložen peněžitý trest 200.000,- Kč.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- nebagatelizovat žádná podání, ani ta anonymní,
- vždy v daném prostředí a lokalitě průběžně aktualizovat a využívat síť informátorů,
- vždy v každé fázi šetření či objasňování trestné činnosti zvažovat všechny možnosti nasazení vše podpůrných operativně pátracích prostředků
- po zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu důsledně a proaktivně zajišťovat důkazní prostředky, které mají podpůrný charakter k vyžádání operativně pátracích prostředků či operativně pátracího opatření uvedených v trestním řádu, zejména institut sledování osob a věcí,

- ve všech fázích přípravy a nasazení operativně pátracích prostředků a operativně pátracích opatření dodržovat vysokou míru konspirace,
- u tohoto druhu kriminality v rámci šetření policejního orgánu na počátku vést výslechy všech zájmových osob, nejen osoby podezřelé, ale i účastníků správního řízení do hloubky a provádět ke všem operativní šetření za účelem získání jakéhokoliv poznatku k dané věci,
- vzhledem k možné dekonspiraci byla zcela správně nevedena žádná spolupráce s daným úřadem (vzájemná propojenost úředníků bývá velmi vysoká).

Případ č. 2 (bez operativně pátracích prostředků)

Podezření ze sjednání výhody u veřejné zakázky při obnově komunikací a rekonstrukci školy v městysu A ve Středočeském kraji

Policejnímu orgánu SKPV byl oznámen prostřednictvím anonymu poznatek o manipulacích při realizaci veřejné zakázky na projekt obnovy komunikací a dále na přípravu realizace výběrového řízení na veřejnou zakázku na rekonstrukci ZŠ v městysu A ve Středočeském kraji.

Získané velmi kusé informace vedly k závěru, že NP měl v úmyslu opatřit jinému soutěžiteli spol. B neoprávněné výhody v souvislosti s touto zakázkou, kdy tomuto soutěžiteli zastupitelé městysu A měli blíže nespecifikovaným způsobem sjednat při výběrovém řízení výhody dalším osobám při zakázkách městysu A, konkrétně pak prostřednictvím společnosti C, a to na projekty obnovy komunikací za 7 mil. Kč a na rekonstrukci ZŠ za 18 mil. Kč. **Po tomto zjištění byly ZÚTR podle § 158 odstavec 3 trestního řádu ve věci sjednávání výhody při zakázkách v městysu A, tedy přečinu sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě podle § 256 odst. 1) trestního zákoníku.**

Z uvedeného anonymu vyplynulo, že veškeré zakázky v uvedeném městysu A fungují obdobným způsobem, tedy je vytipován drahý projekt, následně poté je vypsáno výběrové řízení, které vyhraje předem vybraná a spřátelená firma vedení uvedeného městysu A. Vše má zabezpečovat společnost C, která se výběrového

řízení přímo neúčastní, ale zajišťuje poradenský servis a zázemí. Zastupitelům jsou poté tyto projekty týkající se zadávání veřejných zakázek předkládány v časovém presu a byli je nuceni schvalovat na poslední chvíli bez řádného prostudování. Uzavřené smlouvy jsou poté následně pro městys naprosto nevyhovující a poškozující.

Po vydání ZÚTŘ byly postupně vyslechnuti všichni zastupitelé městysu A. Po vyhodnocení všech provedených výsledků zájmových osob (zastupitelé městysu A a starostka městysu A) byla celá věc vyhodnocena a ve věci bylo vydáno usnesení odložení věci dle § 159a/1 tr. řádu s tím, že v dané věci nebylo zjištěno podezření ze spáchání TČ, neboť nebylo prokázáno, že by došlo k ovlivnění průběhu VŘ při zadávání VZ, resp. nebylo prokázáno naplnění obligatorních znaků přečinu sjednávání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě podle § 256/1 trestního zákoníku.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- poznatek nebyl konkretizován, velmi kusé informace – velmi častý jev anonymů, kde až 90% je naprosto zavádějících bez relevantních základů,
- operativně pátrací činnost nebyla použita žádná, došlo pouze k výsledkům všech zastupitelů městysu A,
- byly provedeny výsledky k oběma veřejným zakázkám, tedy i k té, která teprve měla nastat a u které mohla být věc operativně dále rozpracována s použitím OPČ SKPV,
- ve věci po ZÚTŘ cca v průběhu 1 měsíce byly provedeny výsledky všech zastupitelů, bez jakéhokoli doplňujícího šetření včetně lustrací ve veřejných i neveřejných zdrojích bylo vydáno usnesení o odložení věci dle § 159a odst. 1 trestního řádu.

Případ č. 3 (s chybným nasazením operativně pátracích prostředků)
Podezření ze sjednávání výhody při zadání VZ a pletich při zadání VZ ve svazku obcí C ve Středočeském kraji

Policejním orgánem SKPV byl získán poznatek o manipulacích při přípravě a zadání veřejné zakázky na dostavbu XXX u svazku obcí Z ve Středočeském kraji. Získané informace vedly k závěru, že NP měl v úmyslu opatřit jinému soutěžiteli - spol. A neoprávněné výhody v souvislosti s touto zakázkou, kdy tomuto soutěžiteli poskytl údaje o dalším soutěžiteli – spol. B, které nebyly veřejně přístupné a na jejímž základě došlo k telefonnímu kontaktu zástupců společnosti A se zástupcem společnosti B s požadavkem na osobním setkáním týkající se předmětné VZ.

Po tomto zjištění byl bezprostředně vyslechnut majitel společnosti B, který uvedené informace potvrdil s tím, že v nejbližší době má proběhnout schůzka se zástupci společnosti A týkající se předmětné VZ s tím, že jejich jednání bylo velmi nestandardní. Na základě výsledku majitele společnosti B byl ZÚTŘ pro **přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle ust. § 256 odst. 1 trestního zákoníku**, kterého se dopustil NP tím, že v době od... do, v souvislosti se zadáním veřejné zakázky malého rozsahu nazvanou "Dostavba XXX, zadavatel svazek obcí Z v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch sjednal jinému soutěžiteli, společnosti A výhodnější podmínky na úkor jiných soutěžitelů, a to tak, že jednateli spol. A poskytl údaj o tom, že v souvislosti s veřejnou zakázkou malého rozsahu "Dostavba XXX" byla podána nabídka i společnost B.

Obratem po ZÚTŘ byly podány na OSZ podněty k vydání povolení ke sledování osoba věcí dle § 158d odst.1, 2 tr. řádu a odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 tr. řádu účastníků předmětné schůzky a to za účelem zjištění obsahu nabídky zástupců spol. A majiteli spol. B. Oba podněty byly akceptovány a OSZ bylo vydáno povolení ke sledování osob a věcí dle § 158d/1,2 tr.ř. a OS opatření k nařízení odposlechu dle § 88 tr. řádu, účastníků předmětné schůzky.

Průběh schůzky se nepodařilo zachytit na záznamové zařízení, došlo k chybě v záznamovém zařízení, částečné informace přinesl až doplňující výslech majitele spol. B, kterým byla zjištěna zejména skutečnost, že mělo dojít k nabídce na odstup od výběrového řízení za určité kompenzace.

Tyto skutečnosti se pak jen v náznacích objevily ještě v telefonickém hovoru mezi majiteli společnosti A a B.

Na základě informací z doplňujícího výslechu majitele společnosti B byl později na základě pokynu OSZ rozšířen ZÚTŘ o **přečin pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ust. § 257 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku**, tím, že XY, jako jednatel spol. A, která byla jedním ze soutěžitelů o získání veřejné zakázky malého rozsahu nazvanou „Dostavba XXX“, zadavatel svazek obcí C nabídl po předchozím telefonickém kontaktu v restauraci jinému soutěžiteli o tutéž veřejnou zakázku, konkrétně majitel společnosti B, že když se spol. B nezúčastní zadávacího řízení k předmětné veřejné zakázce nebo nabídne cenu vyšší než 575.000,- Kč, což měla být nabídka spol. A, tak dostane čtvrtinu peněz z částky 475.000,- Kč, jelikož 100.000,- Kč mělo být slíbeno spol. C, která byla pověřena výkonem zadavatelskou činností k předmětné veřejné zakázce.

V rámci dalšího postupu policejního orgánu došlo k dalšímu vyhodnocování operativní techniky a dále na základě povolení OS k zajištění e-mailové komunikace mezi zájmovými objekty (zástupci společnosti A, starostkou jedné z obcí předmětného svazku obcí a dalšími zájmovými subjekty).

Vyhodnocením materiálů z OPP nebyly získány relevantní důkazy, které by počáteční informace důkazně podpořily, došlo proto k vyhodnocení listinných materiálů týkajících se zadání a průběhu předmětné VZ, kdy nebyly zjištěny nesrovnalosti.

Poté proběhly na konci prověřování výslechy zájmových osob, dále osob podezřelých, které byly zároveň konfrontovány i s poznatky získanými při nasazení OPP. Výslechy nedošlo k posunu v zajištění důkazních prostředků a případ byl cca po 1 roce od ZÚTŘ pro nedostatek důkazů odložen dle § 159a/1 trestního řádu.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- chybí OPČ SKPV, zejména pak k osobám podezřelým, kromě nasazení a vyhodnocování OPP,
- nefunkčnost záznamového zařízení,
- nasazení OPP trvalo velmi dlouhou dobu, nejméně 5 měsíců bez hmatatelných výsledků, čímž došlo ke ztrátě paměťové stopy u vyslychaných (výslechy prováděny takřka po 1 roce),
- u tohoto druhu kriminality nebyly na začátku provedeny výslechy zájmových osob do hloubky, čímž se v prověřování ztratila celá řada významných faktorů (popis VZ, jeho zadání, průběhu, údajné zrušení 1. kola zadání VZ, ad.),
- chybí větší analytická činnost, která by samotnému prověřování dala jasný směr a rozsah dokazované věci,
- nedošlo k podrobnému zmapování průběhu VŘ k předmětné VZ,
- nebyla prověřována účast podezřelé společnosti A na dalších obdobných zakázkách...

Vyhodnocení

Na základě identifikace jednotlivých skutečností významných pro zajištění důkazních prostředků v rámci odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti je zřejmé, že zejména proti latentní kriminalitě, která je nejvíce patrná v oblasti státní správy a samosprávy na úseku rozhodovací pravomoci, dotačních titulů a přerozdělování finančních prostředků v rámci rozpočtu ČR, je využívání operativně pátracích prostředků a operativně pátracích opatření nanejvýše významné. Bez těchto prostředků a opatření, které nejsou v jednotlivých případech nasazeny vůbec nebo se zpožděním, dochází k situacím, že se policejní orgán dostává do důkazní nouze, ve většině případů má jen nepřímé důkazy, které vesměs u soudu neobstojí. Z těchto důvodů by mělo docházet v budoucnu k posilování využívání těchto institutů, tedy SKPV by měla využívat

veškeré zákonné nástroje dané trestním řádem, které by vedly k řádnému objasnění věci a potrestání pachatele.

Je na místě v rané fázi rozkrývání této trestní činnosti věnovat velkou pozornost informacím o nestandardní situaci, která páchání trestné činnosti velmi často předchází. Velmi často chybí kontrolní mechanismy, které buď absentují zcela, nebo jsou jen formální. Policisté zabývající se operativně pátrací činností by měli průběžně vyhodnocovat tyto indikátory, a to za pomoci informátorů ze zájmového prostředí, analytickou činností ve všech dostupných informačních systémech PČR, a v neposlední řadě zejména vyhodnocováním veřejných i neveřejných zdrojů, jakým jsou například televizní zprávy, místní periodika, zápisy obecních zastupitelstev, síť Internet včetně sociálních sítí Facebook, Instagram, X (dříve Twitter), TIK TOK a další.

Mezi rizikové indikátory v rámci působnosti státní správy a samosprávy můžeme zařadit například způsoby vypsání veřejných zakázek, publikování zadání veřejné zakázky, počet získaných zakázek stejným dodavatelem, počet a rozsah projektů s přidělenou dotací, realizace projektů s přidělenou dotací v minulosti či návaznost na osoby v minulosti prověřované PČR.

6. Analýza využívání operativně pátracích prostředků

Praktická část této práce se zabývá právní úpravou, funkčností a využitelností operativně pátracích prostředků a podpůrně operativně pátracích prostředků v rámci odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti. Právě operativně pátrací prostředky jsou jedním z hlavních efektivních prostředků, jak úspěšně odhalovat a objasňovat závažnou hospodářskou kriminalitu, která v současné době představuje čím dál tím větší riziko pro společnost.

V této části práce bylo využito výzkumné metody písemného dotazování formou dotazníku, který byl rozeslán mezi kolegy, dále vlastního studia odborné literatury a článků a v neposlední řadě i využití poznatků z vlastní praxe.

Dotazník obsahoval okruh otázek, které byly formulované tak, aby byly srozumitelné a výstižné. Otázky se zabývají obecným povědomím kolegů o operativně pátrací činnosti a jejich prostředků, právní úpravě operativně pátracích prostředků i jejich využitelnosti při prověřování a vyšetřování hospodářské kriminality.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak se operativně pátrací prostředky a podpůrně operativně pátrací prostředky využívají v praxi, jaký je pohled na jejich zákonnou úpravu a jak je kolegy hodnoceno jejich využívání. Dalším cílem bylo získat poznatky o současném využívání operativně pátracích prostředků, hodnocení jejich efektivity a zjistit hlavní nedostatky a důvody, proč nejsou tyto prostředky více využívány v rámci jednotlivých oddělení hospodářské kriminality.

Cílovou skupinu jsem vzhledem k zaměření výzkumu v oblasti hospodářské kriminality stanovil pouze na příslušníky PČR zařazených ve službě kriminální policie a vyšetřování, konkrétně se jednalo o oddělení hospodářské kriminality Územních odborů v rámci Středočeského kraje. Největší spolupráce byla navázána s vedoucími či kolegy zařazených na oddělení hospodářské kriminality Územního odboru Beroun, Územního odboru Kladno a Územního odboru Rakovník. Pro přesnější analýzu jsem z výše uvedených oddělení stanovil 20

respondentů, kdy z části se jednalo o vedoucí oddělení, z části „operativce“ a z části vyšetřovatele.

Výzkum je tedy vymezen jednak druhem hospodářské kriminality, jednak cílovou skupinou – policisté zařazení na odděleních hospodářské kriminality v rámci Územních odborů a problematikou operativně pátrací činnosti a operativně pátracích prostředků.

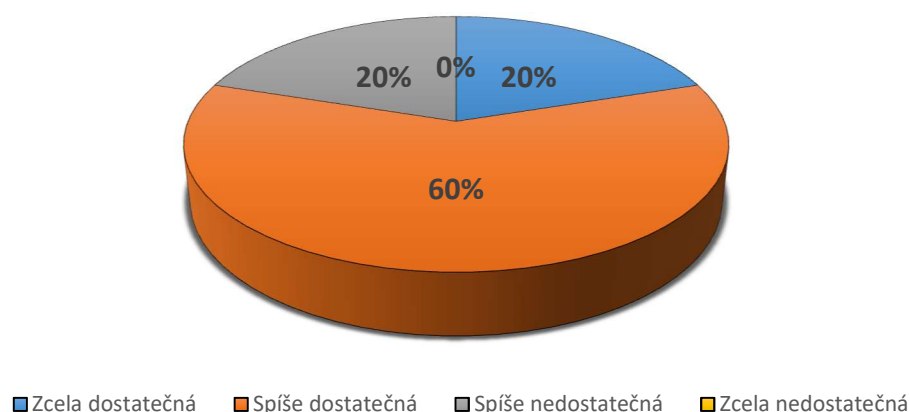
V další části této kapitoly jsou prezentovány získané odpovědi, které poskytují ucelený pohled na danou problematiku, včetně jejich stručné analýzy. Na závěr jsou uvedena získaná zjištění a navrhnutá možná opatření a doporučení, které by mohla přispět k efektivnějšímu využívání operativně pátracích prostředků a s tím spojenému zlepšení při odhalování a objasňování hospodářské kriminality.

Otázky:

Otázka č. 1 - Považujete současnou právní úpravu operativně pátracích prostředků (§158b – 158e tr. řádu) a operativně pátracích opatření (§§ 86 – 88a tr. řádu) za dostačující?

K této otázce uvedla většina respondentů, že současná právní úprava operativně pátracích prostředků uvedena v trestním řádu se jim jeví jako spíše dostatečná. Menší zlomek dotazovaných uvedl, že se jim právní úprava zdá spíše nedostatečná. Jako kladné můžeme uvést to, že nikdo z dotazovaných neuvedl, že by byla současná právní úprava operativně pátracích prostředků byla zcela nedostatečná.

Považujete současnou právní úpravu operativně pátracích prostředků za dostačující?

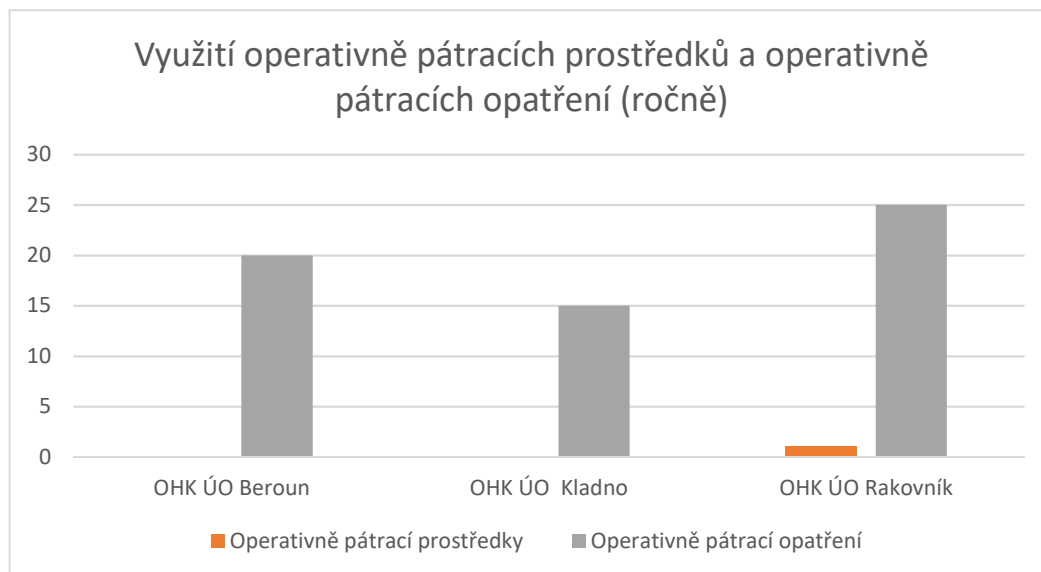

Otázka č. 2 - Jak často vaše oddělení hospodářské kriminality zařazené na ÚO využívá operativně pátrací prostředky (případně opatření §§ 86-88a)? Kolikrát ročně?

Většina dotazovaných uvedla, že operativně pátrací prostředky ve smyslu ust. § 158b trestního řádu (sledování osob a věcí, předstíraný převod a použití agenta) v současné době na svých odděleních nevyužívají vůbec. K operativně pátracím opatřením ve smyslu ust. §§ 86-88a trestního řádu respondenti uvedli, že využívají institut dle § 88a trestního řádu průměrně cca 15x ročně (ÚO Kladno), 30x ročně (ÚO Rakovník).

Institut dle § 88a trestního řádu využívají nejčastěji v souvislosti s prověřováním trestných činů páchaných v kyberprostoru nebo kyberkriminality. Zpravidla se jedná o postup dle § 88a odst. 4 trestního řádu.

K využití operativně pátracích prostředků ve smyslu § 158b trestního řádu byly zaznamenány pouze jednotky případů z ÚO Rakovník (v průměru max. 1x ročně).

Z uvedeného grafu vyplývá, že operativně pátrací prostředky se na jednotlivých odděleních hospodářské kriminality nevyužívají, případně narázově max. 1 ročně, většinou dle druhu nápadu trestné činnosti a konkrétního případu.

Otázka č. 3 - Jak často využíváte podpůrné operativně pátrací prostředky dle zák. o PČR? Který nejvíce?

Z odpovědí respondentů vyšlo najevo, že podpůrné operativně pátrací prostředky nejsou na odděleních hospodářské kriminality v rámci jednotlivých územních využívány skoro vůbec.

Co se týče odpovědí získaných od vedoucích jednotlivých územních odborů, konkrétně ÚO Kladno, ÚO Beroun a ÚO Rakovník, tak využitelnost podpůrných operativně pátracích prostředků je takřka nulová. V několika málo případech (zhruba 4x ročně) je využíváno institutu zvláštních finančních prostředků ve smyslu § 77 zák. o Policii ČR č. 273/2008 Sb., kdy jsou využity zejména při schůzkách s osobami, ale nikoli ve smyslu informátora, ale dle čl. 2 odst. 3 písm. a) 1. NMV č. 38/2012.

Otázka č. 4 - Který institut z operativně pátracích prostředků jste využily za posledních 5 let nejvíce?

Odpovědi na tuto otázku byly téměř shodné. Většina respondentů uvedla, že za posledních 5 let nevyužili operativně pátrací prostředky u žádného případu. V případě možnosti operativního rozpracování a tedy i možnosti nasazení operativně pátracího prostředku byl ve většině případech z kapacitních důvodů a složitosti případu spis postoupen na odbor hospodářské kriminality příslušného krajského ředitelství, který věc operativně rozpracoval a případně realizoval. Nasazení operativně pátracích prostředků na úrovni oddělení hospodářské kriminality v rámci územního odboru bylo zaznamenáno jen v minimální míře.

Otázka č. 5 – Podařilo se vám užitím operativně pátracích prostředků získat zásadní důkaz? Konkretizujte případ.

K této otázce převažující většina dotazovaných uvedla, že užitím operativně pátracího prostředku se jim zásadní důkaz získat nepodařilo. Získání zásadního důkazu bylo zaznamenáno pouze v jednotkách případů, a to za využití institutu sledování osob a věcí dle § 158d trestního řádu, v rámci trestního řízení pro trestný čin přijetí úplatku dle § 331 odst. 1 alinea 2 trestního zákoníku a pro trestný čin vydírání dle § 175 odst. 1 trestního zákoníku.

Otázka č. 6 - Uveďte, z jakého důvodu nejsou více využívány operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky na vašem oddělení?

Zde se odpovědi respondentů příliš nelišily. Ve většině případů se jednalo o administrativní náročnost daných úkonů, velké zatíženosti zpracovatelů v důsledku špatné personální situace a v několika případech se objevil jako důvod i druh nápadu trestné činnosti, který spadá do příslušnosti oddělení hospodářské kriminality v rámci územních odborů.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Z provedeného dotazníkového šetření a následné provedené analýzy získaných odpovědí je zřejmé, že využívání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků na odděleních hospodářské kriminality jednotlivých územních odborech v rámci krajského ředitelství Středočeského kraje je na velmi nízké úrovni. Co se týče současné právní úpravy operativně pátracích prostředků a opatření, tak tu vnímají respondenti jako spíše dostatečnou.

Až znepokojivé výsledky jsou odpovědi na otázky četnosti využívání operativně pátracích prostředků, kdy bylo zjištěno, že na těchto odděleních hospodářské kriminality se operativně pátrací prostředky buď vůbec nevyužívají, nebo pouze výjimečně max. 1 krát ročně.

Jeden z vedoucích oddělení hospodářské kriminality na tuto otázku odpověděl: *„Bohužel nemáme kapacity na vyhledávací činnost, tedy i na využívání operativně pátracích prostředků a to zejména z důvodu extrémně vysokého nápadu tr. činnosti, kdy zatíženost zpracovatelů je tak vysoká, že operativně pátrací činnost prakticky na našem oddělení neexistuje. Již cca dva roky jsme v souvislosti s nápadem tr. činnosti ve stavu, kdy s obrovským úsilím zvládáme tento nápad zpracovávat.“* Tato odpověď dle mého názoru zcela jasně vystihuje hlavní důvod, proč nejsou na odděleních hospodářské kriminality v rámci jednotlivých územních odborů více využívány operativně pátrací prostředky.

K tomuto je třeba dále uvést, že ostatní respondenti na pozicích „operativců“ a vyšetřovatelů uvedli mezi hlavními problémy i vysoký tlak na rychlé ukončování spisů, což jim neumožňuje kvalitní operativní rozpracování včetně možnosti nasazení operativně pátracích prostředků.

Kvalitní operativní rozpracování a s tím spojená možnost nasazení operativně pátracích prostředků je dlouhodobý systematický proces, kterým se získávají určité informace, které je třeba dále prověřovat, tedy se jedná o časově náročný proces, který ovšem v podmínkách aktuálního personálního stavu na jednotlivých odděleních hospodářské kriminality není možno realizovat.

Zásadním problémem je i skutečnost, že policisté zařazení tabulkově na pozici „operativce“ dostávají spisy, tedy vedou prověřování, v některých případech i vyšetřování a nemají tak dostatečný prostor pro operativně pátrací činnost. Lze tedy konstatovat, že operativa na těchto odděleních vůbec neexistuje.

Všechno v podstatě souvisí s personálním stavem a zpracováním nápadu trestné činnosti na odděleních hospodářské kriminality. Velmi často řeší dlouhodobě občansko - právní spory jednotlivých subjektů, které jen využívají policejní orgán k obstarání listin důležitých pro soudní spory. Další otázkou jsou legislativní úpravy, akceptace SZ některých meritorních rozhodnutí - ultima ratio apod. V podstatě chybí operativně pátrací činnost služby kriminální policie a vyšetřování, kterou se zabývají především jen celorepublikové útvary, tedy chybí proaktivní prověřování pol. orgánů OHK SKPV jednotlivých ÚO a KŘP.

7. Návrhy na dílčí opatření

Na základě provedených analýz z výše uvedených kazuistik, dotazníkového šetření, expertních rozhovorů s policisty a vlastního studia dostupných dokumentů je zřejmé, že v současné době prakticky neexistuje operativně pátrací činnost na odděleních a odborech hospodářské kriminality v rámci krajských ředitelství Policie ČR. Touto činností se zabývají pouze republikové útvary, jako např. NPC či NCOZ.

V dané oblasti se nabízí několik opatření, které by mohly vést dle mého názoru ke zlepšení této situace.

V rámci „renesance“ SKPV v oblasti operativně pátrací činnosti u hospodářské kriminality by podle mého názoru měla zejména operativně pátrací činnost v podmínkách krajského ředitelství podléhat liniovému řízení (odbor - oddělení). Je zřejmé, že jakákoli koncepce týkající se operativně pátrací činnosti by měla být upravena vnitřním aktem řízení, zejména k jasně vymezenému vztahu odbor OHK – oddělení OHK, kdy toto liniové řízení pak zajistí osobní znalost mezi policisty a nadřízenými, metodiku školení mladších kolegů na odděleních, společné telekonference a porady řešící nové trendy, odhalování a objasňování trestné činnosti, předávání poznatků a případnou spolupráci při týmovém řešení nejnáročnějších kauz.

S ohledem na personální možnosti bude nutné zejména přejít v rámci uplatňování operativně pátrací činnosti služby kriminální policie a vyšetřování od plošné ochrany všech individuálních zájmů České republiky deklarovaných v trestním zákoně pouze k ochraně individuálních zájmů České republiky ve vertikální struktuře, kdy jejich porušení nebo ohrožení má negativní důsledky zejména na rozpočtovou stránku a z toho vyplývající negativní důsledky pro Českou republiku. Na základě tohoto členění by bylo vhodné nově vytýčit nové linie služby kriminální policie a vyšetřování OHK, které by odrážely plánovanou redukci chráněných zájmů ve vztahu k operativně pátrací činnosti.

K zajištění optimální součinnosti uvnitř služby kriminální policie a vyšetřování odboru hospodářské kriminality KŘP Stč. kraje s odděleními hospodářské

kriminality územních odborů SKPV KŘP Stč. Kraje, by měly být vybrány některé zájmové oblasti, například linie „dotace, státní správa a samospráva“ a linie „daně a podnikatelé“, které by se soustředili především na operativně pátrací činnost SKPV.

I. linie „dotace, státní správa a samospráva“

Tyto oblasti, resp. zájmové objekty by se týkaly přidělování dotace a subvence ze státního rozpočtu a prostředků EU poskytovaných zejména prostřednictvím MZe ČR, MŽP ČR, MMR ČR, MPO ČR, a to jak výrobním, tak i nevýrobním podnikům či místní samosprávě a dále dotace a subvence poskytované jak samosprávou, tak i místní správou (obce se samostatnou působností, obce s přenesenou působností), a to jak výrobním, tak i nevýrobním podnikům včetně realizací investičních akcí prostřednictvím veřejných soutěží.

Uvedené objekty zájmu by byly vybrány na základě analýzy procesu přidělování a rozdělování dotací ze státního rozpočtu ČR, dále pak čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU prostřednictvím regionálních operačních programů.

II. linie „daně a podnikatelé“

Tyto zájmové objekty by tvořily především oblastní pobočky významných finančních institucí, pojišťoven a nebankovních institucí poskytujících úvěry, finanční úřady, úřady práce, ČSSZ a další instituce, které se nacházejí v rámci teritoria jednotlivých územních odborů a které mohou být finanční kriminalitou nejvíce postiženy. Nedílnou součástí takto vytipovaných objektů by mohly být konkrétní města, obce, výrobní a nevýrobní podniky, právnické a fyzické osoby, ke kterým z poznatkového fondu AISU, dalších policejní informačních systémů, nebo z dostupných veřejných i částečně neveřejných zdrojů (např. sociální sítě) byly zjištěny informace o žádostech, čerpání a realizací projektů finančními prostředky pocházející z rozpočtu ČR u kterých indicie signalizují objektivní hledisko možného porušení zákona.

Navrhovaná systematizace služebních míst u oddělení HK

Na každém oddělení by měly být tabulkově vyčleněni nejméně 2 policisté na jednu linii týkající se operativně pátrací činnosti SKPV, tedy nejméně 4 policisté na oddělení hospodářské kriminality jednotlivých územních odborů, v případě zřízení shora uvedených dvou linií. Na odboru hospodářské kriminality by pak měl být počet dvojnásobný, i s ohledem na metodiku řízení těchto policistů zařazených na oddělení hospodářské kriminality jednotlivých územních odborů. Tito policisté by v žádném případě neměly konat vyšetřování trestních spisů, a prověřování a šetření by mělo probíhat v těch spisech, kde jsou možnosti pro nasazení operativně pátracích prostředků a případně operativně pátracích opatření dle trestního řádu, tedy typické páchaní trestné činnosti v reálném čase, příprava, pokus k trestnému činu, anonymní podání add.

Na základě shora uvedené koncepce by tedy nová systematizace služebních míst za účasti operativně pátrací činnosti SKPV mohla být rozdělena na oddělení hospodářské kriminality v rámci územního odboru podle pracovní náplně policistů například do těchto skupin:

1. policisté zabývající se prověřováním a OPČ - linie „dotace, státní správa a samospráva“,
2. policisté zabývající se vyšetřováním - linie „dotace, státní správa a samospráva“,
3. policisté zabývající se prověřováním a OPČ - linie „daně a podnikatelé“,
4. policisté zabývající se vyšetřováním - linie „daně a podnikatelé“,
5. policisté zabývající se prověřováním a vyšetřováním - linie „ostatní HTČ“,
6. Kyberkriminalita a ostatní kriminalita páchaná v kyberprostoru.

Pozn. V případě kyberkriminality, včetně trestné činnosti páchané v kyberprostoru, bych prověřování a vyšetřování této trestné činnosti ponechal samostatnému odboru, případně bych tyto policisty začlenil pod odbor analytiky krajského ředitelství.

Návrh nastavení kritérií hodnocení jednotlivých pracovníků OHK

Policisté zabývající se prověřováním a vyšetřováním

Policisté zařazení v této skupině se zabývají především trestním řízením od postupu ve smyslu § 158 odst. 3 trestního řádu do postupu ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu, a dále pak šetřením a prověřováním trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě nelze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu. Policisté v rámci své pracovní činnosti postupují zejména dle trestního řádu a interních aktů řízení vztahující se k trestnímu řízení.

Ve fázi vyšetřování, by pak byl těžištěm hodnocení zejména postup od ZTS do NPO (trestní stíhání) a dále pak schopnost týmové práce, vedení pracovní skupiny a další.

Hodnocení této skupiny plně koresponduje s nastavenými kritérii standardního hodnocení, které jsou nastaveny vedením KŘP (poznámka, významná událost, pravidelné hodnocení, průběžné hodnocení, služební hodnocení).

Policisté zabývající se prověřováním za využití OPČ

Policisté zařazení na těchto liniích by spadali do nově vzniklé koncepce OPČ na základě nového směřování SKPV. Hodnocení těchto policistů by samozřejmě kladlo větší nároky na osobní invenci vedoucího oddělení, neboť OPČ policistů je zčásti neměřitelná a není ji možné hodnotit pouze kvantitativně.

Při hodnocení jednotlivých policistů zařazených na těchto liniích v rámci OPČ lze za sledované období (pravidelné hodnocení) přihlížet zejména k:

- pravidelnému písemnému vyhodnocení OPČ policisty zařazenými na těchto liniích,
- kvalitě a počtu poznatků,
- kvalitě vyhodnocování získaných informací,
- schopnosti týmové práce,

- počtu nasazení POPP a OPP,
- počtu ZÚTŘ ze získaných informací a poznatků,
- realizacím pachatelů TČ, které vycházejí z OPČ,
- kvalitě metodické činnosti vůči ÚO OHK SKPV,
- spolupráce s ÚO OHK SKPV,
- samotné OPČ vykonávané v rámci pracovní činnosti v zájmových oblastech.

Vzdělávání policistů v oblasti operativně pátrací činnosti

Samotnou kapitolou by pak v rámci zlepšení činnosti kriminální policie měla být vzdělávací činnost v tomto sektoru. Je zřejmé, že studiem na PA ČR, případně účast na některém kurzu operativně pátrací činnosti poskytovaném v rámci SPŠ MVČR jsou sice nabyty určité základní znalosti a orientace v problémech využívání, nasazování a vyhodnocování operativně pátracích prostředků a operativního opatření, nicméně zkušenosti v rámci samotného nasazení těchto opatření a každodenní praxe je nenahraditelné.

V rámci operativně pátrací činnosti by měli kurzy OPČ nastavit základy pro policisty začínající u SKPV, a to zejména svojí praktičností. Poté by měly navazovat krátkodobé pravidelně se opakující vzdělávací programy za účelem rozšíření znalostí získaných u této služby. Forma a obsah vzdělávacího programu, který by navazoval na základní kurzy trestního řízení a operativně pátrací činnosti SKPV musí mít znaky zjevné specializace s ohledem na činnost SKPV v rámci Policie ČR. S ohledem na tuto premisu by bylo vhodné nejprve zcela jasně vymezit pracovní náplně jednotlivých subjektů SKPV a poté vypracizovat jednotlivá školení a IMZ. Je zřejmé, že v této oblasti by toto mohli zajišťovat zkušení policisté odboru hospodářské kriminality.

Obsah vzdělávacího programu příslušníků SKPV v oblasti operativně pátrací činnosti na úseku hospodářské trestné činnosti ze strany policistů odboru hospodářské kriminality by pak mohl například obsahovat zejména tyto instituty:

a) práce s informacemi - v současné době prakticky neexistuje cílevědomá komplexní činnost pol. orgánů SKPV v této oblasti.

- získávání a sběr informací,
- prověrka a vyhodnocování informací,
- využívání zdrojů (vnitřní x vnější),
- analytická práce s informací,
- získávání informátorů,

b) aplikace trestního právo hmotného - zpracovatel, resp. „operativec“ velmi často neví, kam své šetření směřuje, jaké podezření z TČ šetří, neumí vyhodnotit, zda se jedná o podezření z TČ či nikoliv

- specifika HTČ,
- znaky TČ ve vztahu k HTČ,
- právní kvalifikace TČ

c) operativní situace HTČ - nejsou sledovány trendy páchání TČ, nejsou účelně nasazovány prostředky pro odhalování TČ, pol. orgán se neorientuje ve svěřené problematice, nezná možnosti SKPV v rámci odhalování TČ

- použití POPP dle zák. o PČR a OPP dle trestního řádu,
- orientace v dané svěřené problematice (např. daňové trestné činy - orientace v daňové soustavě, charakteristika daní, daňové pojmy apod.),
- jednotlivé formy páchání TČ a možnosti jejich odhalování,
- možnosti a nové trendy ÚZČ a ÚSČ SKPV,
- metodologie výslechu u jednotlivých skupin TČ

d) utajované informace - policisté se neorientují v problematice utajovaných skutečností, žádosti o povolení operativně pátracích prostředků a operativní techniky nemají požadované náležitosti, nejsou dostatečně odůvodněné.

- administrativní vedení utajovaných písemností,
- specifika žádostí v režimu „V“,
- spolupráce s ÚZČ a ÚSČ SKPV.

Závěr

V první části práce byl vymezen pojem hospodářské kriminality včetně jejího rozčlenění, dále byly charakterizovány současné formy a způsoby páchání hospodářské trestné činnosti a uvedeny možnosti jejího odhalování a dokumentování za využití operativně pátrací činnosti.

V praktické části práce byla zpracována kazuistika, kde byly na základě rozhovorů s policisty přímo podílejících se na prověřování a vyšetřování daných případů popsány konkrétní případy, včetně možností nasazení operativně pátracích prostředků. Dále byla v práci provedena analýza využívání operativně pátracích prostředků na odborech a odděleních hospodářské kriminality s cílem zjistit, jak se tyto prostředky využívají v praxi. Cíl práce, kterým bylo analyzovat metody a prostředky, které využívají orgány činné v trestním řízení a zhodnotit jejich efektivitu v boji proti hospodářské kriminalitě, byl úspěšně splněn, kdy na základě těchto analýz bylo v práci navrženo několik dílčích opatření, které by mohly vést ke zlepšení současné situace v oblasti operativně pátrací činnosti, k posílení personální stability či například snížení fluktuace na odděleních.

V souvislosti se stále sofistikovanějším způsobem páchání hospodářské trestné činnosti se zvyšuje i náročnost jejího odhalování. Za poslední roky se výrazněji projevil přechod trestné činnosti do světa internetu a kyberprostoru, což nasměrovalo i další činnost policie. Právě odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti a korupce, odhalování a objasňování trestné činnosti páchané v on-line prostředí, zefektivnění operativně pátrací činnosti služby kriminální policie a vyšetřování s důrazem na vyhledávání latentní kriminality a zajišťování výnosů z trestné činnosti patří v současné době mezi hlavní priority služby kriminální policie a vyšetřování.

Z uvedených skutečností je zřejmé, že pokud Policie ČR skutečně nechce zaspát vývoj a reagovat na nové trendy páchání trestné činnosti, je nejvyšší čas pro „renesanci“ práce služby kriminální policie, která po velké novele trestního řádu v roce 2001 a po sloučení s úřadem vyšetřování bohužel utrpěla ústupem operativní práce, která byla nahrazena pouze prací kancelářskou.

V rámci obecné kriminality tento ústup není tak markantní, neboť zejména při odhalování a objasňování kriminality v oblasti násilí jsou operativně pátrací prostředky a opatření využívány takřka na denní bázi, kdežto u hospodářské kriminality s ohledem na její šíři a záběr jsou operativně pátrací prostředky využívány jen výjimečně.

Tento trend poslední doby by bylo tedy vhodné změnit, a to například dílčími návrhy uvedenými v závěru mé práce. Podle mého názoru by měla vzniknout ucelená koncepce, která by si kladla za cíl zejména změny ve struktuře řízení Policie ČR, a to především ve vztahu oddělení/odbor, úpravu systematizace služebních míst na odděleních a odborech HK, redukci počtu chráněných zájmů v národním hospodářství ve vztahu k operativně pátrací činnosti SKPV a v neposlední řadě by se změny měly týkat i průběžného vzdělávání policistů zabývajících se operativně pátrací činností SKPV.

Seznam použité literatury

Monografie:

BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha 2002, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2002.

BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010.

BRABCOVÁ, Irena. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha 2001, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2001.

CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KREJČOVÁ, Soňa; SCHEINOST, Miroslav. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti. Závěrečná zpráva*. Praha: IKSP, r. 2009. ISBN: 978-80-7338-078-6.

DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2.

DVOŘÁK, Vratislav; DASTYCH, Jiří; KAZIMÍR, Josef; PRAISOVÁ, Hana; PRŮŠA, Pavel. *Hospodářská kriminalita*. Praha 2000, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2000.

HRUŠKA, Ladislav; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich et al. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: Accendo, r. 2016, 1. vyd. ISBN: 978-80-87955-07-9.

CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, ISBN: 978-80-7408-109-5.

CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005. ISBN: 80-86898-13-X.

CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, ISBN: 80-86898-36-9.

CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor et al. *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde, Praha, r. 2004. ISBN: 80-7201-434-X

ŠÁMAL, Pavel; GŘIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, ISBN: 978-80-7400-043-0

ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef; BAXA, Josef; FRYŠTÁK, Marek et al. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, r. 2013, ISBN: 978-80-7400-496-4.

Zákonná úprava a IAŘ (interní akty řízení):

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním* (trestní řád)

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*

Zákon č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*

Zákon č. 412/2005 Sb., *o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*

Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*

ZPPP č. 103/2013, ze dne 28. května 2013, *o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení*

ZPPP č. 186/2011, ze dne 7. října 2011, *o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu*

ZPPP č. 209/2008, ze dne 30. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení*

ZPPP č. 25/2013, ze dne 12. února 2013, *o krycích prostředcích*

ZPPP č. 197/2008, ze dne 30. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při dožádání a provádění předstíraného převodu*

ZPPP č. 194/2008, ze dne 18. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při použití agenta*

PPP č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, *o krycích dokladech*

PPP č. 19/2015, ze dne 28. ledna 2015, *o aplikačním programovém vybavení BLOKACE*

PPP č. 15/2016, ze dne 21. ledna 2016, *o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin*

PPP č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, *o využívání informátorů*

NMV č. 38/2012, ze dne 15. srpna 2012, *o nakládání se zvláštními finančními prostředky*

Webová stránky a elektronické zdroje:

Policie.cz. *Odbor hospodářské kriminality*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpv-ohk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Policie.cz. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality>. [citováno: 2024-03-01].

Policie.cz. *Statistika policie ČR 2023*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>.

[citováno: 2024-03-01].

Policie ČR. *Operativně-pátrací prostředky*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operativne-patraci-prostredky.aspx>.

[citováno: 2024-03-01].

Judikáty.info. *Ústavní soud České republiky - Operativně-pátrací prostředky*.

Online. Dostupné z: <https://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/operativne-patraci-prostredky>. [citováno: 2024-03-01].

Ministerstvo vnitra ČR. *Korupce v ČR*. Online. In: *Obecná bezpečnostní opatření*.

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/korupce-opp-doc.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Policie ČR, 2024. *Podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě, ČR 2022, 2023.* In: policie.cz. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>.. 18

Obrázek č. 2 - *Schéma operativně pátracích prostředků upravených trestním řádem.* Zdroj: DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech.* Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2, s. 22 34

Seznam zkratek

HTČ – hospodářská trestná činnost

OPČ – operativně pátrací činnost

OPP – operativně pátrací prostředky

POPP – podpůrné operativně pátrací prostředky

OPO – operativně pátrací opatření

SKPV – služba kriminální policie a vyšetřování

OHK ÚO – oddělení hospodářské kriminality územního odboru

UZČ – útvar zvláštních činností

USČ – útvar speciálních činností

NPC – národní protidrogová centrála

NCOZ – národní centrála organizovaného zločinu

ZÚTŘ – zahájení úkonů trestního řízení

NPO – návrh na podání obžaloby

ZTS – zahájení trestního stíhání

OSZ – okresní státní zastupitelství

KSZ – krajské státní zastupitelství

PA ČR – Policejní akademie ČR v Praze

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

**Možnosti využití operativně pátracích prostředků při
šetření a prověřování hospodářské kriminality**

Diplomová práce

**The Possibilities of Using Operative Investigative Means in the
Investigation and Verification of Economic Crime**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Vratislav DVOŘÁK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Petr SAK

Praha

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Novém Strašecí, dne 01. 03. 2024

Bc. Petr SAK

Poděkování

Rád bych poděkoval Ing. Vratislavu Dvořákovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou hospodářské kriminality z pohledu orgánů činných v trestním řízení, v jejichž náplni je také využívání operativně pátracích prostředků. Práce se nejprve zabývá vymezením hospodářské trestné činnosti jako společenského jevu a jejím rozčleněním. Dále charakterizuje současné formy a způsoby páchaní hospodářské trestné činnosti a uvádí možnosti jejich odhalování a dokumentování za využití prostředků operativně pátrací činnosti. Cílem této práce je analyzovat metody a prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají a zhodnotit jejich efektivitu v boji proti hospodářské kriminalitě. V závěru práce je pak uvedena kazuistika z mé praxe a v neposlední řadě navrhovaná dílčí opatření vedoucí ke zlepšení činnosti služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu řešené problematiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Služba kriminální policie a vyšetřování * operativně pátrací činnost * operativně pátrací prostředky * použití agenta * sledování osob a věcí * krycí prostředky * předstíraný převod * odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu * hospodářská kriminalita

ANNOTATION

This master's thesis addresses the issue of economic crime from the perspective of law enforcement agencies involved in criminal proceedings, including the use of operative investigative methods in their scope of work. The thesis begins by defining an economic criminal activity as a societal phenomenon and its categorizing. Further, it characterizes the contemporary forms and methods of committing an economic crime, outlining possibilities for their detection and documentation through the utilization of operative investigative means. The objective of this thesis is to analyze the methods and procedures employed by these agencies and evaluate their effectiveness in combating the economic crime. In conclusion, the thesis presents a case study from my practical experience and, last but not least, identifies specific measures aimed at improving the activities of the criminal police service and investigation in the context of the addressed issue.

KEYWORDS

Criminal police and investigation service * Operative investigative activity * Operative investigative tools * Use of an agent * Surveillance of individuals and objects * Covert means * Simulated transfer * Wiretapping and recording of conducted telecommunication operations * Economic crime

Obsah

Úvod.....	8
1. Hospodářská kriminalita.....	10
1.1. Vymezení hospodářské kriminality.....	12
1.2. Rozčlenění hospodářské kriminality.....	14
1.3. Vývoj hospodářské kriminality.....	17
2. Operativně pátrací činnost.....	20
2.1. Historie a vývoj operativně pátrací činnosti.....	22
2.2. Formy operativně pátrací činnosti.....	23
2.2.1. Předcházení trestné činnosti (také prevence, zamezování).....	23
2.2.2. Odhalování trestné činnosti (také vyhledávání).....	24
2.2.3. Objasňování trestné činnosti (také operativní rozpracování).....	24
2.2.4. Trestní řízení.....	25
2.3. Postupy operativně pátrací činnosti.....	26
2.3.1. Operativní pronikání.....	26
2.3.2. Získávání a prověrka operativních informací.....	27
2.3.3. Osobní pátrání.....	28
2.3.4. Operativní rozpracování.....	28
2.4. Opatření k zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti.....	30
2.4.1. Operativní legenda.....	30
2.4.2. Operativní kombinace.....	30
2.4.3. Krycí jméno.....	31
2.4.4. Aplikační programové vybavení BLOKACE.....	31
3. Operativně pátrací prostředky a opatření.....	33
3.1. Operativně pátrací prostředky.....	33
3.1.1. Předstíraný převod.....	35
3.1.2. Sledování osob a věcí.....	36
3.1.3. Použití agenta.....	37
3.2. Operativně pátrací opatření.....	40
3.2.1. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	40
3.2.2. Zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky.....	43
4. Podpůrné operativně pátrací prostředky.....	45

4.1. Informátor.....	45
4.2. Krycí prostředky	46
4.3. Zabezpečovací technika	47
4.4. Zvláštní finanční prostředky	47
5. Kazuistika.....	49
6. Analýza využívání operativně pátracích prostředků.....	60
7. Návrhy na dílčí opatření	67
Závěr.....	73
Seznam použité literatury.....	75
Seznam obrázků	79
Seznam zkratk	80

Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolil: „**Možnosti využití operativně pátracích prostředků při šetření a prověřování hospodářské kriminality**“.

Toto téma jsem si zvolil, abych poukázal na problematiku spojenou především s prověřováním hospodářské kriminality za využití operativně pátracích prostředků. Při vyhledávání a objasňování tohoto druhu trestné činnosti zpravidla běžné formy práce policie selhávají, což vyžaduje zvolit specifické metody a prostředky, mezi kterými zastává operativně pátrací činnost nezastupitelnou roli. Operativně pátrací činnost je klíčovým nástrojem pro efektivní boj s tímto druhem kriminality. Je nezbytnou součástí úspěšného vyšetřování a vyžaduje pečlivé plánování a strategické řízení pro zajištění důkazů a odhalení pachatelů. Hospodářská kriminalita představuje v současné době vážné ohrožení nejen hospodářského prostředí, ale i společnosti jako celku.

Tyto skutečnosti mohu potvrdit i z vlastních zkušeností, neboť téma mé diplomové práce velmi úzce souvisí s mým služebním zařazením, jelikož působím již čtvrtým rokem na 1. oddělení odboru hospodářské kriminality, Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, a to na pozici „operativce“. Právě zde prověřuji nejzávažnější trestnou činnost hospodářského charakteru, především pak trestné činy uvedeny ve zvláštní části zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), u kterých dle § 17 zák. č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) koná řízení v prvním stupni krajský soud. U těchto trestných činů spadají do naší věcné příslušnosti až kvalifikované skutkové podstaty s nejvyšší trestní sazbou, kdy pachatelé způsobí takovým činem škodu velkého rozsahu, což dle § 138 odst. 1 trestního zákoníku se rozumí škoda dosahující částky nejméně 10.000.000,- Kč.

První část diplomové práce je zaměřena na pojmové a věcné vymezení hospodářské trestné činnosti jako společenského jevu a jejímu rozčlenění. Dále se práce věnuje vymezení samotného pojmu operativně pátrací činnosti, včetně jejich forem, postupů, opatření a pojmu operativně pátracích prostředků. Zde se práce zaměřuje také na právní úpravu operativně pátrací činnosti a jejich prostředků, včetně stručného exkurzu do jejich historického vývoje.

V dalších kapitolách jsou pak uvedeny základní podmínky využívání operativně pátracích prostředků, které jsou dále taxativně vyjmenovány a stručně charakterizovány.

V další kapitole jsou rovněž uvedeny podpůrné operativně pátrací prostředky podle zákona o Policii ČR včetně jejich možností reálného využití ve vztahu k operativně pátracím prostředkům podle trestního řádu.

V závěru diplomové práce je uvedena kazuistika z mé praxe, kde je na praktických příkladech prezentováno nasazení operativně pátracích prostředků, včetně jejich následného využití, dále zpracována analýza využívání operativně pátracích prostředků na odborech a odděleních hospodářské kriminality a v neposlední řadě jsou zde navržena dílčí opatření vedoucí ke zlepšení činnosti služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu řešené problematiky.

Cílem práce je především analyzovat metody a prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají a zhodnotit jejich efektivitu v boji s hospodářskou kriminalitou. Rozsah práce nedovoluje věnovat se všem aspektům operativně pátrací činnosti a jejím prostředkům, a to nejen pro jejich obsáhlost, ale také z důvodu jejich utajované povahy. Z těchto důvodů se práce zabývá zejména zkvalitněním a zefektivněním operativně pátrací činnosti policistů zařazených na odděleních či odborech hospodářské kriminality.

Při zpracování diplomové práce byla využita odborná literatura, zákonná úprava dané problematiky a normativní akty řízení policejního prezidenta. Při zpracování práce jsem využíval metod vědeckého poznání, a to deskripce, komparace, syntézy, analýzy i statistické analýzy a v neposlední řadě i strukturovaného rozhovoru s policisty přímo se podílejících na konkrétních případech. Dále jsem využil i svých dosavadních znalostí a zkušeností, které jsem získal při využívání operativně pátracích prostředků v rámci své pracovní činnosti na SKPV.

1. Hospodářská kriminalita

Problematika hospodářské kriminality nabývá v posledních desetiletích stále většího významu v celospolečenském kontextu. S nárůstem složitosti a sofistikovanosti páchaní hospodářských trestných činů je nezbytné zajišťovat ochranu specializovanými útvary policie. Policisté těchto útvarů musí být specializováni na jednotlivé úseky, aby mohli účinně reagovat na stále se vyvíjející formy této trestné činnosti. Pachatelé hospodářské trestné činnosti jsou velmi často na vysoké až profesionální úrovni, a mnohdy tvoří i týmy specializovaných odborníků, kteří využívají své znalosti a dovednosti k páchaní trestné činnosti.

Jednotlivé úseky hospodářské kriminality procházejí neustálým a rychlým vývojem, vznikají nové metody, formy i způsoby páchaní trestné činnosti, což vytváří dynamický prostor pro pachatele, kteří nejenom přicházejí s novými strategiemi, ale zdokonalují a modernizují již známé postupy páchaní hospodářských trestných činů, které přizpůsobují novým technologickým možnostem. Je nezbytné, aby nejen policejní orgán, ale i právní systémy reagovali na nové trendy, které vznikají, a neustále se zdokonalovali v oblasti prevence, prověřování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti.

Hlavním rysem hospodářské kriminality je její latence, což znamená, že jde o kriminalitu skrytou, která se musí vyhledávat. Subjekty prověřované či vyšetřované trestné činnosti jsou ve většině případech firmy, především obchodní společnosti, ať již v pozici pachatele či poškozeného.¹

Pachatelem trestného činu podle nové právní úpravy může být i firma jako taková, tedy právnická osoba. Určení konkrétní trestní odpovědnosti bývá velmi často komplikované, zejména tam, kde je předmětem zájmu rozhodnutí kolektivního orgánu.²

Pro pachatele tohoto druhu trestné činnosti je charakteristické, že jde většinou o bezúhonnou osobu s minimálními či dokonce žádnými zkušenostmi

¹ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391. ISBN: 80-86898-36-9.

² CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 19. ISBN: 978-80-7408-109-5.

v oblasti trestního řízení (tzv. „kriminalita bílých límečků“). Ve velké většině se ale jedná o osoby s vysokoškolským vzděláním, s nadprůměrnými znalostmi v daném oboru, kteří své jednání často konzultují se svými právníky. Mezi častými způsoby obhajoby pak patří právě odkaz na rady právníků, nezkušenost, na podnikatelské riziko či neznalosti právních norem. Škody v tomto druhu kriminality bývají v porovnání s obecnou kriminalitou velmi vysoké, a velmi často se neobejdeme bez znaleckého posudku či odborného vyjádření.³

„Při odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti se setkáváme v převážné míře s listinnými důkazy. Se stopami, typickými pro obecnou trestnou činnost, se setkáváme jen ojediněle, i když je nelze vyloučit.“ Nejčastěji se jedná o účetní doklady, výrobní dokumentace, výpisy z evidencí, zápisy z jednání, celní doklady, různé statistické hlášení apod., ale také výsledky auditů a znalecké a jiné posudky.⁴

K zásadním rozdílům mezi kriminalitou hospodářskou a obecnou patří i ta skutečnost, že u většiny skutků obecné kriminality je již od počátku zřejmé, co se stalo, a lze tedy určit právní kvalifikaci a s tím i stanovit další postup. Dalším rozdílem, nebo zvláštností při zajišťování stop u hospodářské kriminality je to, že potencionální svědek či jinak zainteresovaná osoba si často ani neuvědomuje, že je svědkem trestného činu.

Informace a stopy k prověřované hospodářské trestné činnosti jsou získávány nejčastěji z policejních evidencí, veřejně dostupných evidencí, šetřením v síti internet či právě využitím operativně pátracích prostředků. Mezi typické počáteční úkony při realizaci případů hospodářské trestné činnosti jsou zajišťovací úkony, jako např. vydání a odnětí věci, domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor, zajištění finančních prostředků na účtu či zadržení a otevření zásilek, nebo využití operativně pátracích prostředků, jako například předstíraný převod.

³ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391-393. ISBN: 80-86898-36-9.

⁴ Tamtéž, s. 398

1.1. Vymezení hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita, též označovaná jako ekonomická kriminalita anebo kriminalita páchaná v ekonomice je v naší společnosti známým pojmem, ale názory odborníků na definování tohoto pojmu se liší. Je tomu tak z důvodu rozvoje legální ekonomiky, tedy vztahem hospodářské kriminality k této ekonomice.

Dle V. Dvořáka lze pojem hospodářská kriminalita chápat jako *„trestnou činnost páchanou v souvislosti s výrobní, obchodní a další hospodářskou činností podnikatelských subjektů, se správou státního a obecního majetku a v souvislosti s rozhodováním ve věcech veřejného zájmu“*.⁵

Jinou, avšak neméně výstižnou definici uvádí I. Brabcová, která konstatuje, že za hospodářskou kriminalitu lze považovat společensky nebezpečná jednání, naplňující skutkové podstaty trestných činů obsažených v trestním zákoně, jež poskytují ochranu soukromým, veřejným i státním zájmům v oblasti ekonomiky.⁶

Mezi další definici hospodářské kriminality, kterou lze považovat nejen za definici obecnou, ale i trestněprávní, lze uvést definici od kolektivu autorů práce Úvod do hospodářské kriminality, a to:

*„Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů.“*⁷

Hospodářská kriminalita se od obecné kriminality odlišuje zejména tím, že často zahrnuje činnosti, které na první pohled působí legálně a jsou podobné těm v běžném ekonomickém prostředí. Využívá stejné ekonomické nástroje, postupy a často i některé pojmy. Tato podobnost pak činí detekci protiprávního

⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 52. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁶ BRABCOVÁ, Irena. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha 2001, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2001.

⁷ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005. s. 17. ISBN: 80-86898-13-X

jednání daleko složitější a vyžaduje hlubší porozumění ekonomickým procesům a transakcím. Mezi její hlavní charakteristické rysy je vysoká latence.

Ve své podstatě se jedná o kriminalitu nenásilnou, která má mimořádný sociální i ekonomický dopad na vnitřní stabilitu státu. Část jejích projevů je složitým ekonomickým, občanskoprávním a trestně právním problémem. Její rozsah neustále roste a velmi často má charakter organizovaného zločinu, v některých případech i s mezinárodním prvkem.⁸

Většina hospodářské trestné činnosti se ve větší či menší míře promítá do účetnictví a neoprávněný zásah do něho. *„Dokumentace hospodářských trestných činů je založena na dokladování právně relevantních skutečností, které vycházejí ze zabezpečení písemností, účetních a jiných dokladů, sloužících jako důkazní materiál. Především účetní doklady jsou takové doklady, které vyjadřují hospodářské operace podnikatelských i nepodnikatelských subjektů a slouží k zajišťování stavu a průběhu jejich činnosti.“*⁹

Hospodářská kriminalita se charakterizuje také tím, že může být propojena s kriminalitou obecnou, s organizovaným zločinem a zneužíváním informačních technologií, což je navíc typické pro tzv. „měnové zločiny“, např. padělání peněz, platebních karet, padělání podpisů, razítek na směnkách a šecích apod.¹⁰

Hlavním podnětem k objasňování hospodářské kriminality bývají ve většině případech firmy. Jde většinou o poškozené subjekty. Velmi často se setkáváme i s tendencí řešit různé nedostatky prostřednictvím trestních oznámení orgánům činných v trestním řízení. Tyto orgány pak suplují činnost věcně a místně příslušných orgánů a institucí.

Dále jsou to podněty kontrolních orgánů. V praxi se setkáváme s podněty specializovaných orgánů, které vykonávají kontrolu jak na úseku veřejné správy,

⁸ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 385. ISBN: 80-86898-36-9.

⁹ DVOŘÁK, Vratislav; DASTYCH, Jiří; KAZIMÍR, Josef; PRAISOVÁ, Hana; PRŮŠA, Pavel. *Hospodářská kriminalita*. Praha 2000, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2000. s. 7

¹⁰ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 20. ISBN: 978-80-7408-109-5.

tak i v oblasti hospodaření soukromých subjektů. Dalším druhem kontroly a podnětem k objasňování jsou i závěry státní kontroly. Rozumí se jí kontrolní činnost k tomu určených subjektů, která se zaměřuje na hospodaření s finančními a hmotnými prostředky státu a na plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů.¹¹

Policejní orgány se ve své činnosti mohou nejčastěji setkat se specializovanými orgány, jako je daňová kontrola, jejímž subjektem jsou finanční úřady všech stupňů.

Dalšími subjekty kontroly, které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, jsou Česká obchodní inspekce a Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR, který vznikl jako jednotka určená pro boj s legalizací výnosů z trestné činnosti administrativního typu.¹²

1.2. Rozčlenění hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je jev mnohotvárný, neustále se měnící, který se vyvíjí v závislosti na ekonomických podmínkách společnosti. Mezi typické způsoby páchaní hospodářské kriminality můžeme zařadit:

- zpronevěry svěřeného majetku (defraudace),
- podvody různého druhu a charakteru (fakturační podvody, úvěrové podvody, dotační podvody, pojistné podvody apod.),
- zneužívání důvěrných informací k vlastnímu obohacení (tzv. insider trading),
- tzv. nevěrná správa spočívající v porušení povinností převzatých smluvně nebo uložené zákonem,
- machinace při veřejných soutěžích a dražbách,
- nedodržování předpisů o vedení účetnictví,
- padělání peněz, šeků a cenných papírů,
- zkrácení daně,

¹¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 21. ISBN: 978-80-7408-109-5.

¹² Tamtéž, s. 23

- neodvádění daně, pojistného na sociálním zabezpečení, na zdravotní pojištění a další povinné platby,
- nedovolená výroba lihu, nedovolené výroba a distribuce tabákových výrobků bez zaplacení spotřební daně,
- podloudnictví (tj. pašování různého zboží),
- různé machinace v insolvenčních společnostech a fondech.¹³

Mezi další způsoby můžeme zařadit i způsoby páchaní kyberkriminality, kriminality páchané v kyberprostoru, a to například pronikání do počítačových systémů (hacking) a krádež osobních údajů či jiných dat, zneužívání platebních karet, podvodné obchodování se zbožím či službami, neoprávněné monitorování elektronické komunikace a i další aktivity mající charakter obecné kriminality.

Dalším způsobem je i páchaní trestné činnosti proti životnímu prostředí, kdy jde o velmi sofistikovanou a velmi společensky nebezpečnou formu kriminality. Je pro ni charakteristická značná latence a velmi nepřehledná právní úprava. Mezi typické způsoby páchaní tohoto druhu kriminality patří nezákonné aktivity v oblastech:

- médií jako je voda, ovzduší a zemědělský půdní fond,
- ochrana přírody a krajiny – nerostné bohatství a ochrana ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin,
- hrozby životnímu prostředí – odpady, včetně jaderných, obaly,
- lesní a vodní plyn.¹⁴

Vysoce společensky nebezpečné jednání narušující stabilitu trhu, hospodářské vztahy a důvěryhodnost měny, je páchaní trestné činnosti proti měně. Typickými způsoby páchaní této trestné činnosti jsou:

- výroba a držení padělatelského náčiní,
- padělání peněz,
- pozměňování nominální hodnoty peněz,

¹³ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 386-387. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁴ Tamtéž, s. 390

- udávání padělaných nebo pozměněných peněz jako pravých do oběhu.¹⁵

K tomuto je třeba uvést, že stejná ochrana proti padělání a pozměňování se poskytuje i cenným papírům a bezhotovostním prostředkům. Praní špinavých peněz neboli legalizace výnosů z trestné činnosti je definována jako: „*jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosu s cílem vzbudit zdání, že se jedná o příjem nabytý v souladu se zákonem.*“¹⁶

Jednou z typických forem hospodářské kriminality je korupce, která je definována jako: „*neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.*“¹⁷ Jedná se o širší pojem než úplatkářství a zahrnuje mimo jiné i jednání, jako je klientelismus či lobbyismus. Mezi další typické formy hospodářské kriminality můžeme zařadit i kriminalitu v oblasti duševního vlastnictví, nebo počítačovou kriminalitu.¹⁸

„*Pod pojem hospodářské kriminality spadají trestné činy z oblasti daní a poplatků, účetnictví, padělání peněz, směnek, šeků a platebních karet, korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti neboli tzv. praní špinavých peněz, úpadkové delikty, trestné činy související s veřejnými soutěžemi a dražbami, ale také protiprávní jednání v oblasti životního prostředí a ochrany autorských a průmyslových práv. Z majetkových deliktů jsou především známy případy takzvaného tunelování bank a kampeliček, různé formy zpronevěr (defraudací) a podvodů. V souvislosti s rozvojem vědy a techniky nabývá v poslední době na významu i boj proti počítačové kriminalitě.*“¹⁹

¹⁵ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor et al. *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde, Praha 2004. s. 21. ISBN: 80-7201-434-X

¹⁸ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 389. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁹ Policie.cz. Odbor hospodářské kriminality. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpv-ohk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

1.3. Vývoj hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je trestná činnost, která má negativní dopad na ekonomiku a společnost. Přesto, že dle statistik Policie ČR například v roce 2022 celkový počet skutků hospodářského charakteru vzrostl o 9 % oproti roku 2021, tak ani zdaleka nápad hospodářské kriminality nedosahuje úrovně před pandemií Covidu. Celkový počet registrovaných trestných činů hospodářského charakteru na území České republiky za poslední roky klesá, ale majetkové škody způsobené právě hospodářskou kriminalitou se zvyšují.²⁰

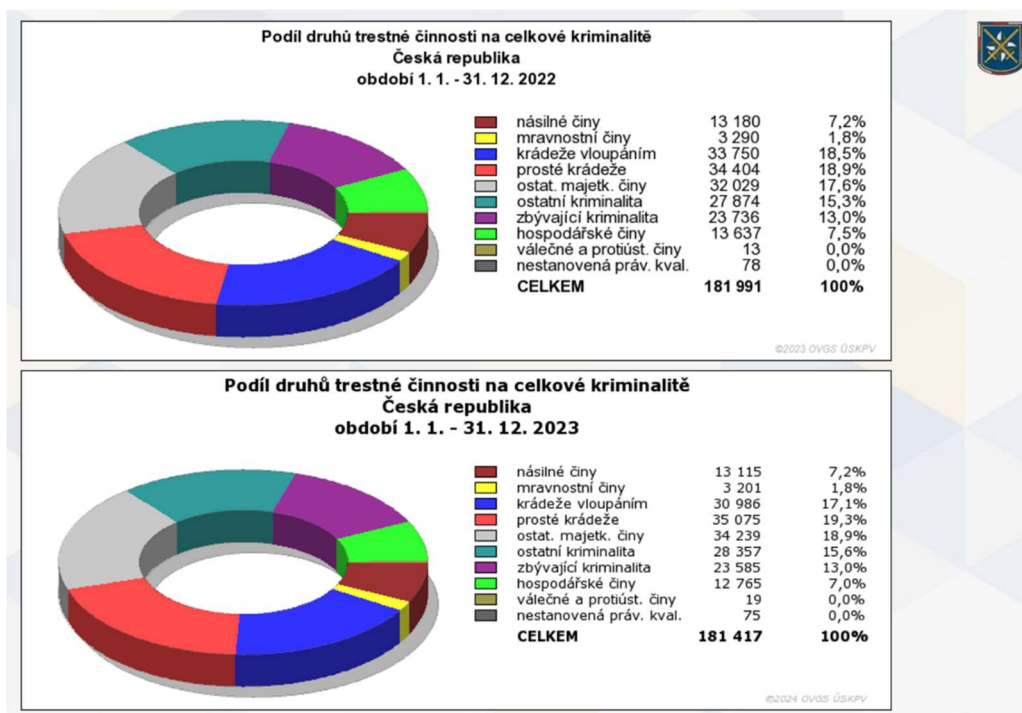
Mezi nejčastější formy hospodářské kriminality patří podvod, neoprávněné opatření platebního prostředku, či například zpronevěra. Rostoucí formou trestné činnosti byla v posledních letech počítačová kriminalita, která využívala nové způsoby páchaní trestných činů v kyberprostoru, například pomocí malware, phishingu, kryptoměn a nebo sociálních sítí. Co se týče trestných činů kvalifikovaných jako neoprávněný přístup a poškození záznamu v počítačovém systému, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla, tak u těchto byl v roce 2023 zaznamenán největší meziroční pokles. Toto lze přičítat skutečnosti, že způsob spáchání podvodného jednání při útoku na internetové bankovníctví nespočívá v neoprávněném vniknutí do tohoto bankovníctví, ale přístup do počítače, a tím i do internetového bankovníctví umožní pachateli samotný poškození za pomoci vzdáleného přístupu k počítači, tedy zde chybí prvek neoprávněnost.²¹

Pokles pojistných či úvěrových podvodů je setrvalým trendem, a to z důvodu lepší kontroly. U úvěrových podvodů především z důvodu lepšího a důslednějšího scoringu a u pojistných podvodů především díky vzájemnému sdílení informací na základě prevence České asociace pojišťoven, které na základě sdílení různých informací o událostech mohou detekovat podezřelé pojistné události a předcházet tak vzniku případných škod.²²

²⁰ Policie.cz. Statistické přehledy kriminality. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality>. [citováno: 2024-03-01].

²¹ Policie.cz. Statistika policie ČR 2023. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

²² Tamtéž

Obrázek č. 1 Podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě, Česká republika 2022, 2023. Zdroj: Statistika Policie ČR

Dle studované literatury lze do budoucna očekávat nárůst organizované trestné činnosti, a to především trestné činnosti páchané pomocí výpočetní techniky, informačních technologií a internetu. Lze také očekávat tunelování dotací ze státního rozpočtu a prostředků Evropské unie, vyskytnou se sofistikované podvody v oblasti daňové kriminality, podvody s neodváděním spotřební daně apod. Pachatelé budou při páchání využívat moderní výpočetní techniku se šifrováním, díky čemuž bude jejich komunikace de facto nezjistitelná a nedohledatelná. Dle názorů expertů lze i „očekávat expanzi cílevědomého pronikání do státních struktur, obrovské bankovní podvodné transakce; vliv na chod soudů, státních zastupitelství, policie; na obsazování funkcí ve státní správě, zneužívání protekce, korupce. Očekává se rozšiřování působnosti organizovaného zločinu ve sféře komunální politiky. Při přidělování větších veřejných zakázek bude docházet k pokusům o jejich zmanipulování zejména

*formou korupčního jednání a klientelismu.*²³ Tento trend stále trvá a s největší pravděpodobností lze očekávat, že vývoj bude tímto směrem pokračovat i nadále.

*„Logickým vyústěním tohoto vývoje pak bude snaha organizovaných zločineckých struktur utlumit činnost policie, hlavně pak jejich specializovaných složek, pro něž tak je stále obtížnější těmto hrozbám čelit.“*²⁴ Zároveň je vysoce pravděpodobné, že se budou objevovat stále nové formy a metody hospodářské kriminality, které budou vyžadovat adekvátní reakci ze stran státu, resp. orgánů činných v trestním řízení, soukromého sektoru i veřejnosti. Dle mého názoru lze k tomuto uvést i možnou hrozbu ze strany umělé inteligence. Mezi faktory, které ovlivnily či ovlivňují vývoj hospodářské kriminality na území ČR, můžeme zařadit:

- přechod k tržní ekonomice po roce 1989, který přinesl mnoho změn a nejistot v oblasti legislativy, kontrolní činnosti, zahraničního obchodu a investic,
- politický a institucionální faktor, který se týká kvality a efektivity státní správy, právního systému apod.,
- globální a mezinárodní spolupráce, která zvyšuje rozsah a složitost hospodářské kriminality, ale také nabízí možnosti pro její prevenci a potírání,
- rozvoj digitálních technologií a kyberprostoru, který umožňuje nové způsoby páchaní hospodářské kriminality,
- ekonomická krize mezi lety 2007 – 2015, která vedla k poklesu HDP, zvedla ceny a ovlivnila nezaměstnanost,
- legislativní změny v oblasti trestního práva související s hranicí výše způsobené škody (od roku 2020 byla stanovena spodní hranice škody pro posouzení trestnosti na částku 10.000,- Kč),
- pandemie Covid-19 a související proti-pandemická opatření, která mohla zvýšit motivaci k podvodnému jednání.

²³ CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KREJČOVÁ, Soňa; SCHEINOST, Miroslav. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Závěrečná zpráva. Praha: IKSP, r. 2009. s. 218. ISBN: 978-80-7338-078-6.

²⁴ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010. s. 12

2. Operativně pátrací činnost

*„Operativně pátrací činnost má právní povahu, představuje systém specifických metod a prostředků využívaných převážně utajovaným způsobem, k tomu pověřenými příslušníky působícími v zákonem určených policejních orgánech, s cílem ochrany společnosti před kriminalitou“.*²⁵

Operativně pátrací činnost při odhalování, a zejména při objasňování trestné činnosti musí být racionální a systematická. Z hlediska ochrany společnosti má operativně pátrací činnost specifický charakter. Specifické metody a prostředky operativně pátrací činnosti se vyvíjí a adaptují na konkrétní společenské prostředí vždy s ohledem na aktuální stav kriminality. Je nezbytné, aby se operativně pátrací činnost průběžně přizpůsobovala novým trendům, aby mohla aktivně přispívat k odhalování trestné činnosti. Operativně pátrací činnost je obecně vymezena jednak právními předpisy, především v oboru trestního a policejního práva, dále policejně bezpečnostní situací, někdy označovanou operativní situací, která je předmětem zkoumání kriminologie, a v neposlední řadě je založena na využívání poznatků vědecké kriminalistiky, zejména pak na kriminalistické metodice.

Podstatou operativně pátrací činnosti je získávání operativní informace a následná práce s touto informací (vyhodnocení, ověření a popř. operativní rozpracování). K získání těchto informací jsou využívány jednotlivé postupy a prostředky operativně pátrací činnosti.

Operativní informací se obecně rozumí informace o způsobu spáchání trestného činu, účasti osob na spáchání trestného činu, způsobené škodě, místech pobytu pachatelů trestného činu, případně o okolnostech, které spáchání trestného činu umožnily.²⁶

²⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 9. ISBN: 978-80-7251-351-2.

²⁶ HRUŠKA, Ladislav; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich et al. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: Accendo, r. 2016, 1. vyd., s. 119. ISBN: 978-80-87955-07-9.

Tabulka 7: Postupy, prostředky a opatření OPČ

POSTUPY OPČ		
Osobní pátrání	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Získávání a prověrka operativních informací	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Operativní pronikání	§ 70 odst. 2 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Operativní rozpracování	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	čl. 2, odst. e) a čl. 3 P PP č. 15/2016
OPATŘENÍ K ZABEZPEČENÍ OCHRANY OPČ		P PP č. 15/2016 P PP č. 19/2015
Operativní legenda		čl. 4, odst. 2 P PP č. 15/2016
Operativní kombinace		čl. 4, odst. 3 P PP č. 15/2016
Aplikační programové vybavení (BLOKACE)		P PP č. 19/2015
PODPŮRNÉ OPERATIVNÍ PROSTŘEDKY		Zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
Informátor	§ 73 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZMĚNA PPP 140/2019 P PP č. 96/2015 ↑
Krycí prostředky	§ 74 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZP PP č. 25/2013,
Zabezpečovací technika	§ 76 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZP PP č. 16/2009 ZP PP č. 17/2009
Zvláštní finanční prostředky	§ 77 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	NMV č. 38/2012 NMV č. 29/2013
OPERATIVNÍ PÁTRACÍ PROSTŘEDKY		§ 158b zák. č. 141/1961, tr. ř.
Předstíraný převod	§ 158c zák. č. 141/1961, tr. ř.,	ZPPP 197/2008
Sledování osob a věcí	§ 158d zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZPPP 209/2008
Použití agenta	§ 158e zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZPPP 194/2008
OPATŘENÍ TRESTNÍHO ŘÁDU		Zák. č. 141/1961, tr. ř.
Zadržení zásilky	§ 86 zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Otevření zásilky	§ 87 zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Záměna zásilky	§ 87a zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Sledovaná zásilka	§ 87b zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Odposlech a záznam telekom. provozu	§ 88 zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZP PP č. 186/2011
Údaje o uskutečněném telekom. provozu	§ 88a zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZP PP č. 186/2011

Tabulka 1 Postupy, prostředky a opatření OPČ, zdroj: HRUŠKA, L. a kol., Metodika odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti spojené s veřejnými zakázkami, 2016

Operativního rozpracování a dokumentování zejména organizovaného zločinu či hospodářské kriminality je ve většině případů systematický a dlouhodobý proces, který vyžaduje plánovitost a vysokou konspirativnost. Cílem této činnosti je získat potřebné informace a přehled o úkolech a podílu na trestné činnosti jednotlivých členů organizované skupiny, jejich finančních operací, i včetně možného napojení na policii, justici či státní správu.

Policisté zařazení ve službě kriminální policie a vyšetřování rozpracovávají a prověřují různé poznatky. Při této činnosti využívají operativní techniku a operativní prostředky v souladu s příslušnými právními předpisy. Přitom je nutno dbát zejména na kvalitu a zákonnost způsobu získání těchto důkazů.²⁷

2.1. Historie a vývoj operativně pátrací činnosti

Počátky vývoje operativně pátrací činnosti jsou směřovány již do druhé poloviny 18. století do dob Tereziánsko Josefínských reforem, kdy evropské velmoci a postupně i ostatní státy přebíraly tehdejší francouzský vzor policejní a justiční správy. V první polovině 90. let minulého století byla vydána veřejnosti přístupná právní úprava, která měla nesystematický charakter. Následně byly přijímány novelizace právních předpisů a na základě stížností vydávány i nálezy Ústavního soudu ČR. Od svých počátků až do konce minulého století byla operativně pátrací činnost oborem, jehož právní předpisy měly podzákonný charakter a byly utajovány. Do roku 1989 nebyla pátrací činnost upravena v žádném právním předpisu na úrovni zákona, proto měly orgány, kterým byla tato pravomoc svěřena, značné možnosti jejich využití, ale i zneužití. V období komunistického režimu byly tyto prostředky zneužívány k potlačování politických oponentů a porušování lidských práv. Změna nastala přijetím zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, kde byl upraven základ operativně pátrací činnosti. Dalším výrazným milníkem byla tzv. velká novela trestního řádu a dalších zákonů. Dne 1. ledna 2002 nabyl účinnosti zákon č. 265/2001 Sb., kterým došlo

²⁷ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 398. ISBN: 80-86898-36-9.

k novelizaci trestního řádu, trestního zákoníku, zákona o policii České republiky a některých dalších zákonů.²⁸

„Zejména novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. přinesla významné legislativní a organizační změny. Zákon umožnil použití informací získaných policejními operativními prostředky jako důkazu v trestním řízení a současně navodil organizační změny u Policie ČR. Tím nejpodstatnějším však bylo vynětí oprávnění ze zákona o Policii ČR a jejich zařazení do trestního řádu.“²⁹ Jednalo se o předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Novela zákona o policii mimo jiné zrušila úřady vyšetřování a spojila jejich činnost s činností kriminální policie v rámci nově zřízené Služby kriminální policie a vyšetřování.

Po vstupu ČR do Evropské unie nastal nový vývoj mezinárodní spolupráce při potírání organizovaného zločinu. Začala se rozvíjet spolupráce s Europolem a byla ustanovena skupina SIRENE pro jejich pravidelnou komunikaci. Některé formy trestné činnosti, zejména pak organizovaný zločin a ekonomická kriminalita patří k největším bezpečnostním hrozbám.

2.2. Formy operativně pátrací činnosti

Operativně pátrací činnost je možno schematicky rozčlenit na etapy před a po zahájení trestního řízení, tedy na procesní a mimoprocesní.

2.2.1. Předcházení trestné činnosti (také prevence, zamezování)

„Předcházením v operativně pátrací činnosti rozumíme preventivní činnosti policie směřující k předcházení kriminalitě. Formy a metody prevence policejní činnosti, včetně činnosti operativně pátrací, vychází z poznatků kriminologie.“³⁰

Policie se účastní obou základních forem prevence kriminality, a to jak generální prevence, tak i prevence konkrétní. Generální je založena na hrozbě

²⁸ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010. s. 9-12.

²⁹ Tamtéž, s. 10

³⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 14. ISBN: 978-80-7251-351-2.

a ukládání sankcí a nápravných opatření za protiprávní jednání a kriminální osvětě. Preventivní opatření jsou zaměřena především na zamezování konkrétní trestné činnosti.

2.2.2. Odhalování trestné činnosti (také vyhledávání)

„Odhalováním v operativně pátrací činnosti rozumíme činnost policie, která na základě vlastních iniciativních opatření, s využitím operativně pátracích prostředků odhaluje do té doby latentní (skrytou) trestnou činnost. Tento postup připadá v úvahu pouze u některých forem trestné činnosti, které takový postup vyžadují.“³¹

Například se jedná o hospodářskou kriminalitu, nebo kriminalitu spáchanou organizovanou skupinou. Hlavním cílem je získat prvotní signály o již spáchaných trestných činech, nebo získání poznatků o připravovaných trestných činech. Zejména se jedná o operativní pronikání prostřednictvím agentů a informátorů do zájmového prostředí.

Zájmovým prostředím dle zák. o Policii ČR se rozumí „prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům. Získávání poznatků ze zájmového prostředí je činnost policisty, který se zastíráním skutečného účelu své činnosti aktivně vyhledává, dokumentuje a vyhodnocuje poznatky o zájmovém prostředí a osobách v něm pohybujících. V rámci této činnosti je policista oprávněn využívat podpůrné operativně pátrací prostředky.“³²

2.2.3. Objasňování trestné činnosti (také operativní rozpracování)

„Objasňováním v operativně pátrací činnosti rozumíme činnosti policie od okamžiku, kdy konkrétní trestná činnost vyjde najevo, ať již je oznámena nebo zjištěna na základě vlastního odhalení. Operativně pátrací prostředky jsou v rámci

³¹ DVORŇÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 14. ISBN: 978-80-7251-351-2.

³² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 70

objasňování využívány k odhalení pachatele a všech kriminalisticky relevantních okolností případu.“³³

Objasňování probíhá v úseku před zahájením úkonu trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, a je prováděno k tomu oprávněným policistou. Jedná se o utajený proces, při kterém dochází k získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti, za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků s cílem získat podklady pro zahájení úkonů v trestním řízení. V tomto úseku (označován jako mimoprocesní) není uplatňován dozor státním zástupcem.

2.2.4. Trestní řízení

Pokud policejní orgán zjistí skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, postupuje dále dle § 158 odst. 3 trestního řádu a zahájí úkony trestního řízení. Od tohoto okamžiku je již realizace operativně pátrací činnosti prováděna v rámci trestního řízení, proto hovoříme o takzvané formě procesní.

Policejní orgán vystupuje v trestním řízení v právním postavení orgánu činného v trestním řízení. V průběhu celého trestního řízení může využívat operativně pátrací prostředky, které mohou být používány až do doby projednávání trestní věci před soudem prvního stupně (ochrana svědka, krátkodobá ochrana osob apod.).

Přípravné řízení je předsoudním stádiem řízení, jehož účelem je připravit podklady pro řízení před soudem. Přípravné řízení obsahuje dvě základní fáze, a to fázi **prověřování** – úsek od zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu do zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu, a fázi **vyšetřování** – úsek od zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu do podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu, případně postoupení věci jinému orgánu či zastavením trestního stíhání.

V případě zahájení trestního řízení postupem dle § 158 odst. 3 trestního řádu má policejní orgán povinnost neprodleně sepsat záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje a způsob, jakým se o nich dozvěděl.

³³ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 15. ISBN: 978-80-7251-351-2.

Opis zašle do 48 hodin od zahájení trestního řízení státnímu zástupci. Hrozí-li však nebezpečí z prodlení, považuje se za zahájení úkonů v trestním řízení též provedení potřebných neodkladných a neopakovatelných úkonů.³⁴

Informace o podezření ze spáchání trestného činu získává policejní orgán jednak operativně pátrací činností, jednak v rámci této činnosti i vyhledáváním, monitorováním nebo analýzou různých indikátorů.

2.3. Postupy operativně pátrací činnosti

Při operativně pátrací činnosti se používají specifické postupy, mezi které řadíme:

- operativní pronikání,
- získávání a prověrka operativních informací,
- osobní pátrání,
- operativní rozpracování.³⁵

2.3.1. Operativní pronikání

„Operativní pronikání spočívá v utajeném proniknutí oprávněného policisty mezi osoby podezřelé z trestné činnosti s cílem získávání operativních informací.“³⁶

Jedná se o utajovanou zpravodajskou činnost kriminální policie, při které oprávněný policista, zejména za využití podpůrných operativně pátracích prostředků, proniká do zájmového prostředí, aby získával poznatky o relevantní operativní situaci.

³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158 odst. 3

³⁵ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha 2002, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2002. s. 57

³⁶ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 37. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2.3.2. Získávání a prověrka operativních informací

„Získávání a prověrka operativních informací je činnost oprávněného policisty spočívající v získávání a prověřování poznatků o připravované, páchané nebo spáchané trestné činnosti za účelem odhalení trestných činů a zjištění jejich pachatelů. Není-li prověrkou operativních informací podezření z trestného činu vyloučeno, je oprávněný policista povinen tyto informace operativně rozpracovat nebo postoupit jinému příslušnému orgánu k dalšímu opatření.“³⁷

Mezi činnosti spadající pod pojem získávání a prověrka operativních informací řadíme:

- operativní vytěžování,
- operativní obhlídku,
- operativní prověrku.³⁸

Operativní vytěžování spočívá v získávání informací o skutečnostech operativního zájmu. Probíhá pomocí účelově zaměřeného a řízeného rozhovoru s osobami disponujícími takovými informacemi. Je jedním z nejčastěji využívaných postupů operativně pátrací činnosti, a to zejména pro svou nenáročnost a rychlou použitelnost.

Operativní obhlídkou můžeme definovat jako viditelné či skryté prozkoumávání určitého místa, objektu nebo jeho části za účelem vyhledávání a zadokumentování důležitých skutečností související s trestnou činností. Je velmi náročná, a je třeba zvážit, zda nelze stanoveného cíle dosáhnout jinou, méně náročnou metodou.³⁹

Operativní prověrkou nazýváme postup pracovníka kriminální policie, který získal poznatek o připravované nebo spáchané trestné činnosti, a je povinen za využití všech postupů a prostředků co nejefektivněji zjistit skutečnosti významné k jejímu odhalení, objasnění a dokumentaci. Po zjištění všech skutečností musí

³⁷ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 38. ISBN: 978-80-7251-351-2.

³⁸ Tamtéž, s. 38

³⁹ Tamtéž, s. 39

tyto skutečnosti prověřit a podle výsledků prověrky je operativně rozpracovat, nebo postoupit jinému příslušnému orgánu.

2.3.3. Osobní pátrání

„Osobní pátrání je činnost oprávněného policisty spočívající v pátrání po pachatelích trestných činů, osobách a věcech souvisejících s těmito činy z využití místní a osobní znalosti, počítačových databází, evidenčních a pátracích systémů Policie České republiky.“⁴⁰

Typickým znakem této činnosti je její komplexní charakter, tj. možnost využití i dalších postupů a prostředků operativně pátrací činnosti. Úkoly osobního pátrání jsou velmi rozmanité, a lze jej využít například v oblastech předcházení a odhalování trestné činnosti, pátrání po osobách a věcech, pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách, ale i při budování sítě informátorů či prohlubování znalosti operativní situace.⁴¹

Úspěšnost osobního pátrání se více než jinde odvíjí od osoby pracovníka kriminální policie, jeho osobní kvality, profesionality, znalosti operativní situace nebo i osobní a místní znalosti.

2.3.4. Operativní rozpracování

„Operativní rozpracování je část operativně pátrací činnosti vykonávaná oprávněným policistou jako převážně utajený proces získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků; cílem je získání dostatečných podkladů pro zahájení úkonů trestního řízení.“⁴²

⁴⁰ DVORŽÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 42. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴¹ Tamtéž, s. 43

⁴² Tamtéž, s. 44

Při operativním rozpracování se zakládá kriminální spis, který je souborem všech písemností vzniklých v průběhu operativního rozpracování uspořádaným v souvislý celek. Dokumenty do něj zařazované se v pořadí jejich vzniku či doručení evidují zápisem do sběrného archu zařazeného do první části kriminálního spisu. Obsahem kriminálního spisu je:

- sběrný arch,
- návrh na zahájení operativního rozpracování,
- přehled osob vedených v kriminálním spisu,
- list kontrol kriminálního spisu,
- dokumenty vzniklé v průběhu operativního rozpracování,
- návrh na ukončení operativního rozpracování.⁴³

Operativní rozpracování, tedy získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti prostřednictvím vedeného kriminálního spisu v rámci odhalování hospodářské trestné činnosti je v podmínkách krajského ředitelství PČR, tedy v rámci odborů či oddělení hospodářské kriminality v současné době nereálné a v podstatě neexistuje. Tato skutečnost je dána zejména systematizací ÚO/KŘP, kdy nejsou zřízena tabulková místa jen pro policisty zabývající se odhalováním hospodářské trestné činnosti za využití nasazení podpůrných operativně pátracích prostředků či operativně pátracích prostředků a dále pak i skutečností, že k eliminaci nápadu trestné činnosti jsou využívány všichni policisté útvaru.

Z tohoto důvodu není v jejich silách získávat a dokumentovat poznatky o páčání hospodářské trestné činnosti, kdy by tato činnost nesla znaky komplexního, cílevědomého a dlouhodobého šetření za využití veškerých analytických nástrojů, které má v současné době Policie ČR k dispozici. Z těchto důvodů by měla v budoucnu vzniknout koncepce rozvoje operativně pátrací činnosti zejména u hospodářské kriminality v rámci SKPV, která by měla mít v neposlední řadě za cíl posílení a důraz na využívání operativního rozpracování, jako hlavního prostředku pro odhalování organizované kriminality.

⁴³ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 44. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2.4. Opatření k zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti

Pracovníci služby kriminální policie jsou povinni zabezpečit ochranu postupů uplatňovaných při operativně pátrací činnosti, způsobů používání podpůrných operativně pátracích prostředků, operativně pátracích prostředků i informací získaných operativně pátrací činností před nepovolanou osobou či zneužitím. K zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti a operativního rozpracování před narušením či vyzrazením je možné využít:

- operativní legenda,
- operativní kombinace,
- krycí jméno,
- aplikační programové vybavení BLOKACE.⁴⁴

2.4.1. Operativní legenda

„Operativní legendou se rozumí hodnověrně působící smyšlené podání s vhodně zařazenými pravdivými prvky navazujícími na přirozeně vzniklou situaci.“⁴⁵

V podstatě se jedná o falešný příběh nebo identitu, kterou si oprávněný policista vytváří dle situace, aby tak získal důležité informace o trestné činnosti. Operativní legenda může být velmi sofistikovaná a vyžaduje přípravu, aby byla věrohodná a úspěšná.

2.4.2. Operativní kombinace

„Operativní kombinací se rozumí zpravidla několik účelově a časově navazujících opatření, která jsou za využití přirozeně vzniklé situace a vhodné operativní legendy cílevědomě zaměřena na zjištění významných skutečností

⁴⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, ze dne 21.01.2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, čl. 4

⁴⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 45. ISBN: 978-80-7251-351-2.

souvisejících s trestnou činností, vedeným operativním rozpracováním nebo trestným řízením, případně na vytvoření vhodné situace k ochraně osoby.“⁴⁶

Obecně lze uvést, že se jedná o souhrn opatření, postupů a metod, které jsou využívány při získávání informací o páchané trestné činnosti.

2.4.3. Krycí jméno

„Krycím jménem se rozumí smyšlené jméno nebo příjmení sloužící k zastírání skutečné totožnosti oprávněného policisty při výkonu operativně pátrací činnosti.“⁴⁷

Krycí jméno lze používat jen v průběhu získávání poznatků ze zájmového prostředí nebo při používání ostatních prostředků operativně pátrací činnosti.

2.4.4. Aplikační programové vybavení BLOKACE

Blokace osoby je administrativní opatření utajovaného charakteru spočívající v zavedení ID údajů oprávněného policisty, uplatňujícího požadavek, do centrální databáze IS Blokace. Účelem je zabránění narušení operativního rozpracování blokované osoby jiným policistou, poskytnutí možnosti soustředit poznatky či zkoordinovat činnost s jiným policistou se zájmem na osobě a zajištění ochrany osoby.

Aplikační programové vybavení BLOKACE provozované Policií České republiky na základě právního předpisu na centrální a lokální úrovni v prostředí certifikovaného informačního systému VYDRA, resp. VÁŽKA je automatizované, manuálně aktualizované zpracování osobních údajů, jehož účelem je:

- *zabránit narušení operativního rozpracování a poskytnout možnost soustředit další poznatky o trestné činnosti,*

⁴⁶ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 45. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, ze dne 21.01.2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, čl. 4

- *zamezit zmaření účelu trestního řízení,*
- *zajistit ochranu informátora, chráněné osoby, osoby, která se podílí na sledování zásilky, předstíraném převodu, použití agenta nebo ochraně chráněné osoby.*⁴⁸

V této aplikaci se zpracovávají utajované informace stupně utajení „vyhrazené“ a neutajované informace, které nejsou určeny ke zveřejnění a na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti.

⁴⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 19/2015, ze dne 28.01.2015, o *aplikačním programovém vybavení BLOKACE*, čl. 1

3. Operativně pátrací prostředky a opatření

„Současná právní úprava používání operativně pátracích prostředků se v České republice stále ještě vyvíjí a je proto zatím nesystematická. V průběhu legislativního procesu po roce 1990 byly operativně pátrací prostředky kodifikovány trestním řádem. Mezi tyto prostředky nebylo zařazeno zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky, a dále pak odposlech a záznam telekomunikačního provozu, které proto označujeme jako operativně pátrací opatření. Zákonem o Policii ČR byly kodifikovány podpůrné operativně pátrací prostředky.“⁴⁹

Česká republika je demokratickým a právním státem, proto jsou policejní orgány oprávněny jednat pouze v mezích zákona. Právními předpisy je upraveno, jaké operativně pátrací prostředky může konkrétně policie ve své činnosti používat, včetně zásad a mezí. Zákonné podmínky využití operativně pátracích prostředků jsou uvedeny v trestním řádu. *„Operativně pátrací prostředky je možno použít:*

- *výhradně pro účely trestního řízení, nesmí sledovat jiný účel,*
- *pokud sledovaného účelu není možno dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak dosažení podstatně ztíženo,*
- *s co nejmenším omezením občanských práv a svobod.*

Zvukové obrazové a další záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků, je možno použít jako důkaz v trestním řízení za předpokladu, že byly získány v souladu se zákonem.“⁵⁰

3.1. Operativně pátrací prostředky

Ustanovení § 158b trestního řádu upravuje operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. Dle odst. 1 *„není-li dále stanoveno jinak, je policejní*

⁴⁹ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 20. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁵⁰ Tamtéž

orgán, pokud k tomu byl pověřen příslušným ministrem, jde-li o útvar Policie České republiky, policejním prezidentem, jde-li o Generální inspekci bezpečnostních sborů, jejím ředitelem, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství, jeho ředitelem, a jde-li o útvar Bezpečnostní informační služby, jejím ředitelem, a jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace, jeho ředitelem, oprávněn v řízení o úmyslném trestném činu používat operativně pátrací prostředky, kterými se rozumí

- a) předstíraný převod,
- b) sledování osob a věcí,
- c) použití agenta.⁵¹

Obrázek 2 Schéma operativně pátracích prostředků upravených trestním řádem. Dvořák, Kloubek

Operativně pátracími prostředky můžeme vymezit jako souhrn opatření policejních orgánů, uskutečňovaných dle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy za účelem předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných či nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.

⁵¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158b, odst. 1

3.1.1. Předstíraný převod

„Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

- a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,*
- b) jejíž držení je nepřipustné,*
- c) která pochází z trestného činu, nebo*
- d) která je určena ke spáchání trestného činu.“⁵²*

Předmětem předstíraného převodu mohou být nejen movité věci, ale například i různá plnění, služby a odměna za ně.

Předstíraný převod je možno uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Jestliže však věc nesnese odkladu, je možno předstíraný převod provést i bez tohoto povolení, ovšem v takovémto případě je policejní orgán povinen o povolení bezodkladně požádat a v případě, že toto neobdrží do 48 hodin, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci. Státní zástupce po obdržení záznamu přezkoumá, zda byl úkon proveden v souladu se zákonem; zjistí-li závady, písemně na ně upozorní příslušného nadřízeného policejního orgánu. Záznam tedy slouží především k informaci státnímu zástupci, nikoli k důkazu v pozdějších stádiích trestního řízení.⁵³

⁵² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158c, odst. 1

⁵³ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád. Komentář I. Díl*, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1241. ISBN: 978-80-7400-043-0

3.1.2. Sledování osob a věcí

„Sledováním osob a věcí (dále jen „sledování“) se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.“⁵⁴

Sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce.

Pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze jej uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.⁵⁵

Povolení ke sledování je vydáno pouze na základě písemné odůvodněné žádosti s podezřením na konkrétní trestnou činnost. V této žádosti je zapotřebí uvést identifikační údaje osob a věcí, které mají být sledovány, jestliže jsou policejnímu orgánu známy. Součástí žádosti je také stanovení doby, po kterou bude sledování probíhat. Tato doba nesmí překročit lhůtu šesti měsíců, ale lze jí na základě písemné žádosti prodloužit. *„Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy vyžadující povolení soudce, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.“⁵⁶*

V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování povoleno státním zástupcem, lze záznam pořízení při sledování a protokol o něm použít jako důkaz jen tehdy, je-li v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno. Aby

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158d, odst. 1

⁵⁵ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 23. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁵⁶ Tamtéž

mohl být záznam ze sledování použit v trestním řízení jako důkaz, je zapotřebí o něm vyhotovit protokol.⁵⁷

V případě, kdy při sledování nebyly zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit. Zničení a nepoužití tohoto záznamu směřuje vůči obrazovému a jinému záznamu, nikoli k úřednímu záznamu v písemné podobě či protokolu.⁵⁸

3.1.3. Použití agenta

Operativně pátrací prostředek použití agenta má oproti ostatním prostředkům zpřísněné podmínky pro jeho použití, a to z důvodu, že se jedná o prostředek, který nejvíce zasahuje do občanských práv a svobod.

Podmínky použití agenta jsou uvedeny v § 158e odst. 1 trestního řádu, ze kterého vyplývá, že institut agenta lze použít, *„je-li vedeno trestní řízení:*

- *pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let,*
- *pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny,*
- *pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku, nebo*

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1248. ISBN: 978-80-7400-043-0

- *pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána,*

je policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, oprávněn použít agenta.“⁵⁹

„Agent je příslušníkem Policie ČR, který plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem. Vystupuje zpravidla pod zpravodajskou legendou, to znamená se zastíráním své skutečné totožnosti, příslušnosti k Policii ČR a skutečného účelu své činnosti. Při plnění úkolů je oprávněn vykonávat hospodářskou činnost, pro níž je jinak třeba zvláštního oprávnění, povolení nebo registrace. Pokud se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti trestný, jestliže se takového skutku dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.“⁶⁰

„Agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou.“⁶¹

Institut použití agenta je jeden z nejvýznamnějších institutů sloužících k rozkrývání organizovaného zločinu. Vzhledem k tomu, že je jím nejvíce zasahováno do základních práv a svobod jednotlivců, je možné ho využívat až jako nejkrajnější způsob odhalování trestné činnosti, a to za splnění velmi striktních podmínek.

Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podává návrh. V povolení se uvede účel a doba, po kterou bude agent použit, včetně údajů umožňující identifikaci agenta. Povolení soudce příslušného vrchního soudu vydává ve formě opatření (nikoli rozhodnutí), a proto proti němu

⁵⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158e, odst. 1

⁶⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 24. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁶¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158e, odst. 6

není přípustná stížnost a není třeba ho doručovat. Činnost agenta lze na základě nového návrhu státního zástupce vrchního státního zastupitelství povolit i opakovaně. Návrh je nutno učinit včas, tedy před uplynutím doby uvedené v předchozím povolení tak, aby soudce vrchního soudu měl dostatek času k rozhodnutí o povolení a činnost agenta mohla plynule a bez přerušení pokračovat.⁶²

Ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2, tedy v případech, v nichž se mají pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, kdy dává povolení státní zástupce, agent povolení nepotřebuje. Potřebuje však povolení ke sledování osob a věcí, které by mělo být prováděno za podmínek uvedených v § 158d odst. 3, tedy pokud by jím mělo být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků.⁶³

Využití institutu agenta a celá jeho činnost musí podléhat kontrole, kterou provádí státní zástupce. Ten je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné k posouzení, zda trvají důvody použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje musí pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat, a pominou-li důvody, dá policejnímu orgánu pokyn k ukončení činnosti agenta. Policejní orgán dále vyhotovuje záznam o výsledku použití agenta, který předkládá státnímu zástupci.⁶⁴

Nasazení tohoto operativně pátracího prostředku v podmínkách odhalování a objasňování hospodářské kriminality je značně omezené a ztížené. Je zřejmé, že takto vycvičený policista, který vystupuje pod smyšlenou legendou a zastírá svoji skutečnou totožnost v případě hospodářské trestné činnosti, musí splňovat ty nejpřísnější osobnostní i kvalifikační kritéria. Je nasazován do prostředí, které

⁶² ŠÁMAL, Pavel; GŘIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1256. ISBN: 978-80-7400-043-0

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 24-25. ISBN: 978-80-7251-351-2.

může vyžadovat znalost např. i blanketních právních norem, orientaci v oblasti působnosti státní správy a samosprávy, dotačních titulů a další.

S ohledem na tyto postuláty je nábor, výcvik a použití těchto osob v rámci činnosti specializovaných útvarů Policie ČR, a to zejména s ohledem na finanční ohodnocení a náročnost na toto služební místo, téměř nemožný. V mé policejní praxi jsem se setkal s nasazením tohoto operativně pátracího prostředku v rámci odhalování hospodářské kriminality pouze v jednom případě, kdy šlo o použití agenta při rozkrývání organizované skupiny v rámci závěrečných zkoušek v autoškole. Je zřejmé, že v tomto případě nebyla v rámci nasazení agenta požadována přísná kritéria na jeho odbornost, v podstatě jediným a hlavním cílem byla infiltrace skrytým způsobem do zájmového prostředí.

3.2. Operativně pátrací opatření

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu spolu s institutem zadržení a otevření zásilky, jejich záměna a sledování nepatří mezi operativně pátrací prostředky uvedené v § 158b trestního řádu, ale můžeme je nazvat operativně pátracím opatřením, které trestní řád taktéž upravuje. Jedná se o úkony, které lze využít při operativně pátrací činnosti, tj. při předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, při pátrání po osobách, věcech a důkazech.

Za splnění zákonných podmínek jsou tyto instituty dovoleným zásahem do ústavně zaručených práv a svobod. Jedná se o utajený způsob, kterým policejní orgán získává skutečnosti důležité pro trestní řízení.

3.2.1. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Mezi významné prostředky sloužící k odhalování zejména závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu patří odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle ustanovení § 88 trestního řádu a institut zjišťování údajů o telekomunikačním provozu dle ustanovení § 88a trestního řádu.

Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu lze vydat, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin pletichy

v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, křivé obvinění podle § 345 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek podle § 346 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivé tlumočení podle § 347 odst. 3 až 5 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.⁶⁵

Odposlech je možné definovat jako záměrné, utajené a současné vnímání obsahu komunikace, zprostředkované telekomunikačními zařízeními (nebo sítěmi) prostřednictvím k tomu určených zařízení.⁶⁶

Záznamem se rozumí jednak proces souběžného zachycení samotného obsahu komunikace na datový nosič (diskety, CD, USB apod.), který umožní uchování komunikace a její reprodukci v budoucnu, a jednak to co nosič obsahuje.⁶⁷

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu a zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu pro potřeby celé Policie České republiky provádí Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování.⁶⁸

⁶⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef; BAXA, Josef; FRYŠTÁK, Marek et al. Trestní právo procesní. 4. přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, r.2013, s. 325. ISBN: 978-80-7400-496-4.

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 186/2011, ze dne 7.10.2011, o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu, čl. 1

Nařídit odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce.

Příkaz musí být vydán písemně a být řádně odůvodněn. Dále musí být v příkazu stanovena uživatelská adresa či zařízení a osoba uživatele, pokud je její totožnost známa, a doba, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn, která nesmí být delší než čtyři měsíce; v odůvodnění musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které vydání tohoto příkazu, včetně doby jeho trvání, odůvodňují.

Institut zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu je upraven v § 88a trestního řádu. Jedná se o údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo se na ně vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat. Na rozdíl od odposlechu, kde jsou získávány informace o samotném obsahu prováděné komunikace, tato úprava směřuje ryze na údaje vztahující se k předmětné komunikaci, těmi jsou tzv. provozní a lokalizační údaje. Podle trestního řádu ho lze použít shodně jako odposlechu, a to pouze v již zahájeném trestním řízení, a to pro úmyslné trestné činy spadající do jedné z následujících kategorií:

- trestní řízení je vedené pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky,
- trestní řízení vedeno pro jeden z taxativně vyjmenovaných trestných činů: porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TrZ), pro trestný čin podvodu (§ 209 TrZ), pro trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TrZ), pro trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TrZ), pro trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353 TrZ), pro trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 TrZ), pro trestný čin šíření poplašné zprávy (§ 357 TrZ), pro trestný čin podněcování k trestnému činu (§ 364 TrZ), pro trestný čin schvalování trestného činu (§ 365 TrZ), nebo

- trestní řízení vedené pro úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.⁶⁹

Cílem tohoto institutu je zjistit technické a lokalizační údaje, tedy například kdo byl s kým v kontaktu, z jakého a na jaké číslo volal, jak dlouho hovor trval, orientační pohyb zájmových zařízení, ale i IP adresy, tedy data a informace, ze kterých osoba přistupovala prostřednictvím internetového připojení například k e-mailové schránce nebo jiným internetovým službám.

Zjištění údajů o telekomunikačním provozu lze dosáhnout i bez příkazu, a to za předpokladu, že s tím uživatel dá výslovný souhlas. Maximální období, za které lze tyto údaje získat, je až šest měsíců zpětně.

3.2.2. Zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky

Zadržení, stejně jako otevření zásilky, je při dodržení zákonných podmínek přípustným zásahem do ústavně zaručeného práva listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv. Institut zadržení zásilky je upraven tak, že se jeho použití vztahuje na poštovní nebo jiné zásilky a telegramy, které pocházejí od obviněného nebo jsou jemu určeny.

„Zásilkou se rozumí předmět dopravovaný jakýmkoliv způsobem, ať již s využitím pošty nebo jiné osoby, včetně dopravy skrytým způsobem, k němuž dochází především v rámci obchodu s omamnými a psychotropními látkami nebo jinými zakázanými látkami a předměty.“⁷⁰

Pokud je k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení nutno zjistit obsah nedoručených poštovních nebo jiných zásilek, nařídí předseda senátu, a v přípravném řízení státní zástupce, aby je pošta nebo osoba provádějící jejich

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88a, odst. 1

⁷⁰ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 153. ISBN: 80-86898-36-9.

přepravu vydaly jemu, a v přípravném řízení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.⁷¹

Na příkaz policejního orgánu může být zásilka pozdržena za podmínky, že věc nesnese odkladu a nařízení k zadržení zásilky nelze předem dosáhnout. O pozdržení zásilky je policejní orgán povinen do 24 hodin vyrozumět státního zástupce. Písemný příkaz k zadržení zásilky musí být nejpozději do 3 dnů doručen poště nebo jiné osobě zajišťující přepravu zásilek. Pokud tak není učiněno ve stanovené třídní lhůtě, zásilka musí být uvolněna a doručena adresátovi.

Provést otevření zásilky dle § 87 trestního řádu je možné pouze za předpokladu, že existuje důvodné podezření, že zásilka obsahuje věc důležitou pro trestní řízení. Zásilku může otevřít jen předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nebo policejní orgán.

V zájmu zjištění totožnosti osob podílejících se na nakládání se zásilkou obsahující např. omamné a psychotropní látky, prekursory, jedy, radioaktivní materiál, padělané peníze a cenné papíry, střelné zbraně, střelivo, výbušniny nebo jinou věc, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, věci určené ke spáchání trestního činu, anebo věci z trestného činu pocházející, může předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nařídit, aby byl obsah takové zásilky zaměněn za jiný a upravená zásilka předána k přepravě. Pokud existuje důvodné podezření, že zásilka obsahuje věci, pro které je možno provést její záměnu, může nařídit státní zástupce její sledování dle § 87b trestního řádu.⁷²

⁷¹ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 27. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁷² Tamtéž, s. 28

4. Podpůrné operativně pátrací prostředky

Policista je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou:

- a) informátor,
- b) krycí prostředky,
- c) zabezpečovací technika,
- d) zvláštní finanční prostředky.⁷³

Právní úprava v zákoně o Policii ČR je spíše pouze rámcová. Blíže tuto činnost specifikují jednotlivé interní akty řízení, které vzhledem ke specifčnosti podpůrné operativně pátracích prostředků svěřují jejich použití do působnosti služby kriminální policie a vyšetřování. Účelem podpůrných operativně pátracích prostředků je získání operativních informací využitelných v trestním řízení.

4.1. Informátor

Informátorem se rozumí: „fyzická osoba, která dovršila věk rozhodný pro vznik trestní odpovědnosti a která poskytuje příslušníkům Policie České republiky informace nebo služby při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby; tyto informace a služby poskytuje takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce s Policií České republiky.“⁷⁴

Informátorovi lze za jeho činnost poskytnout finanční nebo věcnou odměnu, která se hradí ze zvláštních finančních prostředků. Důvodem pro poskytnutí odměny informátorovi je skutečnost, že poskytnutá informace nebo služba přispěla v konkrétním případě podstatným způsobem k úspěšnému splnění úkolu

⁷³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 72 Podpůrné operativně pátrací prostředky

⁷⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, o využívání informátorů, čl.1

policie, pravidelné poskytování informací nebo služeb při plnění úkolů policie anebo motivace informátora pro další spolupráci s policií.⁷⁵

4.2. Krycí prostředky

„Krycím prostředkem se rozumí věc včetně krycího dokladu, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie.“⁷⁶

V ZPPP č. 25/2013 o krycích prostředcích je krycí věc definována jako samostatný předmět používaný oprávněným policistou, a krycí prostor jako samostatný stabilní nebo mobilní objekt, byt, místnost či soubor objektů, bytů nebo místností používaných oprávněným policistou; součástí krycího prostoru může být zařízení potřebné pro zajištění jeho používání.

Krycím dokladem se rozumí listina, popřípadě jiný dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání policejní činnosti anebo k jiným podobným účelům.⁷⁷

Krycím dokladem k operativnímu využití se rozumí doklad, jehož některé údaje v něm obsažené nejsou vloženy do příslušných informačních systémů; pouze v případě, kdy je nezbytné, aby tyto údaje v informačních systémech existovaly za účelem opatření krycího dokladu, je možné je do informačních systémů vložit na dobu nezbytně nutnou.⁷⁸

Krycím dokladem s legalizací se rozumí doklad, jehož údaje v něm obsažené jsou vloženy do příslušných informačních systémů bez vazby na některé další informační systémy (zejména bez vazby na manuální evidence vedené v písemné formě).⁷⁹

⁷⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, o využívání informátorů, čl. 10, odst. 2

⁷⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 74 Krycí prostředky

⁷⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 75 Krycí doklad

⁷⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, o krycích dokladech, čl. 2

⁷⁹ Tamtéž

Krycím dokladem s hloubkovou legalizací se rozumí doklad, jehož údaje v něm obsažené jsou vloženy do příslušných informačních systémů včetně vzájemných vazeb na další informační systémy.⁸⁰

Krycí doklady se dále dělí na:

- průkazy totožnosti (např. občanský průkaz, cestovní doklad),
- doklady osvědčující právní skutečnosti,
- doklady vztahující se k motorovým vozidlům (např. technický průkaz, osvědčení o registraci vozidla a k nim patřící registrační značky, zelená karta),
- jiné doklady a listiny.⁸¹

4.3. Zabezpečovací technika

Zabezpečovací technika je podpůrný operativně pátrací prostředek, který je policista oprávněn používat při předcházení trestným činům, získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osob.

„Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.“⁸²

4.4. Zvláštní finanční prostředky

Zvláštními finančními prostředky jsou vyčleněné finanční prostředky, které jsou používány k úhradě některých výdajů vznikajících policistům, a to:

- při předcházení trestným činům,
- při výkonu operativně pátrací činnosti, v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků a používáním operativně pátracích prostředků, nebo

⁸⁰ Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, o krycích dokladech, čl. 2

⁸¹ Tamtéž, čl. 5

⁸² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 76 Zabezpečovací technika

- v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby.

Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu.⁸³

Ze zvláštních finančních prostředků lze hradit:

1. výdaje související s výkonem služby, které není nutno prokazovat platebními doklady, pokud interní akt řízení nestanoví jinak; jedná se o výdaje vznikající při:
 - získávání poznatků o trestné činnosti ze zájmového prostředí,
 - získávání, využití a činnosti informátora,
 - opatřování, vydávání a používání krycích dokladů,
 - používání zabezpečovací techniky,
 - předstíraném převodu nebo s jeho prováděním související,
 - sledování osob a věcí,
 - přípravě, ochraně a použití agenta,
2. finanční nebo věcné odměny informátorům,
3. výdaje spojené se získáním a používáním nebo ukončením používání krycích prostředků,
4. výdaje spojené s koupí nebo nájmem movitého majetku, včetně jeho provozu, údržby nebo oprav a dalších činností nebo služeb souvisejících s jeho držením a užíváním,
5. výdaje spojené se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby,
6. výdaje spojené s cvičnými akcemi nebo praktickým výcvikem.⁸⁴

⁸³ NMV č. 38/2012, ze dne 15. srpna 2012, o nakládání se zvláštními finančními prostředky, čl. 1

⁸⁴ Tamtéž, čl. 2

5. Kazuistika

Na základě studia ukončených trestních spisů na útvaru, kde v současné době působím, tedy odboru hospodářské kriminality Středočeského kraje, bylo prozkoumáno celkem cca 30 trestních spisů. Z těchto byly vybrány 3 trestní spisy, kde bylo vhodné nasazení a použití operativně pátracích prostředků.

Uvedené případy jsou následně konkrétně popsány na základě expertního rozhovoru přímo s policisty, kteří se na prověřování a vyšetřování daného případu podíleli.

Na prvním případě je ukázáno nasazení operativně pátracích prostředků, konkrétně předstíraného převodu a sledování osob a věcí, včetně jejich přínosu ke zdárné realizaci a následnému zahájení trestního stíhání obviněného.

Druhý případ ukazuje situaci, kde nedošlo k nasazení operativně pátracího prostředku, tedy nedošlo k operativnímu rozpracování získaného poznatku ani k získání důkazů nasvědčujících tomu, že mohl být konkrétní osobou spáchán trestný čin a mohlo být proti ní zahájeno trestní stíhání a skutek byl odložen.

U třetího případu je poukázáno na skutečnost, že k zájmovým osobám nebylo včas provedeno dostatečné šetření a chyběla operativně pátrací činnost. Nasazení operativně pátracího prostředku trvalo dlouhou dobu, bez hmatatelných výsledků, čímž následně došlo i ke ztrátě paměťové stopy u vyslychaných osob. Dále se trestní jednání nepodařilo zachytit na záznamové zařízení, jelikož došlo k chybě v záznamovém zařízení, a po 1 roce byl spis z důvodu nedostatku důkazů odložen.

Případ č. 1 (s nasazením operativně pátracích prostředků)

Dlouhodobé podezření na korupční jednání pracovníka Městského úřadu

Daný případ popisuje dlouhodobé podezření, že v daném městě nejsou rovné podmínky při řešení přestupků v dopravě, a to zejména přestupků na úseku alkoholu a toxikomanie. Byly všeobecně známy informace, že někteří řidiči osobních automobilů před jízdou požíli alkoholické nápoje, byli zastaveni hlídkou

PČR, kdy z dechové zkoušky a následně ze znaleckého zkoumání bylo zjištěno, že požili alkoholické nápoje, a přesto jim nebylo odebráno řidičské oprávnění a osoby mohly nadále řídit motorová vozidla. V daném městě se delší dobu šířila informace, že daný úředník za úplatu ovlivňuje správní řízení takovým způsobem, že přestupce není uznán vinným a je mu vráceno řidičské oprávnění.

Policie ČR obdržela v tomto středně velkém městě několik anonymních poznatků, které poukazyvaly na provázanost některých podezřelých osob s jedním úředníkem odboru správních agend, který jako referent přestupkového oddělení Městského úřadu měl řešení těchto přestupků ve své gesci. Dále uváděly okruh několik osob, u kterých bylo obecně známo, že byly za přestupky v dopravě, tedy konkrétně jízdu po vlivem alkoholu řešeny Policií ČR a následně bylo jejich jednání předmětem správního řízení na uvedeném odboru správní agend. Přesto u těchto osob je zřejmé, že jim nikdy nebylo odebráno řidičské oprávnění a nadále řídí motorové vozidlo.

Zdrojem informací, které by potvrdily tyto anonymní informace, byly především záznamy v evidencích PČR, přestupkové spisy policistů dopravní policie a v neposlední řadě i zajištěné ukončené spisy ze správního řízení vedené u odboru správních agend dotčeného města.

Na základě provedené analýzy takto získaných informací nebyly v počátku šetření získány takové důkazní prostředky, které by vedly k nasazení operativně pátracích prostředků či operativně pátracích opatření podle trestního řádu.

Byly prováděny obecné úkony za využití oprávnění dané zákonem o PČR, tedy zejména lustrace ve všech dostupných evidencích PČR, prováděno šetření k zájmové osobě, jeho pobytu, pohybu add..

Vyhodnocením získaných informací z probíhajícího šetření k zájmové osobě nebyly zjištěny žádné informace vedoucí k závěru, že by se tato osoba dopouštěla závadového jednání. Uvedený úředník nebyl dle evidencí nikdy řešen pro trestný čin či přestupek ani evidence PČR neobsahovaly k osobě žádné informace či záznamy.

V tomto případě tedy nebyly zjištěny informace, které by vedly k zajištění důkazních prostředků se závěrem, že je zde důvodné podezření ze spáchání trestného činu, tedy bylo by na místě zahájit úkony TŘ, vést prověřování, a to zejména za pomoci použití operativních prostředků a operativního opatření.

Pro komplexní vyhodnocení daného šetření byla provedena analýza ukončených přestupkových spisů za pomoci nadřízeného orgánu odboru správních agend, a to na správním odboru Krajského úřadu. Závěr tohoto orgánu bylo konstatování, že všechny vybrané přestupky byly vyřešeny na samé hranici možnosti řešení, nicméně v rámci správního uvážení daného orgánu v zákonném rozsahu.

Pro doplnění celého šetření byly rovněž policejním orgánem vytěženy některé zájmové osoby, které byly účastníci správního řízení v podezřelých přestupkových spisech. Ani tímto úkonem se nepodařilo zjistit relevantní informace k danému podezření.

Policejní orgán tedy po provedeném šetření věc anonymního podání na úředníka pro korupční trestnou činnost založil „AA“ k možnému dalšímu využití, přičemž i nadále probíhala poznatková činnost k možné trestné činnosti.

Systematická operativní činnost pracovníků SKPV se zapojením dalších útvarů SKPV a využití sítě informátorů v dané lokalitě měla po čase úspěch. Za využití oprávnění dle zákona o PČR, zejména využití podpůrně operativně pátracích prostředků a postupů operativně pátrací činnosti, byla získána informace, že dotyčný úředník odboru správních agend si v rámci řešení přestupku v dopravě týkající se řízení vozidla pod vlivem alkoholických nápojů prostřednictvím zmocněnce podezřelé osoby řekl o úplatek ve výši 30 000,- Kč s tím, že věc vyřeší tak, aby nedošlo k odejmutí ŘO.

V rámci operativní schůzky s daným zmocněncem osoby podezřelé byla tato informace následně ověřena a byl získán příslib spolupráce s policií za účelem odhalení korupčního jednání úředníka odboru správních agend.

V daném případě byl tedy sepsán protokol o trestním oznámení, kde uvedený zmocněnec konkretizoval celé jednání na odboru správních agend

v rámci řešení přestupku v dopravě spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu.

Na základě tohoto oznámení byly zahájeny úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu pro podezření ze spáchání zločinu přijetí úplatku podle ust. § 331 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. b) trestního zákoníku a přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle ust. § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, kterého se měl dopustit výše uvedený úředník tím, že jako referent přestupkového oddělení Městského úřadu, v úmyslu získat pro sebe prospěch, při výkonu své pravomoci úředníka pověřeného výkonem státní správy na úseku přestupků v dopravě přestupkového oddělení, při jednání o přestupku v dopravě dle ust. § 125c odst. 1 písm. b) zák. č. 361/2000 Sb., vedeném Městským úřadem, kterého se dopustil přestupce tím, že řídil v provozu na pozemních komunikacích vozidlo pod vlivem alkoholu, což bylo zjištěno hlídkou PČR provedenou orientační dechovou zkouškou certifikovaným analyzátozem alkoholu v dechu Drager Alkotest s naměřenou hodnotou 0,29 promile alkoholu, nabídl přestupci prostřednictvím jeho zmocněnce, který jej při všech jednáních na základě plné moci zastupoval, za poskytnutí úplatku ve výši 30.000,- Kč, vyřízení přestupku ve prospěch přestupce tak, že vedené správní řízení bude zastaveno dle § 86 odst. 1, písm. c) zák. č. 250/2016 Sb. s tím, že spáchání skutku, o němž se vedlo přestupkové řízení, nebylo podezřelému z přestupku prokázáno.

Vyhodnocením získaných podnětů, zejména pak informací získaných ze zájmového prostředí a výsledkem zmocněnce, se podezření ze spáchání prokázalo jako důvodné. Bylo rozhodnuto o realizaci případu za využití operativně pátracích prostředků, a to sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, povolené Okresním soudem a předstíraným převodem věci podle § 158c odst. 1 písm. c) trestního řádu, a to na základě předchozího souhlasu státního zástupce, formou předání finanční hotovosti ve výši 30.000,- Kč, tedy částku, kterou požadoval podezřelý úředník jako úplatek za ovlivnění správního řízení.

Provedení předstíraného převodu věci předcházelo operativní šetření prováděné ve spolupráci se zmocněncem, kdy se za využití operativně pátracích prostředků, zejména technického sledování s pořizováním záznamu zvuku, ve

smyslu ustanovení § 158d tr. řádu, sledování osob a věcí, prováděného na základě předchozího povolení Okresního soudu, podařilo zadokumentovat opakované žádosti podezřelého úředníka o úplatek a instrukce ke způsobu předání úplatku.

Na základě těchto skutečností bylo následně realizováno zadržení podezřelého dle § 76 odst. 1 trestního řádu, a to bezprostředně poté, co byl použit institut operativně pátracího prostředku předstíraného převodu věci dle § 158c trestního řádu, na jehož základě podezřelý úředník přijal od zmocněnce úplatek ve výši 30.000,- Kč, přičemž celý průběh realizace, tedy předstíraného převodu věci byl monitorován policejním orgánem přímo na místě.

Na základě vyhodnocení důkazů bylo zahájeno trestní stíhání obviněného a byl podán návrh na vzetí osoby do vazby, což Okresní soud akceptoval. Po provedeném dokazování byl spisový materiál s návrhem na podání obžaloby předán dozorujícímu státnímu zástupci. Věc skončila odsuzujícím rozsudkem Okresního soudu, kdy obžalovaný úředník byl uznán vinným a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 3 let, s podmíněčným odkladem na zkušební dobu trvání 5ti let a současně mu byl uložen peněžitý trest 200.000,- Kč.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- nebagatelizovat žádná podání, ani ta anonymní,
- vždy v daném prostředí a lokalitě průběžně aktualizovat a využívat síť informátorů,
- vždy v každé fázi šetření či objasňování trestné činnosti zvažovat všechny možnosti nasazení vše podpůrných operativně pátracích prostředků
- po zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu důsledně a proaktivně zajišťovat důkazní prostředky, které mají podpůrný charakter k vyžádání operativně pátracích prostředků či operativně pátracího opatření uvedených v trestním řádu, zejména institut sledování osob a věcí,

- ve všech fázích přípravy a nasazení operativně pátracích prostředků a operativně pátracích opatření dodržovat vysokou míru konspirace,
- u tohoto druhu kriminality v rámci šetření policejního orgánu na počátku vést výslechy všech zájmových osob, nejen osoby podezřelé, ale i účastníků správního řízení do hloubky a provádět ke všem operativní šetření za účelem získání jakéhokoliv poznatku k dané věci,
- vzhledem k možné dekonspiraci byla zcela správně nevedena žádná spolupráce s daným úřadem (vzájemná propojenost úředníků bývá velmi vysoká).

Případ č. 2 (bez operativně pátracích prostředků)

Podezření ze sjednání výhody u veřejné zakázky při obnově komunikací a rekonstrukci školy v městysu A ve Středočeském kraji

Policejnímu orgánu SKPV byl oznámen prostřednictvím anonymu poznatek o manipulacích při realizaci veřejné zakázky na projekt obnovy komunikací a dále na přípravu realizace výběrového řízení na veřejnou zakázku na rekonstrukci ZŠ v městysu A ve Středočeském kraji.

Získané velmi kusé informace vedly k závěru, že NP měl v úmyslu opatřit jinému soutěžiteli spol. B neoprávněné výhody v souvislosti s touto zakázkou, kdy tomuto soutěžiteli zastupitelé městysu A měli blíže nespecifikovaným způsobem sjednat při výběrovém řízení výhody dalším osobám při zakázkách městysu A, konkrétně pak prostřednictvím společnosti C, a to na projekty obnovy komunikací za 7 mil. Kč a na rekonstrukci ZŠ za 18 mil. Kč. **Po tomto zjištění byly ZÚTR podle § 158 odstavec 3 trestního řádu ve věci sjednávání výhody při zakázkách v městysu A, tedy přečinu sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě podle § 256 odst. 1) trestního zákoníku.**

Z uvedeného anonymu vyplynulo, že veškeré zakázky v uvedeném městysu A fungují obdobným způsobem, tedy je vytipován drahý projekt, následně poté je vypsáno výběrové řízení, které vyhraje předem vybraná a spřátelená firma vedení uvedeného městysu A. Vše má zabezpečovat společnost C, která se výběrového

řízení přímo neúčastní, ale zajišťuje poradenský servis a zázemí. Zastupitelům jsou poté tyto projekty týkající se zadávání veřejných zakázek předkládány v časovém presu a byli je nuceni schvalovat na poslední chvíli bez řádného prostudování. Uzavřené smlouvy jsou poté následně pro městys naprosto nevyhovující a poškozující.

Po vydání ZÚTŘ byly postupně vyslechnuti všichni zastupitelé městysu A. Po vyhodnocení všech provedených výsledků zájmových osob (zastupitelé městysu A a starostka městysu A) byla celá věc vyhodnocena a ve věci bylo vydáno usnesení odložení věci dle § 159a/1 tr. řádu s tím, že v dané věci nebylo zjištěno podezření ze spáchání TČ, neboť nebylo prokázáno, že by došlo k ovlivnění průběhu VŘ při zadávání VZ, resp. nebylo prokázáno naplnění obligatorních znaků přečinu sjednávání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě podle § 256/1 trestního zákoníku.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- poznotek nebyl konkretizován, velmi kusé informace – velmi častý jev anonymů, kde až 90% je naprosto zavádějících bez relevantních základů,
- operativně pátrací činnost nebyla použita žádná, došlo pouze k výsledkům všech zastupitelů městysu A,
- byly provedeny výsledky k oběma veřejným zakázkám, tedy i k té, která teprve měla nastat a u které mohla být věc operativně dále rozpracována s použitím OPČ SKPV,
- ve věci po ZÚTŘ cca v průběhu 1 měsíce byly provedeny výsledky všech zastupitelů, bez jakéhokoli doplňujícího šetření včetně lustrací ve veřejných i neveřejných zdrojích bylo vydáno usnesení o odložení věci dle § 159a odst. 1 trestního řádu.

Případ č. 3 (s chybným nasazením operativně pátracích prostředků)
Podezření ze sjednávání výhody při zadání VZ a pletich při zadání VZ ve svazku obcí C ve Středočeském kraji

Policejním orgánem SKPV byl získán poznatek o manipulacích při přípravě a zadání veřejné zakázky na dostavbu XXX u svazku obcí Z ve Středočeském kraji. Získané informace vedly k závěru, že NP měl v úmyslu opatřit jinému soutěžiteli - spol. A neoprávněné výhody v souvislosti s touto zakázkou, kdy tomuto soutěžiteli poskytl údaje o dalším soutěžiteli – spol. B, které nebyly veřejně přístupné a na jejímž základě došlo k telefonnímu kontaktu zástupců společnosti A se zástupcem společnosti B s požadavkem na osobním setkáním týkající se předmětné VZ.

Po tomto zjištění byl bezprostředně vyslechnut majitel společnosti B, který uvedené informace potvrdil s tím, že v nejbližší době má proběhnout schůzka se zástupci společnosti A týkající se předmětné VZ s tím, že jejich jednání bylo velmi nestandardní. Na základě výsledku majitele společnosti B byl ZÚTŘ pro **přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle ust. § 256 odst. 1 trestního zákoníku**, kterého se dopustil NP tím, že v době od... do, v souvislosti se zadáním veřejné zakázky malého rozsahu nazvanou "Dostavba XXX, zadavatel svazek obcí Z v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch sjednal jinému soutěžiteli, společnosti A výhodnější podmínky na úkor jiných soutěžitelů, a to tak, že jednateli spol. A poskytl údaj o tom, že v souvislosti s veřejnou zakázkou malého rozsahu "Dostavba XXX" byla podána nabídka i společností B.

Obratem po ZÚTŘ byly podány na OSZ podněty k vydání povolení ke sledování osoba věcí dle § 158d odst.1, 2 tr. řádu a odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 tr. řádu účastníků předmětné schůzky a to za účelem zjištění obsahu nabídky zástupců spol. A majiteli spol. B. Oba podněty byly akceptovány a OSZ bylo vydáno povolení ke sledování osob a věcí dle § 158d/1,2 tr.ř. a OS opatření k nařízení odposlechu dle § 88 tr. řádu, účastníků předmětné schůzky.

Průběh schůzky se nepodařilo zachytit na záznamové zařízení, došlo k chybě v záznamovém zařízení, částečné informace přinesl až doplňující výslech majitele spol. B, kterým byla zjištěna zejména skutečnost, že mělo dojít k nabídce na odstup od výběrového řízení za určité kompenzace.

Tyto skutečnosti se pak jen v náznacích objevily ještě v telefonickém hovoru mezi majiteli společnosti A a B.

Na základě informací z doplňujícího výslechu majitele společnosti B byl později na základě pokynu OSZ rozšířen ZÚTŘ o **přečin pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ust. § 257 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku**, tím, že XY, jako jednatel spol. A, která byla jedním ze soutěžitelů o získání veřejné zakázky malého rozsahu nazvanou „Dostavba XXX“, zadavatel svazek obcí C nabídl po předchozím telefonickém kontaktu v restauraci jinému soutěžiteli o tutéž veřejnou zakázku, konkrétně majitel společnosti B, že když se spol. B nezúčastní zadávacího řízení k předmětné veřejné zakázce nebo nabídne cenu vyšší než 575.000,- Kč, což měla být nabídka spol. A, tak dostane čtvrtinu peněz z částky 475.000,- Kč, jelikož 100.000,- Kč mělo být slíbeno spol. C, která byla pověřena výkonem zadavatelskou činností k předmětné veřejné zakázce.

V rámci dalšího postupu policejního orgánu došlo k dalšímu vyhodnocování operativní techniky a dále na základě povolení OS k zajištění e-mailové komunikace mezi zájmovými objekty (zástupci společnosti A, starostkou jedné z obcí předmětného svazku obcí a dalšími zájmovými subjekty).

Vyhodnocením materiálů z OPP nebyly získány relevantní důkazy, které by počáteční informace důkazně podpořily, došlo proto k vyhodnocení listinných materiálů týkajících se zadání a průběhu předmětné VZ, kdy nebyly zjištěny nesrovnalosti.

Poté proběhly na konci prověřování výslechy zájmových osob, dále osob podezřelých, které byly zároveň konfrontovány i s poznatky získanými při nasazení OPP. Výslechy nedošlo k posunu v zajištění důkazních prostředků a případ byl cca po 1 roce od ZÚTŘ pro nedostatek důkazů odložen dle § 159a/1 trestního řádu.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- chybí OPČ SKPV, zejména pak k osobám podezřelým, kromě nasazení a vyhodnocování OPP,
- nefunkčnost záznamového zařízení,
- nasazení OPP trvalo velmi dlouhou dobu, nejméně 5 měsíců bez hmatatelných výsledků, čímž došlo ke ztrátě paměťové stopy u vyslychaných (výslechy prováděny takřka po 1 roce),
- u tohoto druhu kriminality nebyly na začátku provedeny výslechy zájmových osob do hloubky, čímž se v prověřování ztratila celá řada významných faktorů (popis VZ, jeho zadání, průběhu, údajné zrušení 1. kola zadání VZ, ad.),
- chybí větší analytická činnost, která by samotnému prověřování dala jasný směr a rozsah dokazované věci,
- nedošlo k podrobnému zmapování průběhu VŘ k předmětné VZ,
- nebyla prověřována účast podezřelé společnosti A na dalších obdobných zakázkách...

Vyhodnocení

Na základě identifikace jednotlivých skutečností významných pro zajištění důkazních prostředků v rámci odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti je zřejmé, že zejména proti latentní kriminalitě, která je nejvíce patrná v oblasti státní správy a samosprávy na úseku rozhodovací pravomoci, dotačních titulů a přerozdělování finančních prostředků v rámci rozpočtu ČR, je využívání operativně pátracích prostředků a operativně pátracích opatření nanejvýše významné. Bez těchto prostředků a opatření, které nejsou v jednotlivých případech nasazeny vůbec nebo se zpožděním, dochází k situacím, že se policejní orgán dostává do důkazní nouze, ve většině případů má jen nepřímé důkazy, které vesměs u soudu neobstojí. Z těchto důvodů by mělo docházet v budoucnu k posilování využívání těchto institutů, tedy SKPV by měla využívat

veškeré zákonné nástroje dané trestním řádem, které by vedly k řádnému objasnění věci a potrestání pachatele.

Je na místě v rané fázi rozkrývání této trestní činnosti věnovat velkou pozornost informacím o nestandardní situaci, která páchání trestné činnosti velmi často předchází. Velmi často chybí kontrolní mechanismy, které buď absentují zcela, nebo jsou jen formální. Policisté zabývající se operativně pátrací činností by měli průběžně vyhodnocovat tyto indikátory, a to za pomoci informátorů ze zájmového prostředí, analytickou činností ve všech dostupných informačních systémech PČR, a v neposlední řadě zejména vyhodnocováním veřejných i neveřejných zdrojů, jakým jsou například televizní zprávy, místní periodika, zápisy obecních zastupitelstev, síť Internet včetně sociálních sítí Facebook, Instagram, X (dříve Twitter), TIK TOK a další.

Mezi rizikové indikátory v rámci působnosti státní správy a samosprávy můžeme zařadit například způsoby vypsání veřejných zakázek, publikování zadání veřejné zakázky, počet získaných zakázek stejným dodavatelem, počet a rozsah projektů s přidělenou dotací, realizace projektů s přidělenou dotací v minulosti či návaznost na osoby v minulosti prověřované PČR.

6. Analýza využívání operativně pátracích prostředků

Praktická část této práce se zabývá právní úpravou, funkčností a využitelností operativně pátracích prostředků a podpůrně operativně pátracích prostředků v rámci odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti. Právě operativně pátrací prostředky jsou jedním z hlavních efektivních prostředků, jak úspěšně odhalovat a objasňovat závažnou hospodářskou kriminalitu, která v současné době představuje čím dál tím větší riziko pro společnost.

V této části práce bylo využito výzkumné metody písemného dotazování formou dotazníku, který byl rozeslán mezi kolegy, dále vlastního studia odborné literatury a článků a v neposlední řadě i využití poznatků z vlastní praxe.

Dotazník obsahoval okruh otázek, které byly formulované tak, aby byly srozumitelné a výstižné. Otázky se zabývají obecným povědomím kolegů o operativně pátrací činnosti a jejich prostředků, právní úpravě operativně pátracích prostředků i jejich využitelnosti při prověřování a vyšetřování hospodářské kriminality.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak se operativně pátrací prostředky a podpůrně operativně pátrací prostředky využívají v praxi, jaký je pohled na jejich zákonnou úpravu a jak je kolegy hodnoceno jejich využívání. Dalším cílem bylo získat poznatky o současném využívání operativně pátracích prostředků, hodnocení jejich efektivity a zjistit hlavní nedostatky a důvody, proč nejsou tyto prostředky více využívány v rámci jednotlivých oddělení hospodářské kriminality.

Cílovou skupinu jsem vzhledem k zaměření výzkumu v oblasti hospodářské kriminality stanovil pouze na příslušníky PČR zařazených ve službě kriminální policie a vyšetřování, konkrétně se jednalo o oddělení hospodářské kriminality Územních odborů v rámci Středočeského kraje. Největší spolupráce byla navázána s vedoucími či kolegy zařazených na oddělení hospodářské kriminality Územního odboru Beroun, Územního odboru Kladno a Územního odboru Rakovník. Pro přesnější analýzu jsem z výše uvedených oddělení stanovil 20

respondentů, kdy z části se jednalo o vedoucí oddělení, z části „operativce“ a z části vyšetřovatele.

Výzkum je tedy vymezen jednak druhem hospodářské kriminality, jednak cílovou skupinou – policisté zařazení na odděleních hospodářské kriminality v rámci Územních odborů a problematikou operativně pátrací činnosti a operativně pátracích prostředků.

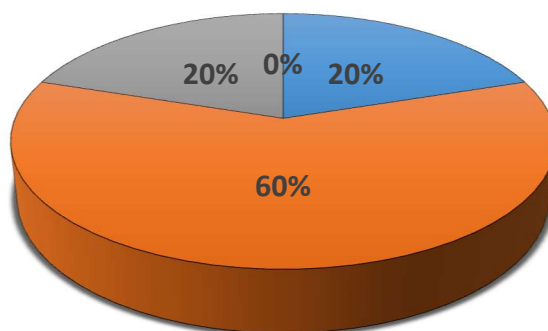
V další části této kapitoly jsou prezentovány získané odpovědi, které poskytují ucelený pohled na danou problematiku, včetně jejich stručné analýzy. Na závěr jsou uvedena získaná zjištění a navrhnutá možná opatření a doporučení, které by mohla přispět k efektivnějšímu využívání operativně pátracích prostředků a s tím spojenému zlepšení při odhalování a objasňování hospodářské kriminality.

Otázky:

Otázka č. 1 - Považujete současnou právní úpravu operativně pátracích prostředků (§158b – 158e tr. řádu) a operativně pátracích opatření (§§ 86 – 88a tr. řádu) za dostačující?

K této otázce uvedla většina respondentů, že současná právní úprava operativně pátracích prostředků uvedena v trestním řádu se jim jeví jako spíše dostatečná. Menší zlomek dotazovaných uvedl, že se jim právní úprava zdá spíše nedostatečná. Jako kladné můžeme uvést to, že nikdo z dotazovaných neuvedl, že by byla současná právní úprava operativně pátracích prostředků byla zcela nedostatečná.

Považujete současnou právní úpravu operativně pátracích prostředků za dostačující?

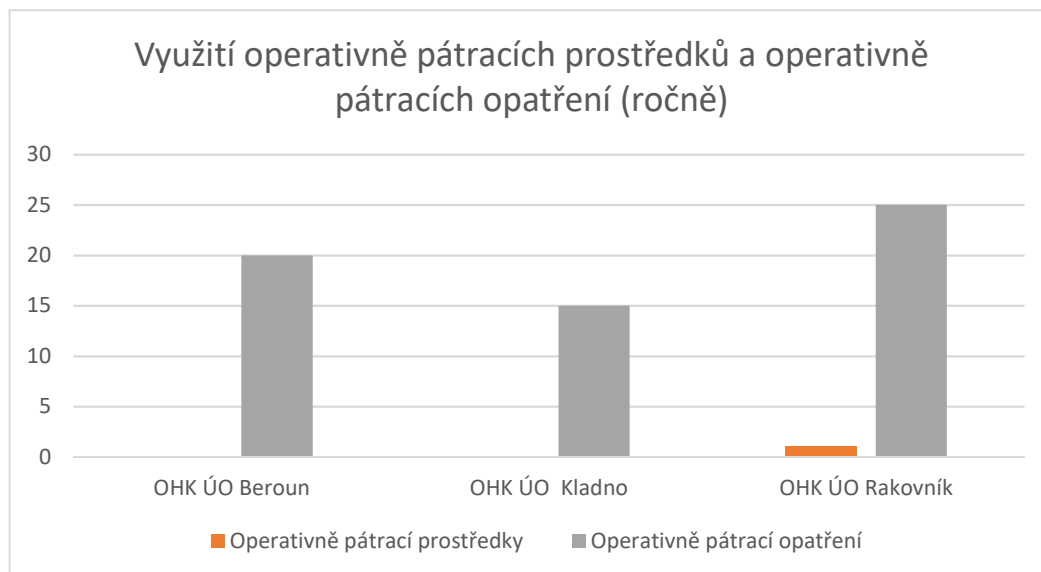
■ Zcela dostatečná ■ Spíše dostatečná ■ Spíše nedostatečná ■ Zcela nedostatečná

Otázka č. 2 - Jak často vaše oddělení hospodářské kriminality zařazené na ÚO využívá operativně pátrací prostředky (případně opatření §§ 86-88a)? Kolikrát ročně?

Většina dotazovaných uvedla, že operativně pátrací prostředky ve smyslu ust. § 158b trestního řádu (sledování osob a věcí, předstíraný převod a použití agenta) v současné době na svých odděleních nevyužívají vůbec. K operativně pátracím opatřením ve smyslu ust. §§ 86-88a trestního řádu respondenti uvedli, že využívají institut dle § 88a trestního řádu průměrně cca 15x ročně (ÚO Kladno), 30x ročně (ÚO Rakovník).

Institut dle § 88a trestního řádu využívají nejčastěji v souvislosti s prověřováním trestných činů páchaných v kyberprostoru nebo kyberkriminality. Zpravidla se jedná o postup dle § 88a odst. 4 trestního řádu.

K využití operativně pátracích prostředků ve smyslu § 158b trestního řádu byly zaznamenány pouze jednotky případů z ÚO Rakovník (v průměru max. 1x ročně).

Z uvedeného grafu vyplývá, že operativně pátrací prostředky se na jednotlivých odděleních hospodářské kriminality nevyužívají, případně narázově max. 1 ročně, většinou dle druhu nápadu trestné činnosti a konkrétního případu.

Otázka č. 3 - Jak často využíváte podpůrné operativně pátrací prostředky dle zák. o PČR? Který nejvíce?

Z odpovědí respondentů vyšlo najevo, že podpůrné operativně pátrací prostředky nejsou na odděleních hospodářské kriminality v rámci jednotlivých územních využívány skoro vůbec.

Co se týče odpovědí získaných od vedoucích jednotlivých územních odborů, konkrétně ÚO Kladno, ÚO Beroun a ÚO Rakovník, tak využitelnost podpůrných operativně pátracích prostředků je takřka nulová. V několika málo případech (zhruba 4x ročně) je využíváno institutu zvláštních finančních prostředků ve smyslu § 77 zák. o Policii ČR č. 273/2008 Sb., kdy jsou využity zejména při schůzkách s osobami, ale nikoli ve smyslu informátora, ale dle čl. 2 odst. 3 písm. a) 1. NMV č. 38/2012.

Otázka č. 4 - Který institut z operativně pátracích prostředků jste využily za posledních 5 let nejvíce?

Odpovědi na tuto otázku byly téměř shodné. Většina respondentů uvedla, že za posledních 5 let nevyužili operativně pátrací prostředky u žádného případu. V případě možnosti operativního rozpracování a tedy i možnosti nasazení operativně pátracího prostředku byl ve většině případech z kapacitních důvodů a složitosti případu spis postoupen na odbor hospodářské kriminality příslušného krajského ředitelství, který věc operativně rozpracoval a případně realizoval. Nasazení operativně pátracích prostředků na úrovni oddělení hospodářské kriminality v rámci územního odboru bylo zaznamenáno jen v minimální míře.

Otázka č. 5 – Podařilo se vám užitím operativně pátracích prostředků získat zásadní důkaz? Konkretizujte případ.

K této otázce převažující většina dotazovaných uvedla, že užitím operativně pátracího prostředku se jim zásadní důkaz získat nepodařilo. Získání zásadního důkazu bylo zaznamenáno pouze v jednotkách případů, a to za využití institutu sledování osob a věcí dle § 158d trestního řádu, v rámci trestního řízení pro trestný čin přijetí úplatku dle § 331 odst. 1 alinea 2 trestního zákoníku a pro trestný čin vydírání dle § 175 odst. 1 trestního zákoníku.

Otázka č. 6 - Uveďte, z jakého důvodu nejsou více využívány operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky na vašem oddělení?

Zde se odpovědi respondentů příliš nelišily. Ve většině případů se jednalo o administrativní náročnost daných úkonů, velké zatíženosti zpracovatelů v důsledku špatné personální situace a v několika případech se objevil jako důvod i druh nápadu trestné činnosti, který spadá do příslušnosti oddělení hospodářské kriminality v rámci územních odborů.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Z provedeného dotazníkového šetření a následné provedené analýzy získaných odpovědí je zřejmé, že využívání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků na odděleních hospodářské kriminality jednotlivých územních odborech v rámci krajského ředitelství Středočeského kraje je na velmi nízké úrovni. Co se týče současné právní úpravy operativně pátracích prostředků a opatření, tak tu vnímají respondenti jako spíše dostatečnou.

Až znepokojivé výsledky jsou odpovědi na otázky četnosti využívání operativně pátracích prostředků, kdy bylo zjištěno, že na těchto odděleních hospodářské kriminality se operativně pátrací prostředky buď vůbec nevyužívají, nebo pouze výjimečně max. 1 krát ročně.

Jeden z vedoucích oddělení hospodářské kriminality na tuto otázku odpověděl: *„Bohužel nemáme kapacity na vyhledávací činnost, tedy i na využívání operativně pátracích prostředků a to zejména z důvodu extrémně vysokého nápadu tr. činnosti, kdy zatíženost zpracovatelů je tak vysoká, že operativně pátrací činnost prakticky na našem oddělení neexistuje. Již cca dva roky jsme v souvislosti s nápadem tr. činnosti ve stavu, kdy s obrovským úsilím zvládáme tento nápad zpracovávat.“* Tato odpověď dle mého názoru zcela jasně vystihuje hlavní důvod, proč nejsou na odděleních hospodářské kriminality v rámci jednotlivých územních odborů více využívány operativně pátrací prostředky.

K tomuto je třeba dále uvést, že ostatní respondenti na pozicích „operativců“ a vyšetřovatelů uvedli mezi hlavními problémy i vysoký tlak na rychlé ukončování spisů, což jim neumožňuje kvalitní operativní rozpracování včetně možnosti nasazení operativně pátracích prostředků.

Kvalitní operativní rozpracování a s tím spojená možnost nasazení operativně pátracích prostředků je dlouhodobý systematický proces, kterým se získávají určité informace, které je třeba dále prověřovat, tedy se jedná o časově náročný proces, který ovšem v podmínkách aktuálního personálního stavu na jednotlivých odděleních hospodářské kriminality není možno realizovat.

Zásadním problémem je i skutečnost, že policisté zařazení tabulkově na pozici „operativce“ dostávají spisy, tedy vedou prověřování, v některých případech i vyšetřování a nemají tak dostatečný prostor pro operativně pátrací činnost. Lze tedy konstatovat, že operativa na těchto odděleních vůbec neexistuje.

Všechno v podstatě souvisí s personálním stavem a zpracováním nápadu trestné činnosti na odděleních hospodářské kriminality. Velmi často řeší dlouhodobě občansko - právní spory jednotlivých subjektů, které jen využívají policejní orgán k obstarání listin důležitých pro soudní spory. Další otázkou jsou legislativní úpravy, akceptace SZ některých meritorních rozhodnutí - ultima ratio apod. V podstatě chybí operativně pátrací činnost služby kriminální policie a vyšetřování, kterou se zabývají především jen celorepublikové útvary, tedy chybí proaktivní prověřování pol. orgánů OHK SKPV jednotlivých ÚO a KŘP.

7. Návrhy na dílčí opatření

Na základě provedených analýz z výše uvedených kazuistik, dotazníkového šetření, expertních rozhovorů s policisty a vlastního studia dostupných dokumentů je zřejmé, že v současné době prakticky neexistuje operativně pátrací činnost na odděleních a odborech hospodářské kriminality v rámci krajských ředitelství Policie ČR. Touto činností se zabývají pouze republikové útvary, jako např. NPC či NCOZ.

V dané oblasti se nabízí několik opatření, které by mohly vést dle mého názoru ke zlepšení této situace.

V rámci „renesance“ SKPV v oblasti operativně pátrací činnosti u hospodářské kriminality by podle mého názoru měla zejména operativně pátrací činnost v podmínkách krajského ředitelství podléhat liniovému řízení (odbor - oddělení). Je zřejmé, že jakákoli koncepce týkající se operativně pátrací činnosti by měla být upravena vnitřním aktem řízení, zejména k jasně vymezenému vztahu odbor OHK – oddělení OHK, kdy toto liniové řízení pak zajistí osobní znalost mezi policisty a nadřízenými, metodiku školení mladších kolegů na odděleních, společné telekonference a porady řešící nové trendy, odhalování a objasňování trestné činnosti, předávání poznatků a případnou spolupráci při týmovém řešení nejnáročnějších kauz.

S ohledem na personální možnosti bude nutné zejména přejít v rámci uplatňování operativně pátrací činnosti služby kriminální policie a vyšetřování od plošné ochrany všech individuálních zájmů České republiky deklarovaných v trestním zákoně pouze k ochraně individuálních zájmů České republiky ve vertikální struktuře, kdy jejich porušení nebo ohrožení má negativní důsledky zejména na rozpočtovou stránku a z toho vyplývající negativní důsledky pro Českou republiku. Na základě tohoto členění by bylo vhodné nově vytýčit nové linie služby kriminální policie a vyšetřování OHK, které by odrážely plánovanou redukci chráněných zájmů ve vztahu k operativně pátrací činnosti.

K zajištění optimální součinnosti uvnitř služby kriminální policie a vyšetřování odboru hospodářské kriminality KŘP Stč. kraje s odděleními hospodářské

kriminality územních odborů SKPV KŘP Stč. Kraje, by měly být vybrány některé zájmové oblasti, například linie „dotace, státní správa a samospráva“ a linie „daně a podnikatelé“, které by se soustředili především na operativně pátrací činnost SKPV.

I. linie „dotace, státní správa a samospráva“

Tyto oblasti, resp. zájmové objekty by se týkaly přidělování dotace a subvence ze státního rozpočtu a prostředků EU poskytovaných zejména prostřednictvím MZe ČR, MŽP ČR, MMR ČR, MPO ČR, a to jak výrobním, tak i nevýrobním podnikům či místní samosprávě a dále dotace a subvence poskytované jak samosprávou, tak i místní správou (obce se samostatnou působností, obce s přenesenou působností), a to jak výrobním, tak i nevýrobním podnikům včetně realizací investičních akcí prostřednictvím veřejných soutěží.

Uvedené objekty zájmu by byly vybrány na základě analýzy procesu přidělování a rozdělování dotací ze státního rozpočtu ČR, dále pak čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU prostřednictvím regionálních operačních programů.

II. linie „daně a podnikatelé“

Tyto zájmové objekty by tvořily především oblastní pobočky významných finančních institucí, pojišťoven a nebankovních institucí poskytujících úvěry, finanční úřady, úřady práce, ČSSZ a další instituce, které se nacházejí v rámci teritoria jednotlivých územních odborů a které mohou být finanční kriminalitou nejvíce postiženy. Nedílnou součástí takto vytipovaných objektů by mohly být konkrétní města, obce, výrobní a nevýrobní podniky, právnické a fyzické osoby, ke kterým z poznatkového fondu AISU, dalších policejní informačních systémů, nebo z dostupných veřejných i částečně neveřejných zdrojů (např. sociální sítě) byly zjištěny informace o žádostech, čerpání a realizací projektů finančními prostředky pocházející z rozpočtu ČR u kterých indicie signalizují objektivní hledisko možného porušení zákona.

Navrhovaná systematizace služebních míst u oddělení HK

Na každém oddělení by měly být tabulkově vyčleněni nejméně 2 policisté na jednu linii týkající se operativně pátrací činnosti SKPV, tedy nejméně 4 policisté na oddělení hospodářské kriminality jednotlivých územních odborů, v případě zřízení shora uvedených dvou linií. Na odboru hospodářské kriminality by pak měl být počet dvojnásobný, i s ohledem na metodiku řízení těchto policistů zařazených na oddělení hospodářské kriminality jednotlivých územních odborů. Tito policisté by v žádném případě neměly konat vyšetřování trestních spisů, a prověřování a šetření by mělo probíhat v těch spisech, kde jsou možnosti pro nasazení operativně pátracích prostředků a případně operativně pátracích opatření dle trestního řádu, tedy typické páchaní trestné činnosti v reálném čase, příprava, pokus k trestnému činu, anonymní podání add.

Na základě shora uvedené koncepce by tedy nová systematizace služebních míst za účasti operativně pátrací činnosti SKPV mohla být rozdělena na oddělení hospodářské kriminality v rámci územního odboru podle pracovní náplně policistů například do těchto skupin:

1. policisté zabývající se prověřováním a OPČ - linie „dotace, státní správa a samospráva“,
2. policisté zabývající se vyšetřováním - linie „dotace, státní správa a samospráva“,
3. policisté zabývající se prověřováním a OPČ - linie „daně a podnikatelé“,
4. policisté zabývající se vyšetřováním - linie „daně a podnikatelé“,
5. policisté zabývající se prověřováním a vyšetřováním - linie „ostatní HTČ“,
6. Kyberkriminalita a ostatní kriminalita páchaná v kyberprostoru.

Pozn. V případě kyberkriminality, včetně trestné činnosti páchané v kyberprostoru, bych prověřování a vyšetřování této trestné činnosti ponechal samostatnému odboru, případně bych tyto policisty začlenil pod odbor analytiky krajského ředitelství.

Návrh nastavení kritérií hodnocení jednotlivých pracovníků OHK

Policisté zabývající se prověřováním a vyšetřováním

Policisté zařazení v této skupině se zabývají především trestním řízením od postupu ve smyslu § 158 odst. 3 trestního řádu do postupu ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu, a dále pak šetřením a prověřováním trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě nelze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu. Policisté v rámci své pracovní činnosti postupují zejména dle trestního řádu a interních aktů řízení vztahující se k trestnímu řízení.

Ve fázi vyšetřování, by pak byl těžištěm hodnocení zejména postup od ZTS do NPO (trestní stíhání) a dále pak schopnost týmové práce, vedení pracovní skupiny a další.

Hodnocení této skupiny plně koresponduje s nastavenými kritérii standardního hodnocení, které jsou nastaveny vedením KŘP (poznámka, významná událost, pravidelné hodnocení, průběžné hodnocení, služební hodnocení).

Policisté zabývající se prověřováním za využití OPČ

Policisté zařazení na těchto liniích by spadali do nově vzniklé koncepce OPČ na základě nového směřování SKPV. Hodnocení těchto policistů by samozřejmě kladlo větší nároky na osobní invenci vedoucího oddělení, neboť OPČ policistů je zčásti neměřitelná a není ji možné hodnotit pouze kvantitativně.

Při hodnocení jednotlivých policistů zařazených na těchto liniích v rámci OPČ lze za sledované období (pravidelné hodnocení) přihlížet zejména k:

- pravidelnému písemnému vyhodnocení OPČ policisty zařazenými na těchto liniích,
- kvalitě a počtu poznatků,
- kvalitě vyhodnocování získaných informací,
- schopnosti týmové práce,

- počtu nasazení POPP a OPP,
- počtu ZÚTŘ ze získaných informací a poznatků,
- realizacím pachatelů TČ, které vycházejí z OPČ,
- kvalitě metodické činnosti vůči ÚO OHK SKPV,
- spolupráce s ÚO OHK SKPV,
- samotné OPČ vykonávané v rámci pracovní činnosti v zájmových oblastech.

Vzdělávání policistů v oblasti operativně pátrací činnosti

Samotnou kapitolou by pak v rámci zlepšení činnosti kriminální policie měla být vzdělávací činnost v tomto sektoru. Je zřejmé, že studiem na PA ČR, případně účast na některém kurzu operativně pátrací činnosti poskytovaném v rámci SPŠ MVČR jsou sice nabyty určité základní znalosti a orientace v problémech využívání, nasazování a vyhodnocování operativně pátracích prostředků a operativního opatření, nicméně zkušenosti v rámci samotného nasazení těchto opatření a každodenní praxe je nenahraditelné.

V rámci operativně pátrací činnosti by měli kurzy OPČ nastavit základy pro policisty začínající u SKPV, a to zejména svojí praktičností. Poté by měly navazovat krátkodobé pravidelně se opakující vzdělávací programy za účelem rozšíření znalostí získaných u této služby. Forma a obsah vzdělávacího programu, který by navazoval na základní kurzy trestního řízení a operativně pátrací činnost SKPV musí mít znaky zjevné specializace s ohledem na činnost SKPV v rámci Policie ČR. S ohledem na tuto premisu by bylo vhodné nejprve zcela jasně vymezit pracovní náplně jednotlivých subjektů SKPV a poté vypracizovat jednotlivá školení a IMZ. Je zřejmé, že v této oblasti by toto mohli zajišťovat zkušení policisté odboru hospodářské kriminality.

Obsah vzdělávacího programu příslušníků SKPV v oblasti operativně pátrací činnosti na úseku hospodářské trestné činnosti ze strany policistů odboru hospodářské kriminality by pak mohl například obsahovat zejména tyto instituty:

a) práce s informacemi - v současné době prakticky neexistuje cílevědomá komplexní činnost pol. orgánů SKPV v této oblasti.

- získávání a sběr informací,
- prověrka a vyhodnocování informací,
- využívání zdrojů (vnitřní x vnější),
- analytická práce s informací,
- získávání informátorů,

b) aplikace trestního právo hmotného - zpracovatel, resp. „operativec“ velmi často neví, kam své šetření směřuje, jaké podezření z TČ šetří, neumí vyhodnotit, zda se jedná o podezření z TČ či nikoliv

- specifika HTČ,
- znaky TČ ve vztahu k HTČ,
- právní kvalifikace TČ

c) operativní situace HTČ - nejsou sledovány trendy páčání TČ, nejsou účelně nasazovány prostředky pro odhalování TČ, pol. orgán se neorientuje ve svěřené problematice, nezná možnosti SKPV v rámci odhalování TČ

- použití POPP dle zák. o PČR a OPP dle trestního řádu,
- orientace v dané svěřené problematice (např. daňové trestné činy - orientace v daňové soustavě, charakteristika daní, daňové pojmy apod.),
- jednotlivé formy páčání TČ a možnosti jejich odhalování,
- možnosti a nové trendy ÚZČ a ÚSČ SKPV,
- metodologie výslechu u jednotlivých skupin TČ

d) utajované informace - policisté se neorientují v problematice utajovaných skutečností, žádosti o povolení operativně pátracích prostředků a operativní techniky nemají požadované náležitosti, nejsou dostatečně odůvodněné.

- administrativní vedení utajovaných písemností,
- specifika žádostí v režimu „V“,
- spolupráce s ÚZČ a ÚSČ SKPV.

Závěr

V první části práce byl vymezen pojem hospodářské kriminality včetně jejího rozčlenění, dále byly charakterizovány současné formy a způsoby páchání hospodářské trestné činnosti a uvedeny možnosti jejího odhalování a dokumentování za využití operativně pátrací činnosti.

V praktické části práce byla zpracována kazuistika, kde byly na základě rozhovorů s policisty přímo podílejících se na prověřování a vyšetřování daných případů popsány konkrétní případy, včetně možností nasazení operativně pátracích prostředků. Dále byla v práci provedena analýza využívání operativně pátracích prostředků na odborech a odděleních hospodářské kriminality s cílem zjistit, jak se tyto prostředky využívají v praxi. Cíl práce, kterým bylo analyzovat metody a prostředky, které využívají orgány činné v trestním řízení a zhodnotit jejich efektivitu v boji proti hospodářské kriminalitě, byl úspěšně splněn, kdy na základě těchto analýz bylo v práci navrženo několik dílčích opatření, které by mohly vést ke zlepšení současné situace v oblasti operativně pátrací činnosti, k posílení personální stability či například snížení fluktuace na odděleních.

V souvislosti se stále sofistikovanějším způsobem páchání hospodářské trestné činnosti se zvyšuje i náročnost jejího odhalování. Za poslední roky se výrazněji projevil přechod trestné činnosti do světa internetu a kyberprostoru, což nasměrovalo i další činnost policie. Právě odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti a korupce, odhalování a objasňování trestné činnosti páchané v on-line prostředí, zefektivnění operativně pátrací činnosti služby kriminální policie a vyšetřování s důrazem na vyhledávání latentní kriminality a zajišťování výnosů z trestné činnosti patří v současné době mezi hlavní priority služby kriminální policie a vyšetřování.

Z uvedených skutečností je zřejmé, že pokud Policie ČR skutečně nechce zaspát vývoj a reagovat na nové trendy páchání trestné činnosti, je nejvyšší čas pro „renesanci“ práce služby kriminální policie, která po velké novele trestního řádu v roce 2001 a po sloučení s úřadem vyšetřování bohužel utrpěla ústupem operativní práce, která byla nahrazena pouze prací kancelářskou.

V rámci obecné kriminality tento ústup není tak markantní, neboť zejména při odhalování a objasňování kriminality v oblasti násilí jsou operativně pátrací prostředky a opatření využívány takřka na denní bázi, kdežto u hospodářské kriminality s ohledem na její šíři a záběr jsou operativně pátrací prostředky využívány jen výjimečně.

Tento trend poslední doby by bylo tedy vhodné změnit, a to například dílčími návrhy uvedenými v závěru mé práce. Podle mého názoru by měla vzniknout ucelená koncepce, která by si kladla za cíl zejména změny ve struktuře řízení Policie ČR, a to především ve vztahu oddělení/odbor, úpravu systematizace služebních míst na odděleních a odborech HK, redukci počtu chráněných zájmů v národním hospodářství ve vztahu k operativně pátrací činnosti SKPV a v neposlední řadě by se změny měly týkat i průběžného vzdělávání policistů zabývajících se operativně pátrací činností SKPV.

Seznam použité literatury

Monografie:

BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha 2002, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2002.

BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010.

BRABCOVÁ, Irena. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha 2001, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2001.

CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KREJČOVÁ, Soňa; SCHEINOST, Miroslav. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti. Závěrečná zpráva*. Praha: IKSP, r. 2009. ISBN: 978-80-7338-078-6.

DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2.

DVOŘÁK, Vratislav; DASTYCH, Jiří; KAZIMÍR, Josef; PRAISOVÁ, Hana; PRŮŠA, Pavel. *Hospodářská kriminalita*. Praha 2000, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2000.

HRUŠKA, Ladislav; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich et al. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: Accendo, r. 2016, 1. vyd. ISBN: 978-80-87955-07-9.

CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, ISBN: 978-80-7408-109-5.

CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005. ISBN: 80-86898-13-X.

CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, ISBN: 80-86898-36-9.

CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor et al. *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde, Praha, r. 2004. ISBN: 80-7201-434-X

ŠÁMAL, Pavel; GŘIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, ISBN: 978-80-7400-043-0

ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef; BAXA, Josef; FRYŠTÁK, Marek et al. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, r. 2013, ISBN: 978-80-7400-496-4.

Zákonná úprava a IAŘ (interní akty řízení):

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním* (trestní řád)

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*

Zákon č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*

Zákon č. 412/2005 Sb., *o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*

Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*

ZPPP č. 103/2013, ze dne 28. května 2013, *o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení*

ZPPP č. 186/2011, ze dne 7. října 2011, *o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu*

ZPPP č. 209/2008, ze dne 30. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení*

ZPPP č. 25/2013, ze dne 12. února 2013, *o krycích prostředcích*

ZPPP č. 197/2008, ze dne 30. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při dožádání a provádění předstíraného převodu*

ZPPP č. 194/2008, ze dne 18. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při použití agenta*

PPP č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, *o krycích dokladech*

PPP č. 19/2015, ze dne 28. ledna 2015, *o aplikačním programovém vybavení BLOKACE*

PPP č. 15/2016, ze dne 21. ledna 2016, *o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin*

PPP č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, *o využívání informátorů*

NMV č. 38/2012, ze dne 15. srpna 2012, *o nakládání se zvláštními finančními prostředky*

Webová stránky a elektronické zdroje:

Policie.cz. *Odbor hospodářské kriminality*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpv-ohk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Policie.cz. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality>. [citováno: 2024-03-01].

Policie.cz. *Statistika policie ČR 2023*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Policie ČR. *Operativně-pátrací prostředky*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operativne-patraci-prostredky.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Judikáty.info. *Ústavní soud České republiky - Operativně-pátrací prostředky*. Online. Dostupné z: <https://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/operativne-patraci-prostredky>. [citováno: 2024-03-01].

Ministerstvo vnitra ČR. *Korupce v ČR*. Online. In: *Obecná bezpečnostní opatření*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/korupce-opp-doc.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Policie ČR, 2024. *Podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě, ČR 2022, 2023.* In: policie.cz. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>.. 18

Obrázek č. 2 - *Schéma operativně pátracích prostředků upravených trestním řádem.* Zdroj: DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech.* Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2, s. 22 34

Seznam zkratek

HTČ – hospodářská trestná činnost

OPČ – operativně pátrací činnost

OPP – operativně pátrací prostředky

POPP – podpůrné operativně pátrací prostředky

OPO – operativně pátrací opatření

SKPV – služba kriminální policie a vyšetřování

OHK ÚO – oddělení hospodářské kriminality územního odboru

UZČ – útvar zvláštních činností

USČ – útvar speciálních činností

NPC – národní protidrogová centrála

NCOZ – národní centrála organizovaného zločinu

ZÚTR – zahájení úkonů trestního řízení

NPO – návrh na podání obžaloby

ZTS – zahájení trestního stíhání

OSZ – okresní státní zastupitelství

KSZ – krajské státní zastupitelství

PA ČR – Policejní akademie ČR v Praze

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

**Možnosti využití operativně pátracích prostředků při
šetření a prověřování hospodářské kriminality**

Diplomová práce

**The Possibilities of Using Operative Investigative Means in the
Investigation and Verification of Economic Crime**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Vratislav DVOŘÁK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Petr SAK

Praha

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Novém Strašecí, dne 01. 03. 2024

Bc. Petr SAK

Poděkování

Rád bych poděkoval Ing. Vratislavu Dvořákovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a zpracování této diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou hospodářské kriminality z pohledu orgánů činných v trestním řízení, v jejichž náplni je také využívání operativně pátracích prostředků. Práce se nejprve zabývá vymezením hospodářské trestné činnosti jako společenského jevu a jejím rozčleněním. Dále charakterizuje současné formy a způsoby páchaní hospodářské trestné činnosti a uvádí možnosti jejich odhalování a dokumentování za využití prostředků operativně pátrací činnosti. Cílem této práce je analyzovat metody a prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají a zhodnotit jejich efektivitu v boji proti hospodářské kriminalitě. V závěru práce je pak uvedena kazuistika z mé praxe a v neposlední řadě navrhovaná dílčí opatření vedoucí ke zlepšení činnosti služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu řešené problematiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Služba kriminální policie a vyšetřování * operativně pátrací činnost * operativně pátrací prostředky * použití agenta * sledování osob a věcí * krycí prostředky * předstíraný převod * odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu * hospodářská kriminalita

ANNOTATION

This master's thesis addresses the issue of economic crime from the perspective of law enforcement agencies involved in criminal proceedings, including the use of operative investigative methods in their scope of work. The thesis begins by defining an economic criminal activity as a societal phenomenon and its categorizing. Further, it characterizes the contemporary forms and methods of committing an economic crime, outlining possibilities for their detection and documentation through the utilization of operative investigative means. The objective of this thesis is to analyze the methods and procedures employed by these agencies and evaluate their effectiveness in combating the economic crime. In conclusion, the thesis presents a case study from my practical experience and, last but not least, identifies specific measures aimed at improving the activities of the criminal police service and investigation in the context of the addressed issue.

KEYWORDS

Criminal police and investigation service * Operative investigative activity * Operative investigative tools * Use of an agent * Surveillance of individuals and objects * Covert means * Simulated transfer * Wiretapping and recording of conducted telecommunication operations * Economic crime

Obsah

Úvod.....	8
1. Hospodářská kriminalita.....	10
1.1. Vymezení hospodářské kriminality.....	12
1.2. Rozčlenění hospodářské kriminality.....	14
1.3. Vývoj hospodářské kriminality.....	17
2. Operativně pátrací činnost.....	20
2.1. Historie a vývoj operativně pátrací činnosti.....	22
2.2. Formy operativně pátrací činnosti.....	23
2.2.1. Předcházení trestné činnosti (také prevence, zamezování).....	23
2.2.2. Odhalování trestné činnosti (také vyhledávání).....	24
2.2.3. Objasňování trestné činnosti (také operativní rozpracování).....	24
2.2.4. Trestní řízení.....	25
2.3. Postupy operativně pátrací činnosti.....	26
2.3.1. Operativní pronikání.....	26
2.3.2. Získávání a prověrka operativních informací.....	27
2.3.3. Osobní pátrání.....	28
2.3.4. Operativní rozpracování.....	28
2.4. Opatření k zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti.....	30
2.4.1. Operativní legenda.....	30
2.4.2. Operativní kombinace.....	30
2.4.3. Krycí jméno.....	31
2.4.4. Aplikační programové vybavení BLOKACE.....	31
3. Operativně pátrací prostředky a opatření.....	33
3.1. Operativně pátrací prostředky.....	33
3.1.1. Předstíraný převod.....	35
3.1.2. Sledování osob a věcí.....	36
3.1.3. Použití agenta.....	37
3.2. Operativně pátrací opatření.....	40
3.2.1. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	40
3.2.2. Zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky.....	43
4. Podpůrné operativně pátrací prostředky.....	45

4.1. Informátor.....	45
4.2. Krycí prostředky	46
4.3. Zabezpečovací technika	47
4.4. Zvláštní finanční prostředky	47
5. Kazuistika.....	49
6. Analýza využívání operativně pátracích prostředků.....	60
7. Návrhy na dílčí opatření	67
Závěr.....	73
Seznam použité literatury.....	75
Seznam obrázků	79
Seznam zkratk	80

Úvod

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolil: „**Možnosti využití operativně pátracích prostředků při šetření a prověřování hospodářské kriminality**“.

Toto téma jsem si zvolil, abych poukázal na problematiku spojenou především s prověřováním hospodářské kriminality za využití operativně pátracích prostředků. Při vyhledávání a objasňování tohoto druhu trestné činnosti zpravidla běžné formy práce policie selhávají, což vyžaduje zvolit specifické metody a prostředky, mezi kterými zastává operativně pátrací činnost nezastupitelnou roli. Operativně pátrací činnost je klíčovým nástrojem pro efektivní boj s tímto druhem kriminality. Je nezbytnou součástí úspěšného vyšetřování a vyžaduje pečlivé plánování a strategické řízení pro zajištění důkazů a odhalení pachatelů. Hospodářská kriminalita představuje v současné době vážné ohrožení nejen hospodářského prostředí, ale i společnosti jako celku.

Tyto skutečnosti mohu potvrdit i z vlastních zkušeností, neboť téma mé diplomové práce velmi úzce souvisí s mým služebním zařazením, jelikož působím již čtvrtým rokem na 1. oddělení odboru hospodářské kriminality, Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, a to na pozici „operativce“. Právě zde prověřuji nejzávažnější trestnou činnost hospodářského charakteru, především pak trestné činy uvedeny ve zvláštní části zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), u kterých dle § 17 zák. č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) koná řízení v prvním stupni krajský soud. U těchto trestných činů spadají do naší věcné příslušnosti až kvalifikované skutkové podstaty s nejvyšší trestní sazbou, kdy pachatelé způsobí takovým činem škodu velkého rozsahu, což dle § 138 odst. 1 trestního zákoníku se rozumí škoda dosahující částky nejméně 10.000.000,- Kč.

První část diplomové práce je zaměřena na pojmové a věcné vymezení hospodářské trestné činnosti jako společenského jevu a jejímu rozčlenění. Dále se práce věnuje vymezení samotného pojmu operativně pátrací činnosti, včetně jejich forem, postupů, opatření a pojmu operativně pátracích prostředků. Zde se práce zaměřuje také na právní úpravu operativně pátrací činnosti a jejich prostředků, včetně stručného exkurzu do jejich historického vývoje.

V dalších kapitolách jsou pak uvedeny základní podmínky využívání operativně pátracích prostředků, které jsou dále taxativně vyjmenovány a stručně charakterizovány.

V další kapitole jsou rovněž uvedeny podpůrné operativně pátrací prostředky podle zákona o Policii ČR včetně jejich možností reálného využití ve vztahu k operativně pátracím prostředkům podle trestního řádu.

V závěru diplomové práce je uvedena kazuistika z mé praxe, kde je na praktických příkladech prezentováno nasazení operativně pátracích prostředků, včetně jejich následného využití, dále zpracována analýza využívání operativně pátracích prostředků na odborech a odděleních hospodářské kriminality a v neposlední řadě jsou zde navržena dílčí opatření vedoucí ke zlepšení činnosti služby kriminální policie a vyšetřování z pohledu řešené problematiky.

Cílem práce je především analyzovat metody a prostředky, které orgány činné v trestním řízení využívají a zhodnotit jejich efektivitu v boji s hospodářskou kriminalitou. Rozsah práce nedovoluje věnovat se všem aspektům operativně pátrací činnosti a jejím prostředkům, a to nejen pro jejich obsáhlost, ale také z důvodu jejich utajované povahy. Z těchto důvodů se práce zabývá zejména zkvalitněním a zefektivněním operativně pátrací činnosti policistů zařazených na odděleních či odborech hospodářské kriminality.

Při zpracování diplomové práce byla využita odborná literatura, zákonná úprava dané problematiky a normativní akty řízení policejního prezidenta. Při zpracování práce jsem využíval metod vědeckého poznání, a to deskripce, komparace, syntézy, analýzy i statistické analýzy a v neposlední řadě i strukturovaného rozhovoru s policisty přímo se podílejících na konkrétních případech. Dále jsem využil i svých dosavadních znalostí a zkušeností, které jsem získal při využívání operativně pátracích prostředků v rámci své pracovní činnosti na SKPV.

1. Hospodářská kriminalita

Problematika hospodářské kriminality nabývá v posledních desetiletích stále většího významu v celospolečenském kontextu. S nárůstem složitosti a sofistikovanosti páčání hospodářských trestných činů je nezbytné zajišťovat ochranu specializovanými útvary policie. Policisté těchto útvarů musí být specializováni na jednotlivé úseky, aby mohli účinně reagovat na stále se vyvíjející formy této trestné činnosti. Pachatelé hospodářské trestné činnosti jsou velmi často na vysoké až profesionální úrovni, a mnohdy tvoří i týmy specializovaných odborníků, kteří využívají své znalosti a dovednosti k páčání trestné činnosti.

Jednotlivé úseky hospodářské kriminality procházejí neustálým a rychlým vývojem, vznikají nové metody, formy i způsoby páčání trestné činnosti, což vytváří dynamický prostor pro pachatele, kteří nejenom přicházejí s novými strategiemi, ale zdokonalují a modernizují již známé postupy páčání hospodářských trestných činů, které přizpůsobují novým technologickým možnostem. Je nezbytné, aby nejen policejní orgán, ale i právní systémy reagovali na nové trendy, které vznikají, a neustále se zdokonalovali v oblasti prevence, prověřování a vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti.

Hlavním rysem hospodářské kriminality je její latence, což znamená, že jde o kriminalitu skrytou, která se musí vyhledávat. Subjekty prověřované či vyšetřované trestné činnosti jsou ve většině případech firmy, především obchodní společnosti, ať již v pozici pachatele či poškozeného.¹

Pachatelem trestného činu podle nové právní úpravy může být i firma jako taková, tedy právnická osoba. Určení konkrétní trestní odpovědnosti bývá velmi často komplikované, zejména tam, kde je předmětem zájmu rozhodnutí kolektivního orgánu.²

Pro pachatele tohoto druhu trestné činnosti je charakteristické, že jde většinou o bezúhonnou osobu s minimálními či dokonce žádnými zkušenostmi

¹ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391. ISBN: 80-86898-36-9.

² CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 19. ISBN: 978-80-7408-109-5.

v oblasti trestního řízení (tzv. „kriminalita bílých límečků“). Ve velké většině se ale jedná o osoby s vysokoškolským vzděláním, s nadprůměrnými znalostmi v daném oboru, kteří své jednání často konzultují se svými právníky. Mezi častými způsoby obhajoby pak patří právě odkaz na rady právníků, nezkušenost, na podnikatelské riziko či neznalosti právních norem. Škody v tomto druhu kriminality bývají v porovnání s obecnou kriminalitou velmi vysoké, a velmi často se neobejdeme bez znaleckého posudku či odborného vyjádření.³

„Při odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti se setkáváme v převážné míře s listinnými důkazy. Se stopami, typickými pro obecnou trestnou činnost, se setkáváme jen ojediněle, i když je nelze vyloučit.“ Nejčastěji se jedná o účetní doklady, výrobní dokumentace, výpisy z evidencí, zápisy z jednání, celní doklady, různé statistické hlášení apod., ale také výsledky auditů a znalecké a jiné posudky.⁴

K zásadním rozdílům mezi kriminalitou hospodářskou a obecnou patří i ta skutečnost, že u většiny skutků obecné kriminality je již od počátku zřejmé, co se stalo, a lze tedy určit právní kvalifikaci a s tím i stanovit další postup. Dalším rozdílem, nebo zvláštností při zajišťování stop u hospodářské kriminality je to, že potencionální svědek či jinak zainteresovaná osoba si často ani neuvědomuje, že je svědkem trestného činu.

Informace a stopy k prověřované hospodářské trestné činnosti jsou získávány nejčastěji z policejních evidencí, veřejně dostupných evidencí, šetřením v síti internet či právě využitím operativně pátracích prostředků. Mezi typické počáteční úkony při realizaci případů hospodářské trestné činnosti jsou zajišťovací úkony, jako např. vydání a odnětí věci, domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor, zajištění finančních prostředků na účtu či zadržení a otevření zásilek, nebo využití operativně pátracích prostředků, jako například předstíraný převod.

³ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391-393. ISBN: 80-86898-36-9.

⁴ Tamtéž, s. 398

1.1. Vymezení hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita, též označovaná jako ekonomická kriminalita anebo kriminalita páchaná v ekonomice je v naší společnosti známým pojmem, ale názory odborníků na definování tohoto pojmu se liší. Je tomu tak z důvodu rozvoje legální ekonomiky, tedy vztahem hospodářské kriminality k této ekonomice.

Dle V. Dvořáka lze pojem hospodářská kriminalita chápat jako *„trestnou činnost páchanou v souvislosti s výrobní, obchodní a další hospodářskou činností podnikatelských subjektů, se správou státního a obecního majetku a v souvislosti s rozhodováním ve věcech veřejného zájmu“*.⁵

Jinou, avšak neméně výstižnou definici uvádí I. Brabcová, která konstatuje, že za hospodářskou kriminalitu lze považovat společensky nebezpečná jednání, naplňující skutkové podstaty trestných činů obsažených v trestním zákoně, jež poskytují ochranu soukromým, veřejným i státním zájmům v oblasti ekonomiky.⁶

Mezi další definici hospodářské kriminality, kterou lze považovat nejen za definici obecnou, ale i trestněprávní, lze uvést definici od kolektivu autorů práce Úvod do hospodářské kriminality, a to:

*„Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů.“*⁷

Hospodářská kriminalita se od obecné kriminality odlišuje zejména tím, že často zahrnuje činnosti, které na první pohled působí legálně a jsou podobné těm v běžném ekonomickém prostředí. Využívá stejné ekonomické nástroje, postupy a často i některé pojmy. Tato podobnost pak činí detekci protiprávního

⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 52. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁶ BRABCOVÁ, Irena. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha 2001, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2001.

⁷ CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005. s. 17. ISBN: 80-86898-13-X

jednání daleko složitější a vyžaduje hlubší porozumění ekonomickým procesům a transakcím. Mezi její hlavní charakteristické rysy je vysoká latence.

Ve své podstatě se jedná o kriminalitu nenásilnou, která má mimořádný sociální i ekonomický dopad na vnitřní stabilitu státu. Část jejích projevů je složitým ekonomickým, občanskoprávním a trestně právním problémem. Její rozsah neustále roste a velmi často má charakter organizovaného zločinu, v některých případech i s mezinárodním prvkem.⁸

Většina hospodářské trestné činnosti se ve větší či menší míře promítá do účetnictví a neoprávněný zásah do něho. *„Dokumentace hospodářských trestných činů je založena na dokladování právně relevantních skutečností, které vycházejí ze zabezpečení písemností, účetních a jiných dokladů, sloužících jako důkazní materiál. Především účetní doklady jsou takové doklady, které vyjadřují hospodářské operace podnikatelských i nepodnikatelských subjektů a slouží k zajišťování stavu a průběhu jejich činnosti.“*⁹

Hospodářská kriminalita se charakterizuje také tím, že může být propojena s kriminalitou obecnou, s organizovaným zločinem a zneužíváním informačních technologií, což je navíc typické pro tzv. „měnové zločiny“, např. padělání peněz, platebních karet, padělání podpisů, razítek na směnkách a šecích apod.¹⁰

Hlavním podnětem k objasňování hospodářské kriminality bývají ve většině případech firmy. Jde většinou o poškozené subjekty. Velmi často se setkáváme i s tendencí řešit různé nedostatky prostřednictvím trestních oznámení orgánům činných v trestním řízení. Tyto orgány pak suplují činnost věcně a místně příslušných orgánů a institucí.

Dále jsou to podněty kontrolních orgánů. V praxi se setkáváme s podněty specializovaných orgánů, které vykonávají kontrolu jak na úseku veřejné správy,

⁸ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 385. ISBN: 80-86898-36-9.

⁹ DVOŘÁK, Vratislav; DASTYCH, Jiří; KAZIMÍR, Josef; PRAISOVÁ, Hana; PRŮŠA, Pavel. *Hospodářská kriminalita*. Praha 2000, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2000. s. 7

¹⁰ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 20. ISBN: 978-80-7408-109-5.

tak i v oblasti hospodaření soukromých subjektů. Dalším druhem kontroly a podnětem k objasňování jsou i závěry státní kontroly. Rozumí se jí kontrolní činnost k tomu určených subjektů, která se zaměřuje na hospodaření s finančními a hmotnými prostředky státu a na plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů.¹¹

Policejní orgány se ve své činnosti mohou nejčastěji setkat se specializovanými orgány, jako je daňová kontrola, jejímž subjektem jsou finanční úřady všech stupňů.

Dalšími subjekty kontroly, které spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, jsou Česká obchodní inspekce a Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR, který vznikl jako jednotka určená pro boj s legalizací výnosů z trestné činnosti administrativního typu.¹²

1.2. Rozčlenění hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je jev mnohotvárný, neustále se měnící, který se vyvíjí v závislosti na ekonomických podmínkách společnosti. Mezi typické způsoby páchaní hospodářské kriminality můžeme zařadit:

- zpronevěry svěřeného majetku (defraudace),
- podvody různého druhu a charakteru (fakturační podvody, úvěrové podvody, dotační podvody, pojistné podvody apod.),
- zneužívání důvěrných informací k vlastnímu obohacení (tzv. insider trading),
- tzv. nevěrná správa spočívající v porušení povinností převzatých smluvně nebo uložené zákonem,
- machinace při veřejných soutěžích a dražbách,
- nedodržování předpisů o vedení účetnictví,
- padělání peněz, šeků a cenných papírů,
- zkrácení daně,

¹¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, s. 21. ISBN: 978-80-7408-109-5.

¹² Tamtéž, s. 23

- neodvádění daně, pojistného na sociálním zabezpečení, na zdravotní pojištění a další povinné platby,
- nedovolená výroba lihu, nedovolené výroba a distribuce tabákových výrobků bez zaplacení spotřební daně,
- podloudnictví (tj. pašování různého zboží),
- různé machinace v insolvenčních společnostech a fondech.¹³

Mezi další způsoby můžeme zařadit i způsoby páchaní kyberkriminality, kriminality páchané v kyberprostoru, a to například pronikání do počítačových systémů (hacking) a krádež osobních údajů či jiných dat, zneužívání platebních karet, podvodné obchodování se zbožím či službami, neoprávněné monitorování elektronické komunikace a i další aktivity mající charakter obecné kriminality.

Dalším způsobem je i páchaní trestné činnosti proti životnímu prostředí, kdy jde o velmi sofistikovanou a velmi společensky nebezpečnou formu kriminality. Je pro ni charakteristická značná latence a velmi nepřehledná právní úprava. Mezi typické způsoby páchaní tohoto druhu kriminality patří nezákonné aktivity v oblastech:

- médií jako je voda, ovzduší a zemědělský půdní fond,
- ochrana přírody a krajiny – nerostné bohatství a ochrana ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin,
- hrozby životnímu prostředí – odpady, včetně jaderných, obaly,
- lesní a vodní plyn.¹⁴

Vysoce společensky nebezpečné jednání narušující stabilitu trhu, hospodářské vztahy a důvěryhodnost měny, je páchaní trestné činnosti proti měně. Typickými způsoby páchaní této trestné činnosti jsou:

- výroba a držení padělatelského náčiní,
- padělání peněz,
- pozměňování nominální hodnoty peněz,

¹³ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 386-387. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁴ Tamtéž, s. 390

- udávání padělaných nebo pozměněných peněz jako pravých do oběhu.¹⁵

K tomuto je třeba uvést, že stejná ochrana proti padělání a pozměňování se poskytuje i cenným papírům a bezhotovostním prostředkům. Praní špinavých peněz neboli legalizace výnosů z trestné činnosti je definována jako: „*jednání sledující zakrytí nezákonného původu výnosu s cílem vzbudit zdání, že se jedná o příjem nabytý v souladu se zákonem.*“¹⁶

Jednou z typických forem hospodářské kriminality je korupce, která je definována jako: „*neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.*“¹⁷ Jedná se o širší pojem než úplatkářství a zahrnuje mimo jiné i jednání, jako je klientelismus či lobbyismus. Mezi další typické formy hospodářské kriminality můžeme zařadit i kriminalitu v oblasti duševního vlastnictví, nebo počítačovou kriminalitu.¹⁸

„*Pod pojem hospodářské kriminality spadají trestné činy z oblasti daní a poplatků, účetnictví, padělání peněz, směnek, šeků a platebních karet, korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti neboli tzv. praní špinavých peněz, úpadkové delikty, trestné činy související s veřejnými soutěžemi a dražbami, ale také protiprávní jednání v oblasti životního prostředí a ochrany autorských a průmyslových práv. Z majetkových deliktů jsou především známy případy takzvaného tunelování bank a kampeliček, různé formy zpronevěr (defraudací) a podvodů. V souvislosti s rozvojem vědy a techniky nabývá v poslední době na významu i boj proti počítačové kriminalitě.*“¹⁹

¹⁵ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 391. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor et al. *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde, Praha 2004. s. 21. ISBN: 80-7201-434-X

¹⁸ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 389. ISBN: 80-86898-36-9.

¹⁹ Policie.cz. Odbor hospodářské kriminality. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpv-ohk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

1.3. Vývoj hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita je trestná činnost, která má negativní dopad na ekonomiku a společnost. Přesto, že dle statistik Policie ČR například v roce 2022 celkový počet skutků hospodářského charakteru vzrostl o 9 % oproti roku 2021, tak ani zdaleka nápad hospodářské kriminality nedosahuje úrovně před pandemií Covidu. Celkový počet registrovaných trestných činů hospodářského charakteru na území České republiky za poslední roky klesá, ale majetkové škody způsobené právě hospodářskou kriminalitou se zvyšují.²⁰

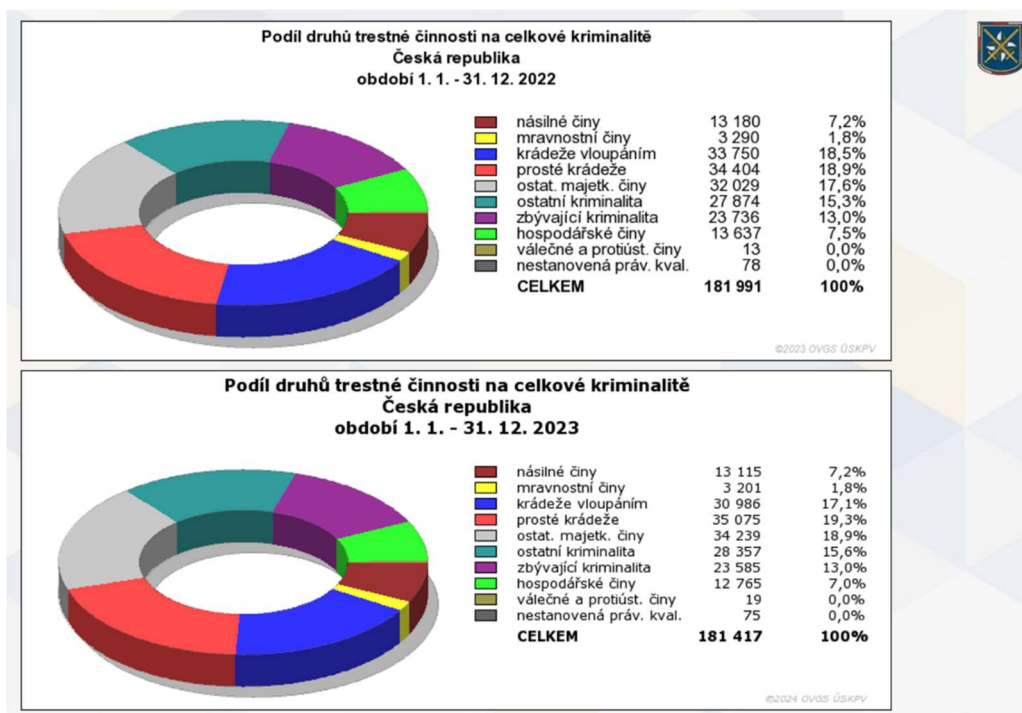
Mezi nejčastější formy hospodářské kriminality patří podvod, neoprávněné opatření platebního prostředku, či například zpronevěra. Rostoucí formou trestné činnosti byla v posledních letech počítačová kriminalita, která využívala nové způsoby páchaní trestných činů v kyberprostoru, například pomocí malware, phishingu, kryptoměn a nebo sociálních sítí. Co se týče trestných činů kvalifikovaných jako neoprávněný přístup a poškození záznamu v počítačovém systému, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla, tak u těchto byl v roce 2023 zaznamenán největší meziroční pokles. Toto lze přičítat skutečnosti, že způsob spáchání podvodného jednání při útoku na internetové bankovníctví nespočívá v neoprávněném vniknutí do tohoto bankovníctví, ale přístup do počítače, a tím i do internetového bankovníctví umožní pachateli samotný poškození za pomoci vzdáleného přístupu k počítači, tedy zde chybí prvek neoprávněnost.²¹

Pokles pojistných či úvěrových podvodů je setrvalým trendem, a to z důvodu lepší kontroly. U úvěrových podvodů především z důvodu lepšího a důslednějšího scoringu a u pojistných podvodů především díky vzájemnému sdílení informací na základě prevence České asociace pojišťoven, které na základě sdílení různých informací o událostech mohou detekovat podezřelé pojistné události a předcházet tak vzniku případných škod.²²

²⁰ Policie.cz. Statistické přehledy kriminality. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality>. [citováno: 2024-03-01].

²¹ Policie.cz. Statistika policie ČR 2023. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

²² Tamtéž

Obrázek č. 1 Podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě, Česká republika 2022, 2023. Zdroj: Statistika Policie ČR

Dle studované literatury lze do budoucna očekávat nárůst organizované trestné činnosti, a to především trestné činnosti páchané pomocí výpočetní techniky, informačních technologií a internetu. Lze také očekávat tunelování dotací ze státního rozpočtu a prostředků Evropské unie, vyskytnou se sofistikované podvody v oblasti daňové kriminality, podvody s neodváděním spotřební daně apod. Pachatelé budou při páchání využívat moderní výpočetní techniku se šifrováním, díky čemuž bude jejich komunikace de facto nezjistitelná a nedohledatelná. Dle názorů expertů lze i „očekávat expanzi cílevědomého pronikání do státních struktur, obrovské bankovní podvodné transakce; vliv na chod soudů, státních zastupitelství, policie; na obsazování funkcí ve státní správě, zneužívání protekce, korupce. Očekává se rozšiřování působnosti organizovaného zločinu ve sféře komunální politiky. Při přidělování větších veřejných zakázek bude docházet k pokusům o jejich zmanipulování zejména

*formou korupčního jednání a klientelismu.*²³ Tento trend stále trvá a s největší pravděpodobností lze očekávat, že vývoj bude tímto směrem pokračovat i nadále.

*„Logickým vyústěním tohoto vývoje pak bude snaha organizovaných zločineckých struktur utlumit činnost policie, hlavně pak jejich specializovaných složek, pro něž tak je stále obtížnější těmto hrozbám čelit.“*²⁴ Zároveň je vysoce pravděpodobné, že se budou objevovat stále nové formy a metody hospodářské kriminality, které budou vyžadovat adekvátní reakci ze stran státu, resp. orgánů činných v trestním řízení, soukromého sektoru i veřejnosti. Dle mého názoru lze k tomuto uvést i možnou hrozbu ze strany umělé inteligence. Mezi faktory, které ovlivnily či ovlivňují vývoj hospodářské kriminality na území ČR, můžeme zařadit:

- přechod k tržní ekonomice po roce 1989, který přinesl mnoho změn a nejistot v oblasti legislativy, kontrolní činnosti, zahraničního obchodu a investic,
- politický a institucionální faktor, který se týká kvality a efektivity státní správy, právního systému apod.,
- globální a mezinárodní spolupráce, která zvyšuje rozsah a složitost hospodářské kriminality, ale také nabízí možnosti pro její prevenci a potírání,
- rozvoj digitálních technologií a kyberprostoru, který umožňuje nové způsoby páchaní hospodářské kriminality,
- ekonomická krize mezi lety 2007 – 2015, která vedla k poklesu HDP, zvedla ceny a ovlivnila nezaměstnanost,
- legislativní změny v oblasti trestního práva související s hranicí výše způsobené škody (od roku 2020 byla stanovena spodní hranice škody pro posouzení trestnosti na částku 10.000,- Kč),
- pandemie Covid-19 a související proti-pandemická opatření, která mohla zvýšit motivaci k podvodnému jednání.

²³ CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KREJČOVÁ, Soňa; SCHEINOST, Miroslav. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti*. Závěrečná zpráva. Praha: IKSP, r. 2009. s. 218. ISBN: 978-80-7338-078-6.

²⁴ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010. s. 12

2. Operativně pátrací činnost

*„Operativně pátrací činnost má právní povahu, představuje systém specifických metod a prostředků využívaných převážně utajovaným způsobem, k tomu pověřenými příslušníky působícími v zákonem určených policejních orgánech, s cílem ochrany společnosti před kriminalitou“.*²⁵

Operativně pátrací činnost při odhalování, a zejména při objasňování trestné činnosti musí být racionální a systematická. Z hlediska ochrany společnosti má operativně pátrací činnost specifický charakter. Specifické metody a prostředky operativně pátrací činnosti se vyvíjí a adaptují na konkrétní společenské prostředí vždy s ohledem na aktuální stav kriminality. Je nezbytné, aby se operativně pátrací činnost průběžně přizpůsobovala novým trendům, aby mohla aktivně přispívat k odhalování trestné činnosti. Operativně pátrací činnost je obecně vymezena jednak právními předpisy, především v oboru trestního a policejního práva, dále policejně bezpečnostní situací, někdy označovanou operativní situací, která je předmětem zkoumání kriminologie, a v neposlední řadě je založena na využívání poznatků vědecké kriminalistiky, zejména pak na kriminalistické metodice.

Podstatou operativně pátrací činnosti je získávání operativní informace a následná práce s touto informací (vyhodnocení, ověření a popř. operativní rozpracování). K získání těchto informací jsou využívány jednotlivé postupy a prostředky operativně pátrací činnosti.

Operativní informací se obecně rozumí informace o způsobu spáchání trestného činu, účasti osob na spáchání trestného činu, způsobené škodě, místech pobytu pachatelů trestného činu, případně o okolnostech, které spáchání trestného činu umožnily.²⁶

²⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 9. ISBN: 978-80-7251-351-2.

²⁶ HRUŠKA, Ladislav; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich et al. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: Accendo, r. 2016, 1. vyd., s. 119. ISBN: 978-80-87955-07-9.

Tabulka 7: Postupy, prostředky a opatření OPČ

POSTUPY OPČ		
Osobní pátrání	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Získávání a prověrka operativních informací	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Operativní pronikání	§ 70 odst. 2 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	
Operativní rozpracování	§ 69 až 71a zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	čl. 2, odst. e) a čl. 3 P PP č. 15/2016
OPATŘENÍ K ZABEZPEČENÍ OCHRANY OPČ		P PP č. 15/2016 P PP č. 19/2015
Operativní legenda		čl. 4, odst. 2 P PP č. 15/2016
Operativní kombinace		čl. 4, odst. 3 P PP č. 15/2016
Aplikační programové vybavení (BLOKACE)		P PP č. 19/2015
PODPŮRNÉ OPERATIVNÍ PROSTŘEDKY		Zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
Informátor	§ 73 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZMĚNA PPP 140/2019 P PP č. 96/2015 ↑
Krycí prostředky	§ 74 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZP PP č. 25/2013,
Zabezpečovací technika	§ 76 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	ZP PP č. 16/2009 ZP PP č. 17/2009
Zvláštní finanční prostředky	§ 77 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR	NMV č. 38/2012 NMV č. 29/2013
OPERATIVNÍ PÁTRACÍ PROSTŘEDKY		§ 158b zák. č. 141/1961, tr. ř.
Předstíraný převod	§ 158c zák. č. 141/1961, tr. ř.,	ZPPP 197/2008
Sledování osob a věcí	§ 158d zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZPPP 209/2008
Použití agenta	§ 158e zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZPPP 194/2008
OPATŘENÍ TRESTNÍHO ŘÁDU		Zák. č. 141/1961, tr. ř.
Zadržení zásilky	§ 86 zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Otevření zásilky	§ 87 zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Záměna zásilky	§ 87a zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Sledovaná zásilka	§ 87b zák. č. 141/1961, tr. ř.	
Odposlech a záznam telekom. provozu	§ 88 zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZP PP č. 186/2011
Údaje o uskutečněném telekom. provozu	§ 88a zák. č. 141/1961, tr. ř.	ZP PP č. 186/2011

Tabulka 1 Postupy, prostředky a opatření OPČ, zdroj: HRUŠKA, L. a kol., Metodika odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti spojené s veřejnými zakázkami, 2016

Operativního rozpracování a dokumentování zejména organizovaného zločinu či hospodářské kriminality je ve většině případů systematický a dlouhodobý proces, který vyžaduje plánovitost a vysokou konspirativnost. Cílem této činnosti je získat potřebné informace a přehled o úkolech a podílu na trestné činnosti jednotlivých členů organizované skupiny, jejich finančních operací, i včetně možného napojení na policii, justici či státní správu.

Policisté zařazení ve službě kriminální policie a vyšetřování rozpracovávají a prověřují různé poznatky. Při této činnosti využívají operativní techniku a operativní prostředky v souladu s příslušnými právními předpisy. Přitom je nutno dbát zejména na kvalitu a zákonnost způsobu získání těchto důkazů.²⁷

2.1. Historie a vývoj operativně pátrací činnosti

Počátky vývoje operativně pátrací činnosti jsou směřovány již do druhé poloviny 18. století do dob Tereziánsko Josefínských reforem, kdy evropské velmoci a postupně i ostatní státy přebíraly tehdejší francouzský vzor policejní a justiční správy. V první polovině 90. let minulého století byla vydána veřejnosti přístupná právní úprava, která měla nesystematický charakter. Následně byly přijímány novelizace právních předpisů a na základě stížností vydávány i nálezy Ústavního soudu ČR. Od svých počátků až do konce minulého století byla operativně pátrací činnost oborem, jehož právní předpisy měly podzákonný charakter a byly utajovány. Do roku 1989 nebyla pátrací činnost upravena v žádném právním předpisu na úrovni zákona, proto měly orgány, kterým byla tato pravomoc svěřena, značné možnosti jejich využití, ale i zneužití. V období komunistického režimu byly tyto prostředky zneužívány k potlačování politických oponentů a porušování lidských práv. Změna nastala přijetím zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, kde byl upraven základ operativně pátrací činnosti. Dalším výrazným milníkem byla tzv. velká novela trestního řádu a dalších zákonů. Dne 1. ledna 2002 nabyl účinnosti zákon č. 265/2001 Sb., kterým došlo

²⁷ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 398. ISBN: 80-86898-36-9.

k novelizaci trestního řádu, trestního zákoníku, zákona o policii České republiky a některých dalších zákonů.²⁸

„Zejména novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. přinesla významné legislativní a organizační změny. Zákon umožnil použití informací získaných policejními operativními prostředky jako důkazu v trestním řízení a současně navodil organizační změny u Policie ČR. Tím nejpodstatnějším však bylo vynětí oprávnění ze zákona o Policii ČR a jejich zařazení do trestního řádu.“²⁹ Jednalo se o předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Novela zákona o policii mimo jiné zrušila úřady vyšetřování a spojila jejich činnost s činností kriminální policie v rámci nově zřízené Služby kriminální policie a vyšetřování.

Po vstupu ČR do Evropské unie nastal nový vývoj mezinárodní spolupráce při potírání organizovaného zločinu. Začala se rozvíjet spolupráce s Europolem a byla ustanovena skupina SIRENE pro jejich pravidelnou komunikaci. Některé formy trestné činnosti, zejména pak organizovaný zločin a ekonomická kriminalita patří k největším bezpečnostním hrozbám.

2.2. Formy operativně pátrací činnosti

Operativně pátrací činnost je možno schematicky rozčlenit na etapy před a po zahájení trestního řízení, tedy na procesní a mimoprocesní.

2.2.1. Předcházení trestné činnosti (také prevence, zamezování)

„Předcházením v operativně pátrací činnosti rozumíme preventivní činnosti policie směřující k předcházení kriminalitě. Formy a metody prevence policejní činnosti, včetně činnosti operativně pátrací, vychází z poznatků kriminologie.“³⁰

Policie se účastní obou základních forem prevence kriminality, a to jak generální prevence, tak i prevence konkrétní. Generální je založena na hrozbě

²⁸ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010. s. 9-12.

²⁹ Tamtéž, s. 10

³⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 14. ISBN: 978-80-7251-351-2.

a ukládání sankcí a nápravných opatření za protiprávní jednání a kriminální osvětě. Preventivní opatření jsou zaměřena především na zamezování konkrétní trestné činnosti.

2.2.2. Odhalování trestné činnosti (také vyhledávání)

„Odhalováním v operativně pátrací činnosti rozumíme činnost policie, která na základě vlastních iniciativních opatření, s využitím operativně pátracích prostředků odhaluje do té doby latentní (skrytou) trestnou činnost. Tento postup připadá v úvahu pouze u některých forem trestné činnosti, které takový postup vyžadují.“³¹

Například se jedná o hospodářskou kriminalitu, nebo kriminalitu spáchanou organizovanou skupinou. Hlavním cílem je získat prvotní signály o již spáchaných trestných činech, nebo získání poznatků o připravovaných trestných činech. Zejména se jedná o operativní pronikání prostřednictvím agentů a informátorů do zájmového prostředí.

Zájmovým prostředím dle zák. o Policii ČR se rozumí „prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům. Získávání poznatků ze zájmového prostředí je činnost policisty, který se zastíráním skutečného účelu své činnosti aktivně vyhledává, dokumentuje a vyhodnocuje poznatky o zájmovém prostředí a osobách v něm pohybujících. V rámci této činnosti je policista oprávněn využívat podpůrné operativně pátrací prostředky.“³²

2.2.3. Objasňování trestné činnosti (také operativní rozpracování)

„Objasňováním v operativně pátrací činnosti rozumíme činnosti policie od okamžiku, kdy konkrétní trestná činnost vyjde najevo, ať již je oznámena nebo zjištěna na základě vlastního odhalení. Operativně pátrací prostředky jsou v rámci

³¹ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 14. ISBN: 978-80-7251-351-2.

³² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 70

objasňování využívány k odhalení pachatele a všech kriminalisticky relevantních okolností případu.“³³

Objasňování probíhá v úseku před zahájením úkonu trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, a je prováděno k tomu oprávněným policistou. Jedná se o utajený proces, při kterém dochází k získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti, za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků s cílem získat podklady pro zahájení úkonů v trestním řízení. V tomto úseku (označován jako mimoprocesní) není uplatňován dozor státním zástupcem.

2.2.4. Trestní řízení

Pokud policejní orgán zjistí skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, postupuje dále dle § 158 odst. 3 trestního řádu a zahájí úkony trestního řízení. Od tohoto okamžiku je již realizace operativně pátrací činnosti prováděna v rámci trestního řízení, proto hovoříme o takzvané formě procesní.

Policejní orgán vystupuje v trestním řízení v právním postavení orgánu činného v trestním řízení. V průběhu celého trestního řízení může využívat operativně pátrací prostředky, které mohou být používány až do doby projednávání trestní věci před soudem prvního stupně (ochrana svědka, krátkodobá ochrana osob apod.).

Přípravné řízení je předsoudním stádiem řízení, jehož účelem je připravit podklady pro řízení před soudem. Přípravné řízení obsahuje dvě základní fáze, a to fázi **prověřování** – úsek od zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu do zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu, a fázi **vyšetřování** – úsek od zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu do podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu, případně postoupení věci jinému orgánu či zastavením trestního stíhání.

V případě zahájení trestního řízení postupem dle § 158 odst. 3 trestního řádu má policejní orgán povinnost neprodleně sepsat záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje a způsob, jakým se o nich dozvěděl.

³³ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 15. ISBN: 978-80-7251-351-2.

Opis zašle do 48 hodin od zahájení trestního řízení státnímu zástupci. Hrozí-li však nebezpečí z prodlení, považuje se za zahájení úkonů v trestním řízení též provedení potřebných neodkladných a neopakovatelných úkonů.³⁴

Informace o podezření ze spáchání trestného činu získává policejní orgán jednak operativně pátrací činností, jednak v rámci této činnosti i vyhledáváním, monitorováním nebo analýzou různých indikátorů.

2.3. Postupy operativně pátrací činnosti

Při operativně pátrací činnosti se používají specifické postupy, mezi které řadíme:

- operativní pronikání,
- získávání a prověrka operativních informací,
- osobní pátrání,
- operativní rozpracování.³⁵

2.3.1. Operativní pronikání

„Operativní pronikání spočívá v utajeném proniknutí oprávněného policisty mezi osoby podezřelé z trestné činnosti s cílem získávání operativních informací.“³⁶

Jedná se o utajovanou zpravodajskou činnost kriminální policie, při které oprávněný policista, zejména za využití podpůrných operativně pátracích prostředků, proniká do zájmového prostředí, aby získával poznatky o relevantní operativní situaci.

³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158 odst. 3

³⁵ BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha 2002, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2002. s. 57

³⁶ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 37. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2.3.2. Získávání a prověrka operativních informací

„Získávání a prověrka operativních informací je činnost oprávněného policisty spočívající v získávání a prověřování poznatků o připravované, páchané nebo spáchané trestné činnosti za účelem odhalení trestných činů a zjištění jejich pachatelů. Není-li prověrkou operativních informací podezření z trestného činu vyloučeno, je oprávněný policista povinen tyto informace operativně rozpracovat nebo postoupit jinému příslušnému orgánu k dalšímu opatření.“³⁷

Mezi činnosti spadající pod pojem získávání a prověrka operativních informací řadíme:

- operativní vytěžování,
- operativní obhlídku,
- operativní prověrku.³⁸

Operativní vytěžování spočívá v získávání informací o skutečnostech operativního zájmu. Probíhá pomocí účelově zaměřeného a řízeného rozhovoru s osobami disponujícími takovými informacemi. Je jedním z nejčastěji využívaných postupů operativně pátrací činnosti, a to zejména pro svou nenáročnost a rychlou použitelnost.

Operativní obhlídkou můžeme definovat jako viditelné či skryté prozkoumávání určitého místa, objektu nebo jeho části za účelem vyhledávání a zadokumentování důležitých skutečností související s trestnou činností. Je velmi náročná, a je třeba zvážit, zda nelze stanoveného cíle dosáhnout jinou, méně náročnou metodou.³⁹

Operativní prověrkou nazýváme postup pracovníka kriminální policie, který získal poznatek o připravované nebo spáchané trestné činnosti, a je povinen za využití všech postupů a prostředků co nejefektivněji zjistit skutečnosti významné k jejímu odhalení, objasnění a dokumentaci. Po zjištění všech skutečností musí

³⁷ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 38. ISBN: 978-80-7251-351-2.

³⁸ Tamtéž, s. 38

³⁹ Tamtéž, s. 39

tyto skutečnosti prověřit a podle výsledků prověrky je operativně rozpracovat, nebo postoupit jinému příslušnému orgánu.

2.3.3. Osobní pátrání

„Osobní pátrání je činnost oprávněného policisty spočívající v pátrání po pachatelích trestných činů, osobách a věcech souvisejících s těmito činy z využití místní a osobní znalosti, počítačových databází, evidenčních a pátracích systémů Policie České republiky.“⁴⁰

Typickým znakem této činnosti je její komplexní charakter, tj. možnost využití i dalších postupů a prostředků operativně pátrací činnosti. Úkoly osobního pátrání jsou velmi rozmanité, a lze jej využít například v oblastech předcházení a odhalování trestné činnosti, pátrání po osobách a věcech, pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách, ale i při budování sítě informátorů či prohlubování znalosti operativní situace.⁴¹

Úspěšnost osobního pátrání se více než jinde odvíjí od osoby pracovníka kriminální policie, jeho osobní kvality, profesionality, znalosti operativní situace nebo i osobní a místní znalosti.

2.3.4. Operativní rozpracování

„Operativní rozpracování je část operativně pátrací činnosti vykonávaná oprávněným policistou jako převážně utajený proces získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků; cílem je získání dostatečných podkladů pro zahájení úkonů trestního řízení.“⁴²

⁴⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 42. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴¹ Tamtéž, s. 43

⁴² Tamtéž, s. 44

Při operativním rozpracování se zakládá kriminální spis, který je souborem všech písemností vzniklých v průběhu operativního rozpracování uspořádaným v souvislý celek. Dokumenty do něj zařazované se v pořadí jejich vzniku či doručení evidují zápisem do sběrného archu zařazeného do první části kriminálního spisu. Obsahem kriminálního spisu je:

- sběrný arch,
- návrh na zahájení operativního rozpracování,
- přehled osob vedených v kriminálním spisu,
- list kontrol kriminálního spisu,
- dokumenty vzniklé v průběhu operativního rozpracování,
- návrh na ukončení operativního rozpracování.⁴³

Operativní rozpracování, tedy získávání a dokumentování poznatků o trestné činnosti prostřednictvím vedeného kriminálního spisu v rámci odhalování hospodářské trestné činnosti je v podmínkách krajského ředitelství PČR, tedy v rámci odborů či oddělení hospodářské kriminality v současné době nereálné a v podstatě neexistuje. Tato skutečnost je dána zejména systematizací ÚO/KŘP, kdy nejsou zřízena tabulková místa jen pro policisty zabývající se odhalováním hospodářské trestné činnosti za využití nasazení podpůrných operativně pátracích prostředků či operativně pátracích prostředků a dále pak i skutečností, že k eliminaci nápadu trestné činnosti jsou využívány všichni policisté útvaru.

Z tohoto důvodu není v jejich silách získávat a dokumentovat poznatky o páčání hospodářské trestné činnosti, kdy by tato činnost nesla znaky komplexního, cílevědomého a dlouhodobého šetření za využití veškerých analytických nástrojů, které má v současné době Policie ČR k dispozici. Z těchto důvodů by měla v budoucnu vzniknout koncepce rozvoje operativně pátrací činnosti zejména u hospodářské kriminality v rámci SKPV, která by měla mít v neposlední řadě za cíl posílení a důraz na využívání operativního rozpracování, jako hlavního prostředku pro odhalování organizované kriminality.

⁴³ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 44. ISBN: 978-80-7251-351-2.

2.4. Opatření k zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti

Pracovníci služby kriminální policie jsou povinni zabezpečit ochranu postupů uplatňovaných při operativně pátrací činnosti, způsobů používání podpůrných operativně pátracích prostředků, operativně pátracích prostředků i informací získaných operativně pátrací činností před nepovolanou osobou či zneužitím. K zabezpečení ochrany operativně pátrací činnosti a operativního rozpracování před narušením či vyzrazením je možné využít:

- operativní legenda,
- operativní kombinace,
- krycí jméno,
- aplikační programové vybavení BLOKACE.⁴⁴

2.4.1. Operativní legenda

„Operativní legendou se rozumí hodnověrně působící smyšlené podání s vhodně zařazenými pravdivými prvky navazujícími na přirozeně vzniklou situaci.“⁴⁵

V podstatě se jedná o falešný příběh nebo identitu, kterou si oprávněný policista vytváří dle situace, aby tak získal důležité informace o trestné činnosti. Operativní legenda může být velmi sofistikovaná a vyžaduje přípravu, aby byla věrohodná a úspěšná.

2.4.2. Operativní kombinace

„Operativní kombinací se rozumí zpravidla několik účelově a časově navazujících opatření, která jsou za využití přirozeně vzniklé situace a vhodné operativní legendy cílevědomě zaměřena na zjištění významných skutečností

⁴⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, ze dne 21.01.2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, čl. 4

⁴⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 45. ISBN: 978-80-7251-351-2.

souvisejících s trestnou činností, vedeným operativním rozpracováním nebo trestným řízením, případně na vytvoření vhodné situace k ochraně osoby.“⁴⁶

Obecně lze uvést, že se jedná o souhrn opatření, postupů a metod, které jsou využívány při získávání informací o páchané trestné činnosti.

2.4.3. Krycí jméno

„Krycím jménem se rozumí smyšlené jméno nebo příjmení sloužící k zastírání skutečné totožnosti oprávněného policisty při výkonu operativně pátrací činnosti.“⁴⁷

Krycí jméno lze používat jen v průběhu získávání poznatků ze zájmového prostředí nebo při používání ostatních prostředků operativně pátrací činnosti.

2.4.4. Aplikační programové vybavení BLOKACE

Blokace osoby je administrativní opatření utajovaného charakteru spočívající v zavedení ID údajů oprávněného policisty, uplatňujícího požadavek, do centrální databáze IS Blokace. Účelem je zabránění narušení operativního rozpracování blokované osoby jiným policistou, poskytnutí možnosti soustředit poznatky či zkoordinovat činnost s jiným policistou se zájmem na osobě a zajištění ochrany osoby.

Aplikační programové vybavení BLOKACE provozované Policií České republiky na základě právního předpisu na centrální a lokální úrovni v prostředí certifikovaného informačního systému VYDRA, resp. VÁŽKA je automatizované, manuálně aktualizované zpracování osobních údajů, jehož účelem je:

- *zabránit narušení operativního rozpracování a poskytnout možnost soustředit další poznatky o trestné činnosti,*

⁴⁶ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 45. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁴⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, ze dne 21.01.2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin, čl. 4

- *zamezit zmaření účelu trestního řízení,*
- *zajistit ochranu informátora, chráněné osoby, osoby, která se podílí na sledování zásilky, předstíraném převodu, použití agenta nebo ochraně chráněné osoby.*⁴⁸

V této aplikaci se zpracovávají utajované informace stupně utajení „vyhrazené“ a neutajované informace, které nejsou určeny ke zveřejnění a na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti.

⁴⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 19/2015, ze dne 28.01.2015, o *aplikačním programovém vybavení BLOKACE*, čl. 1

3. Operativně pátrací prostředky a opatření

„Současná právní úprava používání operativně pátracích prostředků se v České republice stále ještě vyvíjí a je proto zatím nesystematická. V průběhu legislativního procesu po roce 1990 byly operativně pátrací prostředky kodifikovány trestním řádem. Mezi tyto prostředky nebylo zařazeno zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky, a dále pak odposlech a záznam telekomunikačního provozu, které proto označujeme jako operativně pátrací opatření. Zákonem o Policii ČR byly kodifikovány podpůrné operativně pátrací prostředky.“⁴⁹

Česká republika je demokratickým a právním státem, proto jsou policejní orgány oprávněny jednat pouze v mezích zákona. Právními předpisy je upraveno, jaké operativně pátrací prostředky může konkrétně policie ve své činnosti používat, včetně zásad a mezí. Zákonné podmínky využití operativně pátracích prostředků jsou uvedeny v trestním řádu. *„Operativně pátrací prostředky je možno použít:*

- *výhradně pro účely trestního řízení, nesmí sledovat jiný účel,*
- *pokud sledovaného účelu není možno dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak dosažení podstatně ztíženo,*
- *s co nejmenším omezením občanských práv a svobod.*

Zvukové obrazové a další záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků, je možno použít jako důkaz v trestním řízení za předpokladu, že byly získány v souladu se zákonem.“⁵⁰

3.1. Operativně pátrací prostředky

Ustanovení § 158b trestního řádu upravuje operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. Dle odst. 1 *„není-li dále stanoveno jinak, je policejní*

⁴⁹ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 20. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁵⁰ Tamtéž

orgán, pokud k tomu byl pověřen příslušným ministrem, jde-li o útvar Policie České republiky, policejním prezidentem, jde-li o Generální inspekci bezpečnostních sborů, jejím ředitelem, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství, jeho ředitelem, a jde-li o útvar Bezpečnostní informační služby, jejím ředitelem, a jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace, jeho ředitelem, oprávněn v řízení o úmyslném trestném činu používat operativně pátrací prostředky, kterými se rozumí

- a) předstíraný převod,
- b) sledování osob a věcí,
- c) použití agenta.⁵¹

Obrázek 2 Schéma operativně pátracích prostředků upravených trestním řádem. Dvořák, Kloubek

Operativně pátracími prostředky můžeme vymezit jako souhrn opatření policejních orgánů, uskutečňovaných dle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy za účelem předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných či nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.

⁵¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158b, odst. 1

3.1.1. Předstíraný převod

„Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,

- a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,*
- b) jejíž držení je nepřipustné,*
- c) která pochází z trestného činu, nebo*
- d) která je určena ke spáchání trestného činu.“⁵²*

Předmětem předstíraného převodu mohou být nejen movité věci, ale například i různá plnění, služby a odměna za ně.

Předstíraný převod je možno uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Jestliže však věc nesnese odkladu, je možno předstíraný převod provést i bez tohoto povolení, ovšem v takovémto případě je policejní orgán povinen o povolení bezodkladně požádat a v případě, že toto neobdrží do 48 hodin, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci. Státní zástupce po obdržení záznamu přezkoumá, zda byl úkon proveden v souladu se zákonem; zjistí-li závady, písemně na ně upozorní příslušného nadřízeného policejního orgánu. Záznam tedy slouží především k informaci státnímu zástupci, nikoli k důkazu v pozdějších stádiích trestního řízení.⁵³

⁵² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158c, odst. 1

⁵³ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád. Komentář I. Díl*, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1241. ISBN: 978-80-7400-043-0

3.1.2. Sledování osob a věcí

„Sledováním osob a věcí (dále jen „sledování“) se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.“⁵⁴

Sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce.

Pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze jej uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.⁵⁵

Povolení ke sledování je vydáno pouze na základě písemné odůvodněné žádosti s podezřením na konkrétní trestnou činnost. V této žádosti je zapotřebí uvést identifikační údaje osob a věcí, které mají být sledovány, jestliže jsou policejnímu orgánu známy. Součástí žádosti je také stanovení doby, po kterou bude sledování probíhat. Tato doba nesmí překročit lhůtu šesti měsíců, ale lze jí na základě písemné žádosti prodloužit. *„Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy vyžadující povolení soudce, lze sledování zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.“⁵⁶*

V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování povoleno státním zástupcem, lze záznam pořízení při sledování a protokol o něm použít jako důkaz jen tehdy, je-li v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíž práv a svobod bylo sledováním zasahováno. Aby

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158d, odst. 1

⁵⁵ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 23. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁵⁶ Tamtéž

mohl být záznam ze sledování použit v trestním řízení jako důkaz, je zapotřebí o něm vyhotovit protokol.⁵⁷

V případě, kdy při sledování nebyly zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit. Zničení a nepoužití tohoto záznamu směřuje vůči obrazovému a jinému záznamu, nikoli k úřednímu záznamu v písemné podobě či protokolu.⁵⁸

3.1.3. Použití agenta

Operativně pátrací prostředek použití agenta má oproti ostatním prostředkům zpřísněné podmínky pro jeho použití, a to z důvodu, že se jedná o prostředek, který nejvíce zasahuje do občanských práv a svobod.

Podmínky použití agenta jsou uvedeny v § 158e odst. 1 trestního řádu, ze kterého vyplývá, že institut agenta lze použít, *„je-li vedeno trestní řízení:*

- *pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let,*
- *pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny,*
- *pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku, podplacení podle § 332 trestního zákoníku, nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku, nebo*

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel; GRIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1248. ISBN: 978-80-7400-043-0

- *pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána,*

*je policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, oprávněn použít agenta.*⁵⁹

„Agent je příslušníkem Policie ČR, který plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem. Vystupuje zpravidla pod zpravodajskou legendou, to znamená se zastíráním své skutečné totožnosti, příslušnosti k Policii ČR a skutečného účelu své činnosti. Při plnění úkolů je oprávněn vykonávat hospodářskou činnost, pro níž je jinak třeba zvláštního oprávnění, povolení nebo registrace. Pokud se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti trestný, jestliže se takového skutku dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.“⁶⁰

„Agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou.“⁶¹

Institut použití agenta je jeden z nejvýznamnějších institutů sloužících k rozkrývání organizovaného zločinu. Vzhledem k tomu, že je jím nejvíce zasahováno do základních práv a svobod jednotlivců, je možné ho využívat až jako nejkrajnější způsob odhalování trestné činnosti, a to za splnění velmi striktních podmínek.

Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podává návrh. V povolení se uvede účel a doba, po kterou bude agent použit, včetně údajů umožňující identifikaci agenta. Povolení soudce příslušného vrchního soudu vydává ve formě opatření (nikoli rozhodnutí), a proto proti němu

⁵⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158e, odst. 1

⁶⁰ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 24. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁶¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 158e, odst. 6

není přípustná stížnost a není třeba ho doručovat. Činnost agenta lze na základě nového návrhu státního zástupce vrchního státního zastupitelství povolit i opakovaně. Návrh je nutno učinit včas, tedy před uplynutím doby uvedené v předchozím povolení tak, aby soudce vrchního soudu měl dostatek času k rozhodnutí o povolení a činnost agenta mohla plynule a bez přerušení pokračovat.⁶²

Ke sledování osob a věcí v rozsahu uvedeném v § 158d odst. 2, tedy v případech, v nichž se mají pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, kdy dává povolení státní zástupce, agent povolení nepotřebuje. Potřebuje však povolení ke sledování osob a věcí, které by mělo být prováděno za podmínek uvedených v § 158d odst. 3, tedy pokud by jím mělo být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků.⁶³

Využití institutu agenta a celá jeho činnost musí podléhat kontrole, kterou provádí státní zástupce. Ten je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné k posouzení, zda trvají důvody použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje musí pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat, a pominou-li důvody, dá policejnímu orgánu pokyn k ukončení činnosti agenta. Policejní orgán dále vyhotovuje záznam o výsledku použití agenta, který předkládá státnímu zástupci.⁶⁴

Nasazení tohoto operativně pátracího prostředku v podmínkách odhalování a objasňování hospodářské kriminality je značně omezené a ztížené. Je zřejmé, že takto vycvičený policista, který vystupuje pod smyšlenou legendou a zastírá svoji skutečnou totožnost v případě hospodářské trestné činnosti, musí splňovat ty nejpřísnější osobnostní i kvalifikační kritéria. Je nasazován do prostředí, které

⁶² ŠÁMAL, Pavel; GŘIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, s. 1256. ISBN: 978-80-7400-043-0

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ DVORÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 24-25. ISBN: 978-80-7251-351-2.

může vyžadovat znalost např. i blanketních právních norem, orientaci v oblasti působnosti státní správy a samosprávy, dotačních titulů a další.

S ohledem na tyto postuláty je nábor, výcvik a použití těchto osob v rámci činnosti specializovaných útvarů Policie ČR, a to zejména s ohledem na finanční ohodnocení a náročnost na toto služební místo, téměř nemožný. V mé policejní praxi jsem se setkal s nasazením tohoto operativně pátracího prostředku v rámci odhalování hospodářské kriminality pouze v jednom případě, kdy šlo o použití agenta při rozkrývání organizované skupiny v rámci závěrečných zkoušek v autoškole. Je zřejmé, že v tomto případě nebyla v rámci nasazení agenta požadována přísná kritéria na jeho odbornost, v podstatě jediným a hlavním cílem byla infiltrace skrytým způsobem do zájmového prostředí.

3.2. Operativně pátrací opatření

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu spolu s institutem zadržení a otevření zásilky, jejich záměna a sledování nepatří mezi operativně pátrací prostředky uvedené v § 158b trestního řádu, ale můžeme je nazvat operativně pátracím opatřením, které trestní řád taktéž upravuje. Jedná se o úkony, které lze využít při operativně pátrací činnosti, tj. při předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, při pátrání po osobách, věcech a důkazech.

Za splnění zákonných podmínek jsou tyto instituty dovoleným zásahem do ústavně zaručených práv a svobod. Jedná se o utajený způsob, kterým policejní orgán získává skutečnosti důležité pro trestní řízení.

3.2.1. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Mezi významné prostředky sloužící k odhalování zejména závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu patří odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle ustanovení § 88 trestního řádu a institut zjišťování údajů o telekomunikačním provozu dle ustanovení § 88a trestního řádu.

Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu lze vydat, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin pletichy

v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 trestního zákoníku, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 trestního zákoníku, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 trestního zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, křivé obvinění podle § 345 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek podle § 346 odst. 3 až 5 trestního zákoníku, křivé tlumočení podle § 347 odst. 3 až 5 trestního zákoníku nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.⁶⁵

Odposlech je možné definovat jako záměrné, utajené a současné vnímání obsahu komunikace, zprostředkované telekomunikačními zařízeními (nebo sítěmi) prostřednictvím k tomu určených zařízení.⁶⁶

Záznamem se rozumí jednak proces souběžného zachycení samotného obsahu komunikace na datový nosič (diskety, CD, USB apod.), který umožní uchování komunikace a její reprodukci v budoucnu, a jednak to co nosič obsahuje.⁶⁷

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu a zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu pro potřeby celé Policie České republiky provádí Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování.⁶⁸

⁶⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef; BAXA, Josef; FRYŠTÁK, Marek et al. Trestní právo procesní. 4. přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, r.2013, s. 325. ISBN: 978-80-7400-496-4.

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 186/2011, ze dne 7.10.2011, o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu, čl. 1

Nařídit odposlech a záznam o uskutečněném telekomunikačním provozu je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce.

Příkaz musí být vydán písemně a být řádně odůvodněn. Dále musí být v příkazu stanovena uživatelská adresa či zařízení a osoba uživatele, pokud je její totožnost známa, a doba, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn, která nesmí být delší než čtyři měsíce; v odůvodnění musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které vydání tohoto příkazu, včetně doby jeho trvání, odůvodňují.

Institut zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu je upraven v § 88a trestního řádu. Jedná se o údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství anebo se na ně vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat. Na rozdíl od odposlechu, kde jsou získávány informace o samotném obsahu prováděné komunikace, tato úprava směřuje ryze na údaje vztahující se k předmětné komunikaci, těmi jsou tzv. provozní a lokalizační údaje. Podle trestního řádu ho lze použít shodně jako odposlechu, a to pouze v již zahájeném trestním řízení, a to pro úmyslné trestné činy spadající do jedné z následujících kategorií:

- trestní řízení je vedené pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky,
- trestní řízení vedeno pro jeden z taxativně vyjmenovaných trestných činů: porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TrZ), pro trestný čin podvodu (§ 209 TrZ), pro trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TrZ), pro trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TrZ), pro trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353 TrZ), pro trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 TrZ), pro trestný čin šíření poplašné zprávy (§ 357 TrZ), pro trestný čin podněcování k trestnému činu (§ 364 TrZ), pro trestný čin schvalování trestného činu (§ 365 TrZ), nebo

- trestní řízení vedené pro úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.⁶⁹

Cílem tohoto institutu je zjistit technické a lokalizační údaje, tedy například kdo byl s kým v kontaktu, z jakého a na jaké číslo volal, jak dlouho hovor trval, orientační pohyb zájmových zařízení, ale i IP adresy, tedy data a informace, ze kterých osoba přistupovala prostřednictvím internetového připojení například k e-mailové schránce nebo jiným internetovým službám.

Zjištění údajů o telekomunikačním provozu lze dosáhnout i bez příkazu, a to za předpokladu, že s tím uživatel dá výslovný souhlas. Maximální období, za které lze tyto údaje získat, je až šest měsíců zpětně.

3.2.2. Zadržení, otevření, záměna a sledování zásilky

Zadržení, stejně jako otevření zásilky, je při dodržení zákonných podmínek přípustným zásahem do ústavně zaručeného práva listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv. Institut zadržení zásilky je upraven tak, že se jeho použití vztahuje na poštovní nebo jiné zásilky a telegramy, které pocházejí od obviněného nebo jsou jemu určeny.

„Zásilkou se rozumí předmět dopravovaný jakýmkoliv způsobem, ať již s využitím pošty nebo jiné osoby, včetně dopravy skrytým způsobem, k němuž dochází především v rámci obchodu s omamnými a psychotropními látkami nebo jinými zakázanými látkami a předměty.“⁷⁰

Pokud je k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení nutno zjistit obsah nedoručených poštovních nebo jiných zásilek, nařídí předseda senátu, a v přípravném řízení státní zástupce, aby je pošta nebo osoba provádějící jejich

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 88a, odst. 1

⁷⁰ CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, s. 153. ISBN: 80-86898-36-9.

přepravu vydaly jemu, a v přípravném řízení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.⁷¹

Na příkaz policejního orgánu může být zásilka pozdržena za podmínky, že věc nesnese odkladu a nařízení k zadržení zásilky nelze předem dosáhnout. O pozdržení zásilky je policejní orgán povinen do 24 hodin vyrozumět státního zástupce. Písemný příkaz k zadržení zásilky musí být nejpozději do 3 dnů doručen poště nebo jiné osobě zajišťující přepravu zásilek. Pokud tak není učiněno ve stanovené třídní lhůtě, zásilka musí být uvolněna a doručena adresátovi.

Provést otevření zásilky dle § 87 trestního řádu je možné pouze za předpokladu, že existuje důvodné podezření, že zásilka obsahuje věc důležitou pro trestní řízení. Zásilku může otevřít jen předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nebo policejní orgán.

V zájmu zjištění totožnosti osob podílejících se na nakládání se zásilkou obsahující např. omamné a psychotropní látky, prekursory, jedy, radioaktivní materiál, padělané peníze a cenné papíry, střelné zbraně, střelivo, výbušniny nebo jinou věc, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, věci určené ke spáchání trestního činu, anebo věci z trestného činu pocházející, může předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce nařídit, aby byl obsah takové zásilky zaměněn za jiný a upravená zásilka předána k přepravě. Pokud existuje důvodné podezření, že zásilka obsahuje věci, pro které je možno provést její záměnu, může nařídit státní zástupce její sledování dle § 87b trestního řádu.⁷²

⁷¹ DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. s. 27. ISBN: 978-80-7251-351-2.

⁷² Tamtéž, s. 28

4. Podpůrné operativně pátrací prostředky

Policista je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou:

- a) informátor,
- b) krycí prostředky,
- c) zabezpečovací technika,
- d) zvláštní finanční prostředky.⁷³

Právní úprava v zákoně o Policii ČR je spíše pouze rámcová. Blíže tuto činnost specifikují jednotlivé interní akty řízení, které vzhledem ke specifčnosti podpůrné operativně pátracích prostředků svěřují jejich použití do působnosti služby kriminální policie a vyšetřování. Účelem podpůrných operativně pátracích prostředků je získání operativních informací využitelných v trestním řízení.

4.1. Informátor

Informátorem se rozumí: „fyzická osoba, která dovršila věk rozhodný pro vznik trestní odpovědnosti a která poskytuje příslušníkům Policie České republiky informace nebo služby při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby; tyto informace a služby poskytuje takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce s Policií České republiky.“⁷⁴

Informátorovi lze za jeho činnost poskytnout finanční nebo věcnou odměnu, která se hradí ze zvláštních finančních prostředků. Důvodem pro poskytnutí odměny informátorovi je skutečnost, že poskytnutá informace nebo služba přispěla v konkrétním případě podstatným způsobem k úspěšnému splnění úkolu

⁷³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 72 Podpůrné operativně pátrací prostředky

⁷⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, o využívání informátorů, čl.1

policie, pravidelné poskytování informací nebo služeb při plnění úkolů policie anebo motivace informátora pro další spolupráci s policií.⁷⁵

4.2. Krycí prostředky

„Krycím prostředkem se rozumí věc včetně krycího dokladu, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie.“⁷⁶

V ZPPP č. 25/2013 o krycích prostředcích je krycí věc definována jako samostatný předmět používaný oprávněným policistou, a krycí prostor jako samostatný stabilní nebo mobilní objekt, byt, místnost či soubor objektů, bytů nebo místností používaných oprávněným policistou; součástí krycího prostoru může být zařízení potřebné pro zajištění jeho používání.

Krycím dokladem se rozumí listina, popřípadě jiný dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání policejní činnosti anebo k jiným podobným účelům.⁷⁷

Krycím dokladem k operativnímu využití se rozumí doklad, jehož některé údaje v něm obsažené nejsou vloženy do příslušných informačních systémů; pouze v případě, kdy je nezbytné, aby tyto údaje v informačních systémech existovaly za účelem opatření krycího dokladu, je možné je do informačních systémů vložit na dobu nezbytně nutnou.⁷⁸

Krycím dokladem s legalizací se rozumí doklad, jehož údaje v něm obsažené jsou vloženy do příslušných informačních systémů bez vazby na některé další informační systémy (zejména bez vazby na manuální evidence vedené v písemné formě).⁷⁹

⁷⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, o využívání informátorů, čl. 10, odst. 2

⁷⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 74 Krycí prostředky

⁷⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 75 Krycí doklad

⁷⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, o krycích dokladech, čl. 2

⁷⁹ Tamtéž

Krycím dokladem s hloubkovou legalizací se rozumí doklad, jehož údaje v něm obsažené jsou vloženy do příslušných informačních systémů včetně vzájemných vazeb na další informační systémy.⁸⁰

Krycí doklady se dále dělí na:

- průkazy totožnosti (např. občanský průkaz, cestovní doklad),
- doklady osvědčující právní skutečnosti,
- doklady vztahující se k motorovým vozidlům (např. technický průkaz, osvědčení o registraci vozidla a k nim patřící registrační značky, zelená karta),
- jiné doklady a listiny.⁸¹

4.3. Zabezpečovací technika

Zabezpečovací technika je podpůrný operativně pátrací prostředek, který je policista oprávněn používat při předcházení trestným činům, získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osob.

„Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.“⁸²

4.4. Zvláštní finanční prostředky

Zvláštními finančními prostředky jsou vyčleněné finanční prostředky, které jsou používány k úhradě některých výdajů vznikajících policistům, a to:

- při předcházení trestným činům,
- při výkonu operativně pátrací činnosti, v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků a používáním operativně pátracích prostředků, nebo

⁸⁰ Pokyn policejního prezidenta č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, o krycích dokladech, čl. 2

⁸¹ Tamtéž, čl. 5

⁸² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 76 Zabezpečovací technika

- v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby.

Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu.⁸³

Ze zvláštních finančních prostředků lze hradit:

1. výdaje související s výkonem služby, které není nutno prokazovat platebními doklady, pokud interní akt řízení nestanoví jinak; jedná se o výdaje vznikající při:
 - získávání poznatků o trestné činnosti ze zájmového prostředí,
 - získávání, využití a činnosti informátora,
 - opatřování, vydávání a používání krycích dokladů,
 - používání zabezpečovací techniky,
 - předstíraném převodu nebo s jeho prováděním související,
 - sledování osob a věcí,
 - přípravě, ochraně a použití agenta,
2. finanční nebo věcné odměny informátorům,
3. výdaje spojené se získáním a používáním nebo ukončením používání krycích prostředků,
4. výdaje spojené s koupí nebo nájmem movitého majetku, včetně jeho provozu, údržby nebo oprav a dalších činností nebo služeb souvisejících s jeho držením a užíváním,
5. výdaje spojené se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby,
6. výdaje spojené s cvičnými akcemi nebo praktickým výcvikem.⁸⁴

⁸³ NMV č. 38/2012, ze dne 15. srpna 2012, o nakládání se zvláštními finančními prostředky, čl. 1

⁸⁴ Tamtéž, čl. 2

5. Kazuistika

Na základě studia ukončených trestních spisů na útvaru, kde v současné době působím, tedy odboru hospodářské kriminality Středočeského kraje, bylo prozkoumáno celkem cca 30 trestních spisů. Z těchto byly vybrány 3 trestní spisy, kde bylo vhodné nasazení a použití operativně pátracích prostředků.

Uvedené případy jsou následně konkrétně popsány na základě expertního rozhovoru přímo s policisty, kteří se na prověřování a vyšetřování daného případu podíleli.

Na prvním případě je ukázáno nasazení operativně pátracích prostředků, konkrétně předstíraného převodu a sledování osob a věcí, včetně jejich přínosu ke zdárné realizaci a následnému zahájení trestního stíhání obviněného.

Druhý případ ukazuje situaci, kde nedošlo k nasazení operativně pátracího prostředku, tedy nedošlo k operativnímu rozpracování získaného poznatku ani k získání důkazů nasvědčujících tomu, že mohl být konkrétní osobou spáchán trestný čin a mohlo být proti ní zahájeno trestní stíhání a skutek byl odložen.

U třetího případu je poukázáno na skutečnost, že k zájmovým osobám nebylo včas provedeno dostatečné šetření a chyběla operativně pátrací činnost. Nasazení operativně pátracího prostředku trvalo dlouhou dobu, bez hmatatelných výsledků, čímž následně došlo i ke ztrátě paměťové stopy u vyslychaných osob. Dále se trestní jednání nepodařilo zachytit na záznamové zařízení, jelikož došlo k chybě v záznamovém zařízení, a po 1 roce byl spis z důvodu nedostatku důkazů odložen.

Případ č. 1 (s nasazením operativně pátracích prostředků)

Dlouhodobé podezření na korupční jednání pracovníka Městského úřadu

Daný případ popisuje dlouhodobé podezření, že v daném městě nejsou rovné podmínky při řešení přestupků v dopravě, a to zejména přestupků na úseku alkoholu a toxikomanie. Byly všeobecně známy informace, že někteří řidiči osobních automobilů před jízdou požíli alkoholické nápoje, byli zastaveni hlídkou

PČR, kdy z dechové zkoušky a následně ze znaleckého zkoumání bylo zjištěno, že požili alkoholické nápoje, a přesto jim nebylo odebráno řidičské oprávnění a osoby mohly nadále řídit motorová vozidla. V daném městě se delší dobu šířila informace, že daný úředník za úplatu ovlivňuje správní řízení takovým způsobem, že přestupce není uznán vinným a je mu vráceno řidičské oprávnění.

Policie ČR obdržela v tomto středně velkém městě několik anonymních poznatků, které poukazovaly na provázanost některých podezřelých osob s jedním úředníkem odboru správních agend, který jako referent přestupkového oddělení Městského úřadu měl řešení těchto přestupků ve své gesci. Dále uváděly okruh několik osob, u kterých bylo obecně známo, že byly za přestupky v dopravě, tedy konkrétně jízdu po vlivem alkoholu řešeny Policií ČR a následně bylo jejich jednání předmětem správního řízení na uvedeném odboru správní agend. Přesto u těchto osob je zřejmé, že jim nikdy nebylo odebráno řidičské oprávnění a nadále řídí motorové vozidlo.

Zdrojem informací, které by potvrdily tyto anonymní informace, byly především záznamy v evidencích PČR, přestupkové spisy policistů dopravní policie a v neposlední řadě i zajištěné ukončené spisy ze správního řízení vedené u odboru správních agend dotčeného města.

Na základě provedené analýzy takto získaných informací nebyly v počátku šetření získány takové důkazní prostředky, které by vedly k nasazení operativně pátracích prostředků či operativně pátracích opatření podle trestního řádu.

Byly prováděny obecné úkony za využití oprávnění dané zákonem o PČR, tedy zejména lustrace ve všech dostupných evidencích PČR, prováděno šetření k zájmové osobě, jeho pobytu, pohybu add..

Vyhodnocením získaných informací z probíhajícího šetření k zájmové osobě nebyly zjištěny žádné informace vedoucí k závěru, že by se tato osoba dopouštěla závadového jednání. Uvedený úředník nebyl dle evidencí nikdy řešen pro trestný čin či přestupek ani evidence PČR neobsahovaly k osobě žádné informace či záznamy.

V tomto případě tedy nebyly zjištěny informace, které by vedly k zajištění důkazních prostředků se závěrem, že je zde důvodné podezření ze spáchání trestného činu, tedy bylo by na místě zahájit úkony TŘ, vést prověřování, a to zejména za pomoci použití operativních prostředků a operativního opatření.

Pro komplexní vyhodnocení daného šetření byla provedena analýza ukončených přestupkových spisů za pomoci nadřízeného orgánu odboru správních agend, a to na správním odboru Krajského úřadu. Závěr tohoto orgánu bylo konstatování, že všechny vybrané přestupky byly vyřešeny na samé hranici možnosti řešení, nicméně v rámci správního uvážení daného orgánu v zákonném rozsahu.

Pro doplnění celého šetření byly rovněž policejním orgánem vytěženy některé zájmové osoby, které byly účastníci správního řízení v podezřelých přestupkových spisech. Ani tímto úkonem se nepodařilo zjistit relevantní informace k danému podezření.

Policejní orgán tedy po provedeném šetření věc anonymního podání na úředníka pro korupční trestnou činnost založil „AA“ k možnému dalšímu využití, přičemž i nadále probíhala poznatková činnost k možné trestné činnosti.

Systematická operativní činnost pracovníků SKPV se zapojením dalších útvarů SKPV a využití sítě informátorů v dané lokalitě měla po čase úspěch. Za využití oprávnění dle zákona o PČR, zejména využití podpůrně operativně pátracích prostředků a postupů operativně pátrací činnosti, byla získána informace, že dotyčný úředník odboru správních agend si v rámci řešení přestupku v dopravě týkající se řízení vozidla pod vlivem alkoholických nápojů prostřednictvím zmocněnce podezřelé osoby řekl o úplatek ve výši 30 000,- Kč s tím, že věc vyřeší tak, aby nedošlo k odejmutí ŘO.

V rámci operativní schůzky s daným zmocněncem osoby podezřelé byla tato informace následně ověřena a byl získán příslib spolupráce s policií za účelem odhalení korupčního jednání úředníka odboru správních agend.

V daném případě byl tedy sepsán protokol o trestním oznámení, kde uvedený zmocněnec konkretizoval celé jednání na odboru správních agend

v rámci řešení přestupku v dopravě spočívající v řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu.

Na základě tohoto oznámení byly zahájeny úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu pro podezření ze spáchání zločinu přijetí úplatku podle ust. § 331 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. b) trestního zákoníku a přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle ust. § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, kterého se měl dopustit výše uvedený úředník tím, že jako referent přestupkového oddělení Městského úřadu, v úmyslu získat pro sebe prospěch, při výkonu své pravomoci úředníka pověřeného výkonem státní správy na úseku přestupků v dopravě přestupkového oddělení, při jednání o přestupku v dopravě dle ust. § 125c odst. 1 písm. b) zák. č. 361/2000 Sb., vedeném Městským úřadem, kterého se dopustil přestupce tím, že řídil v provozu na pozemních komunikacích vozidlo pod vlivem alkoholu, což bylo zjištěno hlídkou PČR provedenou orientační dechovou zkouškou certifikovaným analyzátozem alkoholu v dechu Drager Alkotest s naměřenou hodnotou 0,29 promile alkoholu, nabídl přestupci prostřednictvím jeho zmocněnce, který jej při všech jednáních na základě plné moci zastupoval, za poskytnutí úplatku ve výši 30.000,- Kč, vyřízení přestupku ve prospěch přestupce tak, že vedené správní řízení bude zastaveno dle § 86 odst. 1, písm. c) zák. č. 250/2016 Sb. s tím, že spáchání skutku, o němž se vedlo přestupkové řízení, nebylo podezřelému z přestupku prokázáno.

Vyhodnocením získaných podnětů, zejména pak informací získaných ze zájmového prostředí a výsledkem zmocněnce, se podezření ze spáchání prokázalo jako důvodné. Bylo rozhodnuto o realizaci případu za využití operativně pátracích prostředků, a to sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, povolené Okresním soudem a předstíraným převodem věci podle § 158c odst. 1 písm. c) trestního řádu, a to na základě předchozího souhlasu státního zástupce, formou předání finanční hotovosti ve výši 30.000,- Kč, tedy částku, kterou požadoval podezřelý úředník jako úplatek za ovlivnění správního řízení.

Provedení předstíraného převodu věci předcházelo operativní šetření prováděné ve spolupráci se zmocněncem, kdy se za využití operativně pátracích prostředků, zejména technického sledování s pořizováním záznamu zvuku, ve

smyslu ustanovení § 158d tr. řádu, sledování osob a věcí, prováděného na základě předchozího povolení Okresního soudu, podařilo zadokumentovat opakované žádosti podezřelého úředníka o úplatek a instrukce ke způsobu předání úplatku.

Na základě těchto skutečností bylo následně realizováno zadržení podezřelého dle § 76 odst. 1 trestního řádu, a to bezprostředně poté, co byl použit institut operativně pátracího prostředku předstíraného převodu věci dle § 158c trestního řádu, na jehož základě podezřelý úředník přijal od zmocněnce úplatek ve výši 30.000,- Kč, přičemž celý průběh realizace, tedy předstíraného převodu věci byl monitorován policejním orgánem přímo na místě.

Na základě vyhodnocení důkazů bylo zahájeno trestní stíhání obviněného a byl podán návrh na vzetí osoby do vazby, což Okresní soud akceptoval. Po provedeném dokazování byl spisový materiál s návrhem na podání obžaloby předán dozorujícímu státnímu zástupci. Věc skončila odsuzujícím rozsudkem Okresního soudu, kdy obžalovaný úředník byl uznán vinným a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 3 let, s podmíněčným odkladem na zkušební dobu trvání 5ti let a současně mu byl uložen peněžitý trest 200.000,- Kč.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- nebagatelizovat žádná podání, ani ta anonymní,
- vždy v daném prostředí a lokalitě průběžně aktualizovat a využívat síť informátorů,
- vždy v každé fázi šetření či objasňování trestné činnosti zvažovat všechny možnosti nasazení vše podpůrných operativně pátracích prostředků
- po zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu důsledně a proaktivně zajišťovat důkazní prostředky, které mají podpůrný charakter k vyžádání operativně pátracích prostředků či operativně pátracího opatření uvedených v trestním řádu, zejména institut sledování osob a věcí,

- ve všech fázích přípravy a nasazení operativně pátracích prostředků a operativně pátracích opatření dodržovat vysokou míru konspirace,
- u tohoto druhu kriminality v rámci šetření policejního orgánu na počátku vést výslechy všech zájmových osob, nejen osoby podezřelé, ale i účastníků správního řízení do hloubky a provádět ke všem operativní šetření za účelem získání jakéhokoliv poznatku k dané věci,
- vzhledem k možné dekonspiraci byla zcela správně nevedena žádná spolupráce s daným úřadem (vzájemná propojenost úředníků bývá velmi vysoká).

Případ č. 2 (bez operativně pátracích prostředků)

Podezření ze sjednání výhody u veřejné zakázky při obnově komunikací a rekonstrukci školy v městysu A ve Středočeském kraji

Policejnímu orgánu SKPV byl oznámen prostřednictvím anonymu poznatek o manipulacích při realizaci veřejné zakázky na projekt obnovy komunikací a dále na přípravu realizace výběrového řízení na veřejnou zakázku na rekonstrukci ZŠ v městysu A ve Středočeském kraji.

Získané velmi kusé informace vedly k závěru, že NP měl v úmyslu opatřit jinému soutěžiteli spol. B neoprávněné výhody v souvislosti s touto zakázkou, kdy tomuto soutěžiteli zastupitelé městysu A měli blíže nespecifikovaným způsobem sjednat při výběrovém řízení výhody dalším osobám při zakázkách městysu A, konkrétně pak prostřednictvím společnosti C, a to na projekty obnovy komunikací za 7 mil. Kč a na rekonstrukci ZŠ za 18 mil. Kč. **Po tomto zjištění byly ZÚTR podle § 158 odstavec 3 trestního řádu ve věci sjednávání výhody při zakázkách v městysu A, tedy přečinu sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě podle § 256 odst. 1) trestního zákoníku.**

Z uvedeného anonymu vyplynulo, že veškeré zakázky v uvedeném městysu A fungují obdobným způsobem, tedy je vytipován drahý projekt, následně poté je vypsáno výběrové řízení, které vyhraje předem vybraná a spřátelená firma vedení uvedeného městysu A. Vše má zabezpečovat společnost C, která se výběrového

řízení přímo neúčastní, ale zajišťuje poradenský servis a zázemí. Zastupitelům jsou poté tyto projekty týkající se zadávání veřejných zakázek předkládány v časovém presu a byli je nuceni schvalovat na poslední chvíli bez řádného prostudování. Uzavřené smlouvy jsou poté následně pro městys naprosto nevyhovující a poškozující.

Po vydání ZÚTŘ byly postupně vyslechnuti všichni zastupitelé městysu A. Po vyhodnocení všech provedených výsledků zájmových osob (zastupitelé městysu A a starostka městysu A) byla celá věc vyhodnocena a ve věci bylo vydáno usnesení odložení věci dle § 159a/1 tr. řádu s tím, že v dané věci nebylo zjištěno podezření ze spáchání TČ, neboť nebylo prokázáno, že by došlo k ovlivnění průběhu VŘ při zadávání VZ, resp. nebylo prokázáno naplnění obligatorních znaků přečinu sjednávání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě podle § 256/1 trestního zákoníku.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- poznotek nebyl konkretizován, velmi kusé informace – velmi častý jev anonymů, kde až 90% je naprosto zavádějících bez relevantních základů,
- operativně pátrací činnost nebyla použita žádná, došlo pouze k výsledkům všech zastupitelů městysu A,
- byly provedeny výsledky k oběma veřejným zakázkám, tedy i k té, která teprve měla nastat a u které mohla být věc operativně dále rozpracována s použitím OPČ SKPV,
- ve věci po ZÚTŘ cca v průběhu 1 měsíce byly provedeny výsledky všech zastupitelů, bez jakéhokoli doplňujícího šetření včetně lustrací ve veřejných i neveřejných zdrojích bylo vydáno usnesení o odložení věci dle § 159a odst. 1 trestního řádu.

Případ č. 3 (s chybným nasazením operativně pátracích prostředků)
Podezření ze sjednávání výhody při zadání VZ a pletich při zadání VZ ve svazku obcí C ve Středočeském kraji

Policejním orgánem SKPV byl získán poznatek o manipulacích při přípravě a zadání veřejné zakázky na dostavbu XXX u svazku obcí Z ve Středočeském kraji. Získané informace vedly k závěru, že NP měl v úmyslu opatřit jinému soutěžiteli - spol. A neoprávněné výhody v souvislosti s touto zakázkou, kdy tomuto soutěžiteli poskytl údaje o dalším soutěžiteli – spol. B, které nebyly veřejně přístupné a na jejímž základě došlo k telefonnímu kontaktu zástupců společnosti A se zástupcem společnosti B s požadavkem na osobním setkáním týkající se předmětné VZ.

Po tomto zjištění byl bezprostředně vyslechnut majitel společnosti B, který uvedené informace potvrdil s tím, že v nejbližší době má proběhnout schůzka se zástupci společnosti A týkající se předmětné VZ s tím, že jejich jednání bylo velmi nestandardní. Na základě výsledku majitele společnosti B byl ZÚTŘ pro **přečin sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle ust. § 256 odst. 1 trestního zákoníku**, kterého se dopustil NP tím, že v době od... do, v souvislosti se zadáním veřejné zakázky malého rozsahu nazvanou "Dostavba XXX, zadavatel svazek obcí Z v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch sjednal jinému soutěžiteli, společnosti A výhodnější podmínky na úkor jiných soutěžitelů, a to tak, že jednateli spol. A poskytl údaj o tom, že v souvislosti s veřejnou zakázkou malého rozsahu "Dostavba XXX" byla podána nabídka i společnost B.

Obratem po ZÚTŘ byly podány na OSZ podněty k vydání povolení ke sledování osoba věcí dle § 158d odst.1, 2 tr. řádu a odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 tr. řádu účastníků předmětné schůzky a to za účelem zjištění obsahu nabídky zástupců spol. A majiteli spol. B. Oba podněty byly akceptovány a OSZ bylo vydáno povolení ke sledování osob a věcí dle § 158d/1,2 tr.ř. a OS opatření k nařízení odposlechu dle § 88 tr. řádu, účastníků předmětné schůzky.

Průběh schůzky se nepodařilo zachytit na záznamové zařízení, došlo k chybě v záznamovém zařízení, částečné informace přinesl až doplňující výslech majitele spol. B, kterým byla zjištěna zejména skutečnost, že mělo dojít k nabídce na odstup od výběrového řízení za určité kompenzace.

Tyto skutečnosti se pak jen v náznacích objevily ještě v telefonickém hovoru mezi majiteli společnosti A a B.

Na základě informací z doplňujícího výslechu majitele společnosti B byl později na základě pokynu OSZ rozšířen ZÚTŘ o **přečin pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ust. § 257 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku**, tím, že XY, jako jednatel spol. A, která byla jedním ze soutěžitelů o získání veřejné zakázky malého rozsahu nazvanou „Dostavba XXX“, zadavatel svazek obcí C nabídl po předchozím telefonickém kontaktu v restauraci jinému soutěžiteli o tutéž veřejnou zakázku, konkrétně majitel společnosti B, že když se spol. B nezúčastní zadávacího řízení k předmětné veřejné zakázce nebo nabídne cenu vyšší než 575.000,- Kč, což měla být nabídka spol. A, tak dostane čtvrtinu peněz z částky 475.000,- Kč, jelikož 100.000,- Kč mělo být slíbeno spol. C, která byla pověřena výkonem zadavatelskou činností k předmětné veřejné zakázce.

V rámci dalšího postupu policejního orgánu došlo k dalšímu vyhodnocování operativní techniky a dále na základě povolení OS k zajištění e-mailové komunikace mezi zájmovými objekty (zástupci společnosti A, starostkou jedné z obcí předmětného svazku obcí a dalšími zájmovými subjekty).

Vyhodnocením materiálů z OPP nebyly získány relevantní důkazy, které by počáteční informace důkazně podpořily, došlo proto k vyhodnocení listinných materiálů týkajících se zadání a průběhu předmětné VZ, kdy nebyly zjištěny nesrovnalosti.

Poté proběhly na konci prověřování výslechy zájmových osob, dále osob podezřelých, které byly zároveň konfrontovány i s poznatky získanými při nasazení OPP. Výslechy nedošlo k posunu v zajištění důkazních prostředků a případ byl cca po 1 roce od ZÚTŘ pro nedostatek důkazů odložen dle § 159a/1 trestního řádu.

Doporučení a postřehy k předmětné věci:

- chybí OPČ SKPV, zejména pak k osobám podezřelým, kromě nasazení a vyhodnocování OPP,
- nefunkčnost záznamového zařízení,
- nasazení OPP trvalo velmi dlouhou dobu, nejméně 5 měsíců bez hmatatelných výsledků, čímž došlo ke ztrátě paměťové stopy u vyslychaných (výslechy prováděny takřka po 1 roce),
- u tohoto druhu kriminality nebyly na začátku provedeny výslechy zájmových osob do hloubky, čímž se v prověřování ztratila celá řada významných faktorů (popis VZ, jeho zadání, průběhu, údajné zrušení 1. kola zadání VZ, ad.),
- chybí větší analytická činnost, která by samotnému prověřování dala jasný směr a rozsah dokazované věci,
- nedošlo k podrobnému zmapování průběhu VŘ k předmětné VZ,
- nebyla prověřována účast podezřelé společnosti A na dalších obdobných zakázkách...

Vyhodnocení

Na základě identifikace jednotlivých skutečností významných pro zajištění důkazních prostředků v rámci odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti je zřejmé, že zejména proti latentní kriminalitě, která je nejvíce patrná v oblasti státní správy a samosprávy na úseku rozhodovací pravomoci, dotačních titulů a přerozdělování finančních prostředků v rámci rozpočtu ČR, je využívání operativně pátracích prostředků a operativně pátracích opatření nanejvýše významné. Bez těchto prostředků a opatření, které nejsou v jednotlivých případech nasazeny vůbec nebo se zpožděním, dochází k situacím, že se policejní orgán dostává do důkazní nouze, ve většině případů má jen nepřímé důkazy, které vesměs u soudu neobstojí. Z těchto důvodů by mělo docházet v budoucnu k posilování využívání těchto institutů, tedy SKPV by měla využívat

veškeré zákonné nástroje dané trestním řádem, které by vedly k řádnému objasnění věci a potrestání pachatele.

Je na místě v rané fázi rozkrývání této trestní činnosti věnovat velkou pozornost informacím o nestandardní situaci, která páchání trestné činnosti velmi často předchází. Velmi často chybí kontrolní mechanismy, které buď absentují zcela, nebo jsou jen formální. Policisté zabývající se operativně pátrací činností by měli průběžně vyhodnocovat tyto indikátory, a to za pomoci informátorů ze zájmového prostředí, analytickou činností ve všech dostupných informačních systémech PČR, a v neposlední řadě zejména vyhodnocováním veřejných i neveřejných zdrojů, jakým jsou například televizní zprávy, místní periodika, zápisy obecních zastupitelstev, síť Internet včetně sociálních sítí Facebook, Instagram, X (dříve Twitter), TIK TOK a další.

Mezi rizikové indikátory v rámci působnosti státní správy a samosprávy můžeme zařadit například způsoby vypsání veřejných zakázek, publikování zadání veřejné zakázky, počet získaných zakázek stejným dodavatelem, počet a rozsah projektů s přidělenou dotací, realizace projektů s přidělenou dotací v minulosti či návaznost na osoby v minulosti prověřované PČR.

6. Analýza využívání operativně pátracích prostředků

Praktická část této práce se zabývá právní úpravou, funkčností a využitelností operativně pátracích prostředků a podpůrně operativně pátracích prostředků v rámci odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti. Právě operativně pátrací prostředky jsou jedním z hlavních efektivních prostředků, jak úspěšně odhalovat a objasňovat závažnou hospodářskou kriminalitu, která v současné době představuje čím dál tím větší riziko pro společnost.

V této části práce bylo využito výzkumné metody písemného dotazování formou dotazníku, který byl rozeslán mezi kolegy, dále vlastního studia odborné literatury a článků a v neposlední řadě i využití poznatků z vlastní praxe.

Dotazník obsahoval okruh otázek, které byly formulované tak, aby byly srozumitelné a výstižné. Otázky se zabývají obecným povědomím kolegů o operativně pátrací činnosti a jejich prostředků, právní úpravě operativně pátracích prostředků i jejich využitelnosti při prověřování a vyšetřování hospodářské kriminality.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak se operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky využívají v praxi, jaký je pohled na jejich zákonnou úpravu a jak je kolegy hodnoceno jejich využívání. Dalším cílem bylo získat poznatky o současném využívání operativně pátracích prostředků, hodnocení jejich efektivity a zjistit hlavní nedostatky a důvody, proč nejsou tyto prostředky více využívány v rámci jednotlivých oddělení hospodářské kriminality.

Cílovou skupinu jsem vzhledem k zaměření výzkumu v oblasti hospodářské kriminality stanovil pouze na příslušníky PČR zařazených ve službě kriminální policie a vyšetřování, konkrétně se jednalo o oddělení hospodářské kriminality Územních odborů v rámci Středočeského kraje. Největší spolupráce byla navázána s vedoucími či kolegy zařazených na oddělení hospodářské kriminality Územního odboru Beroun, Územního odboru Kladno a Územního odboru Rakovník. Pro přesnější analýzu jsem z výše uvedených oddělení stanovil 20

respondentů, kdy z části se jednalo o vedoucí oddělení, z části „operativce“ a z části vyšetřovatele.

Výzkum je tedy vymezen jednak druhem hospodářské kriminality, jednak cílovou skupinou – policisté zařazení na odděleních hospodářské kriminality v rámci Územních odborů a problematikou operativně pátrací činnosti a operativně pátracích prostředků.

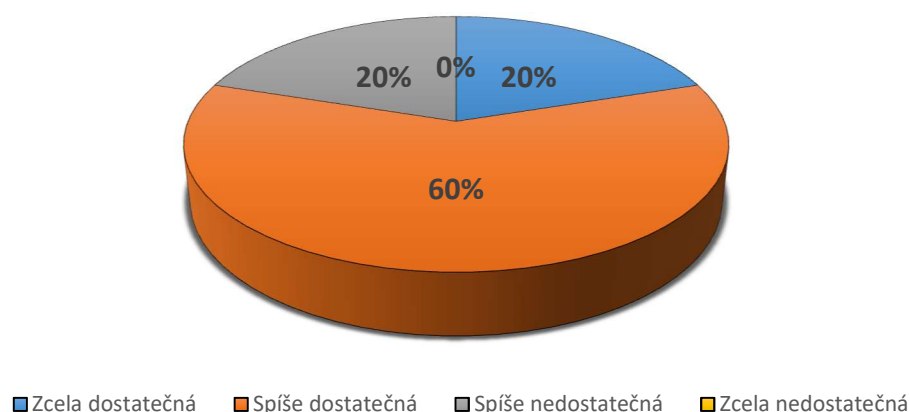
V další části této kapitoly jsou prezentovány získané odpovědi, které poskytují ucelený pohled na danou problematiku, včetně jejich stručné analýzy. Na závěr jsou uvedena získaná zjištění a navrhnutá možná opatření a doporučení, které by mohla přispět k efektivnějšímu využívání operativně pátracích prostředků a s tím spojenému zlepšení při odhalování a objasňování hospodářské kriminality.

Otázky:

Otázka č. 1 - Považujete současnou právní úpravu operativně pátracích prostředků (§158b – 158e tr. řádu) a operativně pátracích opatření (§§ 86 – 88a tr. řádu) za dostačující?

K této otázce uvedla většina respondentů, že současná právní úprava operativně pátracích prostředků uvedena v trestním řádu se jim jeví jako spíše dostatečná. Menší zlomek dotazovaných uvedl, že se jim právní úprava zdá spíše nedostatečná. Jako kladné můžeme uvést to, že nikdo z dotazovaných nevedl, že by byla současná právní úprava operativně pátracích prostředků byla zcela nedostatečná.

Považujete současnou právní úpravu operativně pátracích prostředků za dostačující?

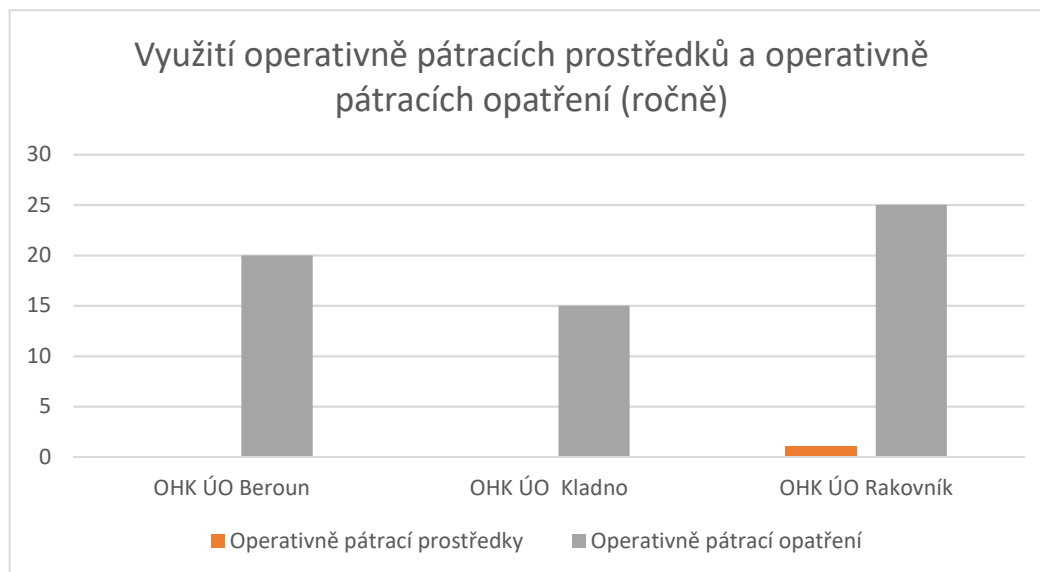

Otázka č. 2 - Jak často vaše oddělení hospodářské kriminality zařazené na ÚO využívá operativně pátrací prostředky (případně opatření §§ 86-88a)? Kolikrát ročně?

Většina dotazovaných uvedla, že operativně pátrací prostředky ve smyslu ust. § 158b trestního řádu (sledování osob a věcí, předstíraný převod a použití agenta) v současné době na svých odděleních nevyužívají vůbec. K operativně pátracím opatřením ve smyslu ust. §§ 86-88a trestního řádu respondenti uvedli, že využívají institut dle § 88a trestního řádu průměrně cca 15x ročně (ÚO Kladno), 30x ročně (ÚO Rakovník).

Institut dle § 88a trestního řádu využívají nejčastěji v souvislosti s prověřováním trestných činů páchaných v kyberprostoru nebo kyberkriminality. Zpravidla se jedná o postup dle § 88a odst. 4 trestního řádu.

K využití operativně pátracích prostředků ve smyslu § 158b trestního řádu byly zaznamenány pouze jednotky případů z ÚO Rakovník (v průměru max. 1x ročně).

Z uvedeného grafu vyplývá, že operativně pátrací prostředky se na jednotlivých odděleních hospodářské kriminality nevyužívají, případně narázově max. 1 ročně, většinou dle druhu nápadu trestné činnosti a konkrétního případu.

Otázka č. 3 - Jak často využíváte podpůrné operativně pátrací prostředky dle zák. o PČR? Který nejvíce?

Z odpovědí respondentů vyšlo najevo, že podpůrné operativně pátrací prostředky nejsou na odděleních hospodářské kriminality v rámci jednotlivých územních využívány skoro vůbec.

Co se týče odpovědí získaných od vedoucích jednotlivých územních odborů, konkrétně ÚO Kladno, ÚO Beroun a ÚO Rakovník, tak využitelnost podpůrných operativně pátracích prostředků je takřka nulová. V několika málo případech (zhruba 4x ročně) je využíváno institutu zvláštních finančních prostředků ve smyslu § 77 zák. o Policii ČR č. 273/2008 Sb., kdy jsou využity zejména při schůzkách s osobami, ale nikoli ve smyslu informátora, ale dle čl. 2 odst. 3 písm. a) 1. NMV č. 38/2012.

Otázka č. 4 - Který institut z operativně pátracích prostředků jste využily za posledních 5 let nejvíce?

Odpovědi na tuto otázku byly téměř shodné. Většina respondentů uvedla, že za posledních 5 let nevyužili operativně pátrací prostředky u žádného případu. V případě možnosti operativního rozpracování a tedy i možnosti nasazení operativně pátracího prostředku byl ve většině případech z kapacitních důvodů a složitosti případu spis postoupen na odbor hospodářské kriminality příslušného krajského ředitelství, který věc operativně rozpracoval a případně realizoval. Nasazení operativně pátracích prostředků na úrovni oddělení hospodářské kriminality v rámci územního odboru bylo zaznamenáno jen v minimální míře.

Otázka č. 5 – Podařilo se vám užitím operativně pátracích prostředků získat zásadní důkaz? Konkretizujte případ.

K této otázce převažující většina dotazovaných uvedla, že užitím operativně pátracího prostředku se jim zásadní důkaz získat nepodařilo. Získání zásadního důkazu bylo zaznamenáno pouze v jednotkách případů, a to za využití institutu sledování osob a věcí dle § 158d trestního řádu, v rámci trestního řízení pro trestný čin přijetí úplatku dle § 331 odst. 1 alinea 2 trestního zákoníku a pro trestný čin vydírání dle § 175 odst. 1 trestního zákoníku.

Otázka č. 6 - Uveďte, z jakého důvodu nejsou více využívány operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky na vašem oddělení?

Zde se odpovědi respondentů příliš nelišily. Ve většině případů se jednalo o administrativní náročnost daných úkonů, velké zatíženosti zpracovatelů v důsledku špatné personální situace a v několika případech se objevil jako důvod i druh nápadu trestné činnosti, který spadá do příslušnosti oddělení hospodářské kriminality v rámci územních odborů.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Z provedeného dotazníkového šetření a následné provedené analýzy získaných odpovědí je zřejmé, že využívání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků na odděleních hospodářské kriminality jednotlivých územních odborech v rámci krajského ředitelství Středočeského kraje je na velmi nízké úrovni. Co se týče současné právní úpravy operativně pátracích prostředků a opatření, tak tu vnímají respondenti jako spíše dostatečnou.

Až znepokojivé výsledky jsou odpovědi na otázky četnosti využívání operativně pátracích prostředků, kdy bylo zjištěno, že na těchto odděleních hospodářské kriminality se operativně pátrací prostředky buď vůbec nevyužívají, nebo pouze výjimečně max. 1 krát ročně.

Jeden z vedoucích oddělení hospodářské kriminality na tuto otázku odpověděl: *„Bohužel nemáme kapacity na vyhledávací činnost, tedy i na využívání operativně pátracích prostředků a to zejména z důvodu extrémně vysokého nápadu tr. činnosti, kdy zatíženost zpracovatelů je tak vysoká, že operativně pátrací činnost prakticky na našem oddělení neexistuje. Již cca dva roky jsme v souvislosti s nápadem tr. činnosti ve stavu, kdy s obrovským úsilím zvládáme tento nápad zpracovávat.“* Tato odpověď dle mého názoru zcela jasně vystihuje hlavní důvod, proč nejsou na odděleních hospodářské kriminality v rámci jednotlivých územních odborů více využívány operativně pátrací prostředky.

K tomuto je třeba dále uvést, že ostatní respondenti na pozicích „operativců“ a vyšetřovatelů uvedli mezi hlavními problémy i vysoký tlak na rychlé ukončování spisů, což jim neumožňuje kvalitní operativní rozpracování včetně možnosti nasazení operativně pátracích prostředků.

Kvalitní operativní rozpracování a s tím spojená možnost nasazení operativně pátracích prostředků je dlouhodobý systematický proces, kterým se získávají určité informace, které je třeba dále prověřovat, tedy se jedná o časově náročný proces, který ovšem v podmínkách aktuálního personálního stavu na jednotlivých odděleních hospodářské kriminality není možno realizovat.

Zásadním problémem je i skutečnost, že policisté zařazení tabulkově na pozici „operativce“ dostávají spisy, tedy vedou prověřování, v některých případech i vyšetřování a nemají tak dostatečný prostor pro operativně pátrací činnost. Lze tedy konstatovat, že operativa na těchto odděleních vůbec neexistuje.

Všechno v podstatě souvisí s personálním stavem a zpracováním nápadu trestné činnosti na odděleních hospodářské kriminality. Velmi často řeší dlouhodobě občansko - právní spory jednotlivých subjektů, které jen využívají policejní orgán k obstarání listin důležitých pro soudní spory. Další otázkou jsou legislativní úpravy, akceptace SZ některých meritorních rozhodnutí - ultima ratio apod. V podstatě chybí operativně pátrací činnost služby kriminální policie a vyšetřování, kterou se zabývají především jen celorepublikové útvary, tedy chybí proaktivní prověřování pol. orgánů OHK SKPV jednotlivých ÚO a KŘP.

7. Návrhy na dílčí opatření

Na základě provedených analýz z výše uvedených kazuistik, dotazníkového šetření, expertních rozhovorů s policisty a vlastního studia dostupných dokumentů je zřejmé, že v současné době prakticky neexistuje operativně pátrací činnost na odděleních a odborech hospodářské kriminality v rámci krajských ředitelství Policie ČR. Touto činností se zabývají pouze republikové útvary, jako např. NPC či NCOZ.

V dané oblasti se nabízí několik opatření, které by mohly vést dle mého názoru ke zlepšení této situace.

V rámci „renesance“ SKPV v oblasti operativně pátrací činnosti u hospodářské kriminality by podle mého názoru měla zejména operativně pátrací činnost v podmínkách krajského ředitelství podléhat liniovému řízení (odbor - oddělení). Je zřejmé, že jakákoli koncepce týkající se operativně pátrací činnosti by měla být upravena vnitřním aktem řízení, zejména k jasně vymezenému vztahu odbor OHK – oddělení OHK, kdy toto liniové řízení pak zajistí osobní znalost mezi policisty a nadřízenými, metodiku školení mladších kolegů na odděleních, společné telekonference a porady řešící nové trendy, odhalování a objasňování trestné činnosti, předávání poznatků a případnou spolupráci při týmovém řešení nejnáročnějších kauz.

S ohledem na personální možnosti bude nutné zejména přejít v rámci uplatňování operativně pátrací činnosti služby kriminální policie a vyšetřování od plošné ochrany všech individuálních zájmů České republiky deklarovaných v trestním zákoně pouze k ochraně individuálních zájmů České republiky ve vertikální struktuře, kdy jejich porušení nebo ohrožení má negativní důsledky zejména na rozpočtovou stránku a z toho vyplývající negativní důsledky pro Českou republiku. Na základě tohoto členění by bylo vhodné nově vytýčit nové linie služby kriminální policie a vyšetřování OHK, které by odrážely plánovanou redukci chráněných zájmů ve vztahu k operativně pátrací činnosti.

K zajištění optimální součinnosti uvnitř služby kriminální policie a vyšetřování odboru hospodářské kriminality KŘP Stč. kraje s odděleními hospodářské

kriminality územních odborů SKPV KŘP Stč. Kraje, by měly být vybrány některé zájmové oblasti, například linie „dotace, státní správa a samospráva“ a linie „daně a podnikatelé“, které by se soustředili především na operativně pátrací činnost SKPV.

I. linie „dotace, státní správa a samospráva“

Tyto oblasti, resp. zájmové objekty by se týkaly přidělování dotace a subvence ze státního rozpočtu a prostředků EU poskytovaných zejména prostřednictvím MZe ČR, MŽP ČR, MMR ČR, MPO ČR, a to jak výrobním, tak i nevýrobním podnikům či místní samosprávě a dále dotace a subvence poskytované jak samosprávou, tak i místní správou (obce se samostatnou působností, obce s přenesenou působností), a to jak výrobním, tak i nevýrobním podnikům včetně realizací investičních akcí prostřednictvím veřejných soutěží.

Uvedené objekty zájmu by byly vybrány na základě analýzy procesu přidělování a rozdělování dotací ze státního rozpočtu ČR, dále pak čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU prostřednictvím regionálních operačních programů.

II. linie „daně a podnikatelé“

Tyto zájmové objekty by tvořily především oblastní pobočky významných finančních institucí, pojišťoven a nebankovních institucí poskytujících úvěry, finanční úřady, úřady práce, ČSSZ a další instituce, které se nacházejí v rámci teritoria jednotlivých územních odborů a které mohou být finanční kriminalitou nejvíce postiženy. Nedílnou součástí takto vytipovaných objektů by mohly být konkrétní města, obce, výrobní a nevýrobní podniky, právnické a fyzické osoby, ke kterým z poznatkového fondu AISU, dalších policejní informačních systémů, nebo z dostupných veřejných i částečně neveřejných zdrojů (např. sociální sítě) byly zjištěny informace o žádostech, čerpání a realizací projektů finančními prostředky pocházející z rozpočtu ČR u kterých indicie signalizují objektivní hledisko možného porušení zákona.

Navrhovaná systematizace služebních míst u oddělení HK

Na každém oddělení by měly být tabulkově vyčleněni nejméně 2 policisté na jednu linii týkající se operativně pátrací činnosti SKPV, tedy nejméně 4 policisté na oddělení hospodářské kriminality jednotlivých územních odborů, v případě zřízení shora uvedených dvou linií. Na odboru hospodářské kriminality by pak měl být počet dvojnásobný, i s ohledem na metodiku řízení těchto policistů zařazených na oddělení hospodářské kriminality jednotlivých územních odborů. Tito policisté by v žádném případě neměly konat vyšetřování trestních spisů, a prověřování a šetření by mělo probíhat v těch spisech, kde jsou možnosti pro nasazení operativně pátracích prostředků a případně operativně pátracích opatření dle trestního řádu, tedy typické páchaní trestné činnosti v reálném čase, příprava, pokus k trestnému činu, anonymní podání add.

Na základě shora uvedené koncepce by tedy nová systematizace služebních míst za účasti operativně pátrací činnosti SKPV mohla být rozdělena na oddělení hospodářské kriminality v rámci územního odboru podle pracovní náplně policistů například do těchto skupin:

1. policisté zabývající se prověřováním a OPČ - linie „dotace, státní správa a samospráva“,
2. policisté zabývající se vyšetřováním - linie „dotace, státní správa a samospráva“,
3. policisté zabývající se prověřováním a OPČ - linie „daně a podnikatelé“,
4. policisté zabývající se vyšetřováním - linie „daně a podnikatelé“,
5. policisté zabývající se prověřováním a vyšetřováním - linie „ostatní HTČ“,
6. Kyberkriminalita a ostatní kriminalita páchaná v kyberprostoru.

Pozn. V případě kyberkriminality, včetně trestné činnosti páchané v kyberprostoru, bych prověřování a vyšetřování této trestné činnosti ponechal samostatnému odboru, případně bych tyto policisty začlenil pod odbor analytiky krajského ředitelství.

Návrh nastavení kritérií hodnocení jednotlivých pracovníků OHK

Policisté zabývající se prověřováním a vyšetřováním

Policisté zařazení v této skupině se zabývají především trestním řízením od postupu ve smyslu § 158 odst. 3 trestního řádu do postupu ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu, a dále pak šetřením a prověřováním trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, na jejichž podkladě nelze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu. Policisté v rámci své pracovní činnosti postupují zejména dle trestního řádu a interních aktů řízení vztahující se k trestnímu řízení.

Ve fázi vyšetřování, by pak byl těžištěm hodnocení zejména postup od ZTS do NPO (trestní stíhání) a dále pak schopnost týmové práce, vedení pracovní skupiny a další.

Hodnocení této skupiny plně koresponduje s nastavenými kritérii standardního hodnocení, které jsou nastaveny vedením KŘP (poznámka, významná událost, pravidelné hodnocení, průběžné hodnocení, služební hodnocení).

Policisté zabývající se prověřováním za využití OPČ

Policisté zařazení na těchto liniích by spadali do nově vzniklé koncepce OPČ na základě nového směřování SKPV. Hodnocení těchto policistů by samozřejmě kladlo větší nároky na osobní invenci vedoucího oddělení, neboť OPČ policistů je zčásti neměřitelná a není ji možné hodnotit pouze kvantitativně.

Při hodnocení jednotlivých policistů zařazených na těchto liniích v rámci OPČ lze za sledované období (pravidelné hodnocení) přihlížet zejména k:

- pravidelnému písemnému vyhodnocení OPČ policisty zařazenými na těchto liniích,
- kvalitě a počtu poznatků,
- kvalitě vyhodnocování získaných informací,
- schopnosti týmové práce,

- počtu nasazení POPP a OPP,
- počtu ZÚTŘ ze získaných informací a poznatků,
- realizacím pachatelů TČ, které vycházejí z OPČ,
- kvalitě metodické činnosti vůči ÚO OHK SKPV,
- spolupráce s ÚO OHK SKPV,
- samotné OPČ vykonávané v rámci pracovní činnosti v zájmových oblastech.

Vzdělávání policistů v oblasti operativně pátrací činnosti

Samotnou kapitolou by pak v rámci zlepšení činnosti kriminální policie měla být vzdělávací činnost v tomto sektoru. Je zřejmé, že studiem na PA ČR, případně účast na některém kurzu operativně pátrací činnosti poskytovaném v rámci SPŠ MVČR jsou sice nabyty určité základní znalosti a orientace v problémech využívání, nasazování a vyhodnocování operativně pátracích prostředků a operativního opatření, nicméně zkušenosti v rámci samotného nasazení těchto opatření a každodenní praxe je nenahraditelné.

V rámci operativně pátrací činnosti by měli kurzy OPČ nastavit základy pro policisty začínající u SKPV, a to zejména svojí praktičností. Poté by měly navazovat krátkodobé pravidelně se opakující vzdělávací programy za účelem rozšíření znalostí získaných u této služby. Forma a obsah vzdělávacího programu, který by navazoval na základní kurzy trestního řízení a operativně pátrací činnosti SKPV musí mít znaky zjevné specializace s ohledem na činnost SKPV v rámci Policie ČR. S ohledem na tuto premisu by bylo vhodné nejprve zcela jasně vymezit pracovní náplně jednotlivých subjektů SKPV a poté vyprecizovat jednotlivá školení a IMZ. Je zřejmé, že v této oblasti by toto mohli zajišťovat zkušení policisté odboru hospodářské kriminality.

Obsah vzdělávacího programu příslušníků SKPV v oblasti operativně pátrací činnosti na úseku hospodářské trestné činnosti ze strany policistů odboru hospodářské kriminality by pak mohl například obsahovat zejména tyto instituty:

a) práce s informacemi - v současné době prakticky neexistuje cílevědomá komplexní činnost pol. orgánů SKPV v této oblasti.

- získávání a sběr informací,
- prověrka a vyhodnocování informací,
- využívání zdrojů (vnitřní x vnější),
- analytická práce s informací,
- získávání informátorů,

b) aplikace trestního právo hmotného - zpracovatel, resp. „operativec“ velmi často neví, kam své šetření směřuje, jaké podezření z TČ šetří, neumí vyhodnotit, zda se jedná o podezření z TČ či nikoliv

- specifika HTČ,
- znaky TČ ve vztahu k HTČ,
- právní kvalifikace TČ

c) operativní situace HTČ - nejsou sledovány trendy páchaní TČ, nejsou účelně nasazovány prostředky pro odhalování TČ, pol. orgán se neorientuje ve svěřené problematice, nezná možnosti SKPV v rámci odhalování TČ

- použití POPP dle zák. o PČR a OPP dle trestního řádu,
- orientace v dané svěřené problematice (např. daňové trestné činy - orientace v daňové soustavě, charakteristika daní, daňové pojmy apod.),
- jednotlivé formy páchaní TČ a možnosti jejich odhalování,
- možnosti a nové trendy ÚZČ a ÚSČ SKPV,
- metodologie výslechu u jednotlivých skupin TČ

d) utajované informace - policisté se neorientují v problematice utajovaných skutečností, žádosti o povolení operativně pátracích prostředků a operativní techniky nemají požadované náležitosti, nejsou dostatečně odůvodněné.

- administrativní vedení utajovaných písemností,
- specifika žádostí v režimu „V“,
- spolupráce s ÚZČ a ÚSČ SKPV.

Závěr

V první části práce byl vymezen pojem hospodářské kriminality včetně jejího rozčlenění, dále byly charakterizovány současné formy a způsoby páchání hospodářské trestné činnosti a uvedeny možnosti jejího odhalování a dokumentování za využití operativně pátrací činnosti.

V praktické části práce byla zpracována kazuistika, kde byly na základě rozhovorů s policisty přímo podílejících se na prověřování a vyšetřování daných případů popsány konkrétní případy, včetně možností nasazení operativně pátracích prostředků. Dále byla v práci provedena analýza využívání operativně pátracích prostředků na odborech a odděleních hospodářské kriminality s cílem zjistit, jak se tyto prostředky využívají v praxi. Cíl práce, kterým bylo analyzovat metody a prostředky, které využívají orgány činné v trestním řízení a zhodnotit jejich efektivitu v boji proti hospodářské kriminalitě, byl úspěšně splněn, kdy na základě těchto analýz bylo v práci navrženo několik dílčích opatření, které by mohly vést ke zlepšení současné situace v oblasti operativně pátrací činnosti, k posílení personální stability či například snížení fluktuace na odděleních.

V souvislosti se stále sofistikovanějším způsobem páchání hospodářské trestné činnosti se zvyšuje i náročnost jejího odhalování. Za poslední roky se výrazněji projevil přechod trestné činnosti do světa internetu a kyberprostoru, což nasměrovalo i další činnost policie. Právě odhalování a objasňování hospodářské trestné činnosti a korupce, odhalování a objasňování trestné činnosti páchané v on-line prostředí, zefektivnění operativně pátrací činnosti služby kriminální policie a vyšetřování s důrazem na vyhledávání latentní kriminality a zajišťování výnosů z trestné činnosti patří v současné době mezi hlavní priority služby kriminální policie a vyšetřování.

Z uvedených skutečností je zřejmé, že pokud Policie ČR skutečně nechce zaspát vývoj a reagovat na nové trendy páchání trestné činnosti, je nejvyšší čas pro „renesanci“ práce služby kriminální policie, která po velké novele trestního řádu v roce 2001 a po sloučení s úřadem vyšetřování bohužel utrpěla ústupem operativní práce, která byla nahrazena pouze prací kancelářskou.

V rámci obecné kriminality tento ústup není tak markantní, neboť zejména při odhalování a objasňování kriminality v oblasti násilí jsou operativně pátrací prostředky a opatření využívány takřka na denní bázi, kdežto u hospodářské kriminality s ohledem na její šíři a záběr jsou operativně pátrací prostředky využívány jen výjimečně.

Tento trend poslední doby by bylo tedy vhodné změnit, a to například dílčími návrhy uvedenými v závěru mé práce. Podle mého názoru by měla vzniknout ucelená koncepce, která by si kladla za cíl zejména změny ve struktuře řízení Policie ČR, a to především ve vztahu oddělení/odbor, úpravu systematizace služebních míst na odděleních a odborech HK, redukci počtu chráněných zájmů v národním hospodářství ve vztahu k operativně pátrací činnosti SKPV a v neposlední řadě by se změny měly týkat i průběžného vzdělávání policistů zabývajících se operativně pátrací činností SKPV.

Seznam použité literatury

Monografie:

BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha 2002, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2002.

BUDKA, Ivan (ed.). *Vybrané problémy operativně pátrací činnosti*. Praha 2010, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2010.

BRABCOVÁ, Irena. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha 2001, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2001.

CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KREJČOVÁ, Soňa; SCHEINOST, Miroslav. *Obrana proti ohrožení společnosti závažnými formami trestné činnosti. Závěrečná zpráva*. Praha: IKSP, r. 2009. ISBN: 978-80-7338-078-6.

DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2.

DVOŘÁK, Vratislav; DASTYCH, Jiří; KAZIMÍR, Josef; PRAISOVÁ, Hana; PRŮŠA, Pavel. *Hospodářská kriminalita*. Praha 2000, Policejní akademie České republiky v Praze, r. 2000.

HRUŠKA, Ladislav; DVOŘÁK, Vratislav; FOLDYNOVÁ, Ivana; FUJAK, Radek; KRULÍK, Oldřich et al. *Kriminalisticko-taktické metody při odhalování, prověřování a vyšetřování problematiky veřejných zakázek*. Ostrava: Accendo, r. 2016, 1. vyd. ISBN: 978-80-87955-07-9.

CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, r. 2015, edice Eupress, ISBN: 978-80-7408-109-5.

CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005. ISBN: 80-86898-13-X.

CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; BUDINA, Zdeněk; HÁJEK, Pavel et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň. Aleš Čeněk s.r.o., r. 2005, ISBN: 80-86898-36-9.

CHMELÍK, Jan; PORADA, Viktor et al. *Pozornost, úplatek a korupce*, Linde, Praha, r. 2004. ISBN: 80-7201-434-X

ŠÁMAL, Pavel; GŘIVNA, Tomáš; NOVOTNÁ, Jaroslava, PÚRY, František, RŮŽIČKA, Miroslav et al. *Trestní řád*. Komentář I. Díl, 6. vydání. Praha: C.H. Beck, r. 2008, ISBN: 978-80-7400-043-0

ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef; BAXA, Josef; FRYŠTÁK, Marek et al. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vyd. Praha: C. H. Beck, r. 2013, ISBN: 978-80-7400-496-4.

Zákonná úprava a IAŘ (interní akty řízení):

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním* (trestní řád)

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*

Zákon č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*

Zákon č. 412/2005 Sb., *o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti*

Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*

ZPPP č. 103/2013, ze dne 28. května 2013, *o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení*

ZPPP č. 186/2011, ze dne 7. října 2011, *o vyžadování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu*

ZPPP č. 209/2008, ze dne 30. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věcí pro účely trestního řízení*

ZPPP č. 25/2013, ze dne 12. února 2013, *o krycích prostředcích*

ZPPP č. 197/2008, ze dne 30. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při dožádání a provádění předstíraného převodu*

ZPPP č. 194/2008, ze dne 18. prosince 2008, *kterým se upravuje postup při použití agenta*

PPP č. 35/2016, ze dne 15. února 2016, *o krycích dokladech*

PPP č. 19/2015, ze dne 28. ledna 2015, *o aplikačním programovém vybavení BLOKACE*

PPP č. 15/2016, ze dne 21. ledna 2016, *o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin*

PPP č. 140/2019, ze dne 9. července 2019, *o využívání informátorů*

NMV č. 38/2012, ze dne 15. srpna 2012, *o nakládání se zvláštními finančními prostředky*

Webová stránky a elektronické zdroje:

Policie.cz. *Odbor hospodářské kriminality*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskpv-ohk-odbor-hospodarske-kriminality.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Policie.cz. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality>. [citováno: 2024-03-01].

Policie.cz. *Statistika policie ČR 2023*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Policie ČR. *Operativně-pátrací prostředky*. Online. Praha: Policie ČR. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operativne-patraci-prostredky.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Judikáty.info. *Ústavní soud České republiky - Operativně-pátrací prostředky*. Online. Dostupné z: <https://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/operativne-patraci-prostredky>. [citováno: 2024-03-01].

Ministerstvo vnitra ČR. *Korupce v ČR*. Online. In: *Obecná bezpečnostní opatření*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/korupce-opp-doc.aspx>. [citováno: 2024-03-01].

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Policie ČR, 2024. *Podíl druhů trestné činnosti na celkové kriminalitě, ČR 2022, 2023.* In: policie.cz. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx>.. 18

Obrázek č. 2 - *Schéma operativně pátracích prostředků upravených trestním řádem.* Zdroj: DVOŘÁK, Vratislav a KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech.* Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN: 978-80-7251-351-2, s. 22 34

Seznam zkratk

HTČ – hospodářská trestná činnost

OPČ – operativně pátrací činnost

OPP – operativně pátrací prostředky

POPP – podpůrné operativně pátrací prostředky

OPO – operativně pátrací opatření

SKPV – služba kriminální policie a vyšetřování

OHK ÚO – oddělení hospodářské kriminality územního odboru

UZČ – útvar zvláštních činností

USČ – útvar speciálních činností

NPC – národní protidrogová centrála

NCOZ – národní centrála organizovaného zločinu

ZÚTR – zahájení úkonů trestního řízení

NPO – návrh na podání obžaloby

ZTS – zahájení trestního stíhání

OSZ – okresní státní zastupitelství

KSZ – krajské státní zastupitelství

PA ČR – Policejní akademie ČR v Praze